

Fănuș Neagu

SCAUNUL SINGURĂȚII

Copertă: Cristian NEGOI
Tehnoredactare: Ciprian GRIGORE

*Toate drepturile și responsabilitățile asupra
textului aparțin autorului*

EDITURA SEMNE
Str. Barbu Delavrancea, nr. 24
Sector 1, București
Tel./fax: (021) 318.83.44;
Adresă web: <http://www.semneartemis.ro>
E-mail: office@semneartemis.ro
Difuzare: (021) 311.49.36
(021) 310.74.59

Tiparul executat la S.C. SEMNE '94 S.R.L.
Tel.: (021) 667.08.20

Fănuș Neagu

SCAUNUL
SINGURĂȚII

EDITURA
SemnE
București, 2010

– EU, DOMNULE SALTAVA, MĂ NUMESC LEB Betleem și sunt cetățean străin...

– Înseamnă că două lucruri le știi bine.

– Știi că frica linge puii mizeriei până-i face mari și că dumneavoastră aveți pe cineva la Departamentul Orhideelor.

– Cu vorbe de-astea poți să-ți frângi foarte repede gâtul aici, mârâi Gil, care umbla la aparatul de cafea.

Eram la Flamingo, în față cu un pahar de vin și mă simțeam minunat. Îmi place la Flamingo, pentru că acolo lucrează vărul meu Gil și pentru că nu obișnuiesc să beau vin decât dintr-o cârciumă a cărei pivniță numără cel puțin trei de trepte, vârsta eternă a lui Christos, iar pivnița barului Flamingo are treișopt. Portul alb și pustiu în duminica de început de primăvară, Dunărea verde, cârciuma acrișoară și cântecul pe care-l comandasem la tonomat, plin de bucuria tristeții din dragoste, mă plasaseră în afara lumii reale sau cu vreo trei dește deasupra ei.

Cel ce se da evreu și bea vermut italian, servit dintr-un pahar înalt în care Gil mai aruncase două cuburi de gheață și o măslină, sta în picioare, sprijinit cu o mână de tonomat și mă privea îndrăzneț. Solid, lat în umeri ca barcagiii, avea o față îngâmfat frumoasă, inflexibilă, violent bătută de soare. Vorbind, te privea drept în ochi și gesticula puțin – tipul de om cu mâinile înfundate în buzunarele altuia, croit să dea buzna și să învingă. Partea lui tare erau, fără îndoială, femeile.

– Gil, băiatule, poți să-mi spui în ce zi suntem astăzi?

Gil pricepu că n-avea chef de Leb Betleem și răspunse cu voce subțire, artificială:

– Aprilie 5, ora regretelor și douășopt de suspine.

– Îmi place orașul Brăila, anunță Leb Betleem, fiindcă e plin de haimanale.

Gil vărsă o-njurătură complicată. Dacă-m înțeles bine era vorba despre niște împutuți care vin la Brăila s-o facă pe deștepții, despre crucea însângerată și Sfânta Măria de busuioc.

– Domnule Saltava, atacă din nou Lcb, îmi cer scuze, dar trebuie să vă spun că, exceptând lucrurile pe care le-am făcut eu, tot ceea ce se face în Israel s-a mai făcut în lume.

– Scaunul în care stau se cheamă Scaunul singurătății. O poveste tristă.

– Sunt gata să plătesc cu lacrimi.

– O poveste foarte tristă.

– Prin urmare nu-mi rămâne ceva mai bun de făcut decât să mă car peste Dunăre și să-mi adun melci pentru cină în oala de noapte?

– Mă pândești de două zile.

– Pentru că sunt evreu și dumneavoastră aveți pe cineva la Departamentul Orhideelor cu ochi albaștri.

– Ai mai spus asta.

– Ei bine, nu sunt evreu. Sunt neamț.

– Rămâi evreu. Cu nemții m-am bătut în război și nu-i am la stomac.

– Atunci e timpul să vă spun adevărul: sunt român.

– Cezar! izbucni Gil, uită-te pe geam. Repede, până nu isprăvește ăla.

M-am răsucit în scaun. Jos, în port, doi băieți în jur de paispe ani. Amândoi desculți, în cămăși colorate, una galbenă, alta neagră, confecționate din steaguri furate de pe vapoarele în ancoră și cu pantalonii peticiți. Ieșiseră din hala de pește și se târau pe lângă o garnitură de tren, spre un camion plin cu cartofi, oprit pe chei, în apropierea căpităniei. Cel cu cămașa galbenă mergea în față, sugând un muc de țigară. Fumul pe care-l ținea mult în plămâni îi îmbărbăta limba să scuipe la țintă și în scârba lumii numai pe indicatoarele anunțând trecerea oprită și pe gheretele paznicilor. Cel cu cămașă neagră, rămas puțin mai în spate, se deschiasse la pantaloni și, fără să scurteze pasul, pătruns de ideea că toți suntem datori să sărbătorim într-un fel sosirea primăverii, se pișa din mers pe prietenul lui.

Tabloul ăsta, plin de-o obrăznicie cu scorțișoară, mi-a suit ziua într-un pom roșu. Îmi simțeam mădularele trosnind de fericire.

– Leb, – vorbele mi-au zburat singure – cum e, mă, la Betleem?

– Vreți adevărul curat sau...?

– Foarte curat.

– La Betleem, domnule Saltava, e sfințenie. Sfințenie și numai sfințenie.

– Mîi! zise Gil, incapabil să creadă ceva de la unul care-l jignise.

– De ce? se miră Leb. În jurul ieslei pâlpaie în aer rugăciuni rostite în toate limbile. Mai jos e aiureală cu apă rece, cum e peste tot în lume, însă ce gîndești lângă iesle, se împlinește. Vin muieri sterpe și-și desenează pe pîntee, cu deștul, chip de copil și prind copil. Eu, acolo, puteam să văd limpede în burta cui vream. Uite, zic, tâmpitul ăsta de jidan bătrîn cu nevastă tânără și lacomă, bagă toți banii în diamante, alaltăieri a cumpărat o piatră rară, n-a avut vreme s-o pună-n seif la bancă, a ascuns-o, pentru o zi, în pachetul de unt din frigider, azi dimineață nevastă-sa azvârlit untul la gunoi, fiindcă era vechi, și-acum se duce să se bată cu scăfârlia de fântâna magilor; sau: feriți-vă de arabul ăla cu ochii gata să-i plesnească, legați-l, n-are hașiș, la noapte o să-nfigă pumnalul în cine s-o nimeri; sau: apropiați-vă, domnule, careva de iapa aia care se împiedică și turnați-i lapte pe gât, are mașele otrăvite și mînzul mort în culcuș de sânge.

– Poți să mai încerci o dată? l-am întrebat. O singură probă.

– Ar trebui să fiu *acolo*, ca să pot.

– Pune-ți în minte că ești acolo și spune-mi ce are Lyil în burtă.

– Pentru asta nu-i nevoie să mă concentrez, l-am citit din capul locului: are-n burtă un suflet de curvă. O să vă trădeze.

– M-a trădat când te-a adus la mine.

– Am venit singur, dar o să vă trădeze de-acum înainte. Nu știu de ce-mi place să cred că iubește la nebunie chestiile alea care încep cu: stimate tovarășe maior, subsemnatul Gil Teodorescu, barul Flamingo, cu vigilență revoluționară vă aduc la cunoștință...

– O să-ți smulg limba aia murdară, se supără Gil, ca să mă șterg cu ea undeva.

– Asta, azvârli Leb, fără să se sinchisească de furia lui Gil, chiar dacă-l închizi într-o ladă cu portocale, tot a prost miroase. Cine locuiește în Europa, ar trebui să fie tot timpul amețit de bucurie. Iar cine locuiește în România, cu atât mai mult. Cine locuiește în România ar trebui obligat să se poarte-n fiecare zi ca-n ajunul Crăciunului: să aștepte colindătorii cu ușile deschise.

– Că tare nu mai poți tu de sărbătorile noastre! zise Gil. Noi n-avem timp de petrecere. Muncim. Noi avem sărbători scurte și puține. Apoi, voi, evreii, vă nașteți unde puteți și trăiți unde e mai bine.

– Știi ce-ai spus acum? îl înghesui Leb Betleem. Ai spus că la Frankfurt pe Main, unde trăiesc eu, e mai bine ca aici, în socialism. Dacă suflu o silabă unde trebuie, dai de dracu.

– Cezar, se învineți Gil, spune-i porcului ăstuia să tacă până nu-i sparg un sifon în cap!

– N-o să tacă nici dacă-i spargi oasele unul câte unul, începând cu fălcile.

– De ce? se miră Gil.

– Pentru că s-a născut la Brăila. Pentru că și-a desăvârșit educația lângă cârciuma *La plugul verde*, care avea un anunț în loc de firmă: urinatul pe zidurile localului strict interzis contravenienței voi fi bătuti cu ranga. Pariez o sută contra unu, Leb, că nevastei cârciumarului nu-i plăcea acasă, fiindcă puțea a rachiu și bețivanii urlau măscări, ieșea pe malul Dunării, cu banjoul, își despletea păru' și-ncepea să fiarbă:

*Hai, de-aș avea trăsura mea
Aș da fuga-n Dobrogea,
Să văd farul de la Tuzla
Când bărbatul este dus la
București, în treaba sa,
Cu nevasta altuia.*

*Să-ți dau marea, să-ți dau sarea,
Ca să-ți văd din fund mișcarea...*

– I-auzi, Gil, ce vremuri nemaipomenite am lăsat să ne scape printre dește, strigă Leb. Recunoști că ne-ar fi uns beregata un dumaticat ca ăsta.

Gil îi întoarse spatele și dispăru în odaia-n care se păstrează lăzile cu băuturi străine, țigările, sacii cu alune.

– Domnule Saltava – Leb Betleem scăzu vocea, fiindcă Gil lăsase ușa deschisă și, probabil, trăgea cu urechea – m-ați intuit bine, sunt născut la Brăila, iar un om care nu mi-a făcut nimic zace-n închisoare, înfundat de mine – condamnat politic, dar complet nevinovat.

– Rozé de Huși! strigă Gil, apărând, triumfal, cu o sticlă din vinul meu preferat. Astăzi se-implinesc doi ani de când a zburat Luiza-Maleta. Sus paharul pentru zborul Luizei-Maleta.

– Cine e pasărea asta, Luiza-Maleta? întrebă Leb.

– Micuța Luiza-Maleta? Fata calendarului porc. Inițiatoarea muzeului porc, dacă știi cc-i aia, zise Gil.

– Trebuie să fie o fată pe care ai ucis-o, lăsând, bineînțeles, să cadă năpasta pe altul.

– O să te strâng de gât, promise Gil.

– N-am nici o îndoială c-o să încerci. Dar s-o faci după ce isprăvește domnul Saltava povestea scaunului. Spuneți, domnule Saltava, că cine stă în scaunul ăla...

– Ajunge să dezlege misterul scărilor în spirală din casele părăsite.

– Vreți să spuneți: din casele în care intri, noaptea, ca să transmiți morților multe salutări din partea familiei.

– Ești un băiat deștept, îl laudă Gil, căscând, n-am nici o îndoială c-o să mai auzim de tine.

– M-am șlefuit la Ierusalim, unde aruncam, zilnic, o liră în pălăria unui bătrânel, ca să-mi arate o pereche de potârniche cărora le creșteau în fiecare dimineață alte aripi.

– În Scaunul singurătății obișnuia să stea primul eunuc al ultimului mare sultan și, mult mai târziu, Luiza-Maleta fata calendarului porc. Eunucul venea la Brăila, o dată la doi ani, ca să aleagă pentru haremul atotputernicului stăpân pe cele mai de seamă dintre fetele cumpărate sau răpite din întinderile răsăritului. Fixase Brăila ca punct al încercării frumuseții lor, fiindcă cerul de la Brăila, asemeni celui de la Constantinopol, e bătut în sâmburi de piatră smintită, scoși din praguri de gheață-n care-a asfințit soarele unei zile glorioase și trecuți prin carnea cu boare de caisă a trandafirilor. Timp de trei zile, de trei ori pe zi, urmând programul padișahului care-și vizita haremul, dimineața, când cade moțul luceafărului, apoi în vremea cu aromă de moarte a somnului de după prânz, și seara, când viața-și scutură frunzele obosite, fetele coborau pe rând sau împreună la Dunăre, printre sălcii rotunde închipuind havuze șoptindu-și basme, se cufundau, gâlgâind de chiot, în fluviu și se urcau să se usuce pe-o punte de corabie, într-o învălmășeală leneșă, tânără și năucitoare, pomenită doar la izvoarele miraculoase, se luminau cu zâmbete de chiparos, își răcoreau gura, ciugulind boabe de strugure din ciorchini amestecați, pe tăvi, cu mandarine și rodii despicate, iar țâțele și le răcoreau adăpostind între ele fir de izmă udă sau oferindu-și una alteia sfârcurile, ca să-i fie atinse cu genele.

– Oraș fără pereche, Brăila noastră! făcu Leb, cu bucurie sinceră.

– Singurul oraș care amestecă în aluatul de pâine sămânță de cânepă, în speranța c-ar putea atinge măcar o scânteie din nebunia omenească. Eunucul primea lângă el, în cele trei zile de floare, zece boieri și zece negustori bogați. Îi înșira, așezați

pe butuci de ceară, de o parte și de alta a cărării pe care treceau fetele goale. Nimeni, în afara lor, nu mai pătrundea în grădinile din malul fluviului, amețite de crini tămâioși. Înfundau cu bani și aur cuferele turcului, căpătând, în schimb, doar îngăduința subțire de a privi, adică de a muri și de a învia de o sută de ori. Veneau întărâtați de vinuri reci, păstrate în hrubă, dar n-aveau dreptul să cheme fetele, nici să întindă mâna să le atingă. Se cloceau de poftă, iar turcul alegea și urca pe corabia pentru Constantinopole numai fetele care, apărând pe cărare, făceau să se subțieze butucii de ceară, topiți de fierbințeala bolborosind în sângele ălor.

– Eu cred, ne anunță Leb, că erau și multe fete care se prezentau la examenul ăla de bunăvoie și nesilite da nimeni. Că doar nu-i de colea gândul să te gâdili pe buric și pe la părțile mai înnoptate cu împăratul turcilor.

– Dacă familia ta e veche în Brăila, zise Gil, n-am nici o îndoială c-au existat și fete ce veneau de bunăvoie.

– Pe cuvântul meu, îl aprobă Leb, să nu-ți închipui c-ai trântit o prostie. Puteți fi siguri că străbunica mea s-a fandosit pe sub nasul turcului, hâțânând două mere coapte. Faptul că n-a înhățat nimic, că nu i-au făcut ăia casă, bătând fiecare cui printr-un ochi de creștin, dovedește că trebuie să fi fost al dracului de slută... Treceți la Luiza-Maleta. Când porți un asemenea nume, mergi plutind și te uiți la lume ca dintr-o fântână cu struguri.

– Luiza-Maleta a stat șapte ani în scaunul ăsta și n-a mers niciodată pe picioarele ei. Prietena mea, Irina, pictoriță, plecând sau întorcându-se de la atelier, o găsea stând neclintită în veranda cu geamlâc și privind strada. Și de fiecare dată avea impresia că un pește uriaș mușcase peste noapte din trupul ei. Ședea acolo ca după un mal de zăpadă subțire, așteptând sau pândind o înnoire, o minune ce nu se arăta, poate tot un mal subțire de zăpadă înapoia căruia să se aprindă o lampă sau o perdea de iederă roșie. O creangă de măceș doldora de ghimpi

atârna pe perete, între panglici de legat părul, parcă pusă acolo ca să-i aducă aminte că trebuie să urască lumea. Scaunul ăsta uriaș o micșora, o întuneca, scoțându-i în evidență un craniu de vacă.

– Să mă ia dracu, zise Leb, dacă uneori nu ți se face scârbă de ziua care vine și de toate zilele în general. Gil, du-te și mai adu un vermut italian și pe urmă du-te și te îneacă. Domnule Saltava, pramatia asta are mutra unuia care ține pe piață, și-i storce de bani, zece vânzători de semințe de floarea soarelui și zece vânzători de dovleac copt.

M-am oprit să-l privesc lung în ochi, ca să-i creez un moment de stinghereală, și i-am zis:

– Răscolești Dunărea c-un pai.

– Eu?! făcu el, uluit. Dunărea?!

– Dunărea cea adevărată, jugulara Europei, în care gonește un sânge triumfal.

Luă vermutul, îl expedie pe Gil c-un șuietat scurt, de greață fizică și bău paharul dintr-o răsufare.

– Omul ăla trebuie scos de acolo, să trăiască liber.

– Și mai departe?

– Mai departe vă ascult pe dumneavoastră.

– Mai departe, trebuie să o luăm de la început.

Și o luară. Dar într-altfel. Mai aproape de adevăr și ticăloșie. Deci: un pescar avea o fată, fata avea șaispe ani, se numea Luiza-Maleta, nu putea să miște picioarele, o boală cumplită i le uscuse, lânzezea la fereastră, într-un scaun larg, cu spătar înalt, voievodal, cioplit cu dalta, șiruri de cruci mărunte, adăpostind sori luminoși ca într-o viață pierdută și apoi regăsită, cu ochii fixați pe poarta întunericului, slabă, cojită, mestecând în fălcile osoase și năruite dușmănie costelivă împotriva lui Dumnezeu, blesteme neputincioase împotriva omenirii și dorind nebunește să-și poată înfige cangea deștelor, dimineața, în beregata zilei, pentru că fiecare zi nouă mai trecuse o dată pe la ea și pentru că timpul era complicele lui

Dumnezeu, neîndurător în eternitate. Vara, asculta bolbocirile firului de Dunăre răsucit de taică-su printre cei doi roșcovi sălbatici din curte, pe care se clătina o luntre cu două felinare. Estuarul bufniței! Luntrea aia, amestec de fugă ruptă și de dor fără speranță, concepută să înscrie suferința fetei în orizontul bârfit, dar nu și ofensat, de ploi și de fulgere, se scufunda singură în câmpul amăgirilor. Luiza-Maleta de mult cedase altora voluptatea exaltărilor nevinovate, ca să se depraveze, pe o pajiște de gând, cu parteneri smulși din locuri unde oi behăitoare propagă virtutea, sau din drumuri hieratice, de o sută de mii de ori mai devoratoare decât cele coapte sub pașii mulțimilor. Ieșea luna deasupra bălților, fata își spunea: „eu sunt acolo; m-am scăldat în apă purpurie și m-am suit goală în fereastra chiliei unui călușar.“ Și se muta în bălți. Totdeauna cu două fete din vecini, cu Irina și cu Doina Poloneza, dansatoare la Clubul marinarilor străini. În noaptea clocotind de stele violete (deasupra Dunării, fiecare stea e un lotus într-un pahar plin cu amurg), prin tufișurile dese înfloreau pisici negre, care sâsâiau, scuipând ghemotoace de frunze, dar lor nu le era frică, înotând până la brâu într-un roi de scânteii, înaintau spre un perete de stuf ascunzând o casă de lut, tăcută. Poloneza, mergând în frunte, purta pe creștet o diademă de mazăriche pe care i-o dăruise Luiza-Maleta, în semn de prețuire că avusese curajul și puterea să-l suie într-o birjă furată pe primarul orașului, mort în patul ei în clipe de gâfâială, să-l ducă acasă la el, să-l așeze în picioare lângă ușă, să apese pe butonul soneriei pentru a trezi familia și să dispară apoi, nevăzută de nimeni, dar de toți știută și admirată. La pârleazul astupat cu două scânduri prinse-n curelușe, fetele se opreau tropăind, și Poloneza spunea subțire, ca din biblie: *înfrigurate buzele voastre*. De dincolo răspundea un glas tânăr, cu modulații calde, vesele: „*Fericiți cei ce cred doar ceea ce le convine, fiindcă a lor e împărăția pe pământ*“. Se îmbrățișau cu un călugăr tânăr, fugit de la mănăstire, după ce schimbase

pe băutură patru caise de argint și cînșpe albine de aur smulse dintr-o tunică de Ierarh, și cu doi prieteni ai lui, necunoscuți, dezertori din armată sau pușcăriași scăpați de sub escortă, se înfundau în case mirosind întotdeauna a scrumbii păstrate în oțet și ceapă, a măslina și, foarte depărtat, a creangă de ienupăr, călugărul scormonea cu ghearele în barba uriașă și în plete, alegând șuvițe pe care le răsucea și le înnodea în hârtii de o sută de lei, încordând grumazul și mugind și împungând cu coarnele, ele se dezbrăcau, aruncând încălțăminte pe fereastră, iar cămășile în capul călugărului, care le primea suflând zgomotos, făcându-le să plutească sub grinzile joase ca niște năluci, cei doi dezertori sau pușcăriași îngenuncheau unul întra cu foarfecele în părul fetelor de sub pânțele, și ele simțeau ca și cum pești răcoroși le-ar fi supt din piele lumina pânguită a lunii, ălălalt aduna într-o cutie de lemn lustruit, împodobită cu scoici, părul tuns, pentru ca mai târziu trecutul să i se pară o bucată de fagure, pe urmă se-nlănțuiau să facă dragoste, și-n încleștarea aia furioasă, copleșitoare, s-auzea numai șoapta femeilor, fiindcă bărbații, neavând voie, prin consemn, să le sfâșie umerii cu dinții, frângeau și mestecau hălci de pâine caldă, ceea ce înseamnă că gustul pâinii stă scris în toate întâmplările pământului. Lucrurile astea, Luiza-Maleta i le-a mărturisit numai Polonezei, Irinei niciodată; cu Irina se simțea legată doar prin stigmatul păcatului săvârșit în nopțile alea cu temelie de Dunăre orientală, nu și printr-un flux de simpatie. Irina, cu zâmbetul ei de ploaie înfrântă, și mai ales cu devoțiunea ei ipocrită pentru cei suferinzi, o făcea pe Luiza-Maleta să spumege de furie.

—Cămila asta nenorocită, i se plângea Doinei, crede că mor să mă înfrupt din mila ei. Când s-apleacă să mă sărute, parcă-mi suflă smoală topită în crăpăturile doagelor.

De obicei, se apăra de vorbele sidefii, trădând mai mult curiozitate hulpavă decât compătimirea sinceră, punând între ea și restul lumii o perdea cu arbori pictați, pentru ca lumea să

rămână cu privirile atârinate în frunziș sau pe fructe. Dar când lumea vroia cu orice preț să-și vâre deștul în mierea păgână ce-o secretă o ființă veșnic stând la fereastră, Luiza-Maleta începea să respire bolborosit și-și pierdea mințile. Într-un ajun de An Nou, când întreaga Brăilă capătă o pulsație dogoritoare, o ceată de copii din șirul de case acoperite cu carton gudronat ce-i închidea vederea spre fluviu, a venit să-i ureze, purtând în brațe miei albi, care sunt semnul norocului. Luiza-Maleta i-a îndopat pe copii cu mâncare și cu vin și i-a convins să-i vândă toți mieii – și i-a înjunghiat chiar acolo, pe verandă. Pe urmă i-a expediat pe copii în stradă și le-a aruncat pe geam capetele mieilor. Chiote și fluierături. O haită de câini, năvălind din ninsoare, se repezi să lingă sângele aburind și să fărâme în fălci căpățânele fragede, încă mirosind a lapte. O femeie spori hărmălaia, vărsând peste ei o oală cu apă clocotită. Chelălăitul câinilor și strigătele copiilor, care se vroiau vesele, dar erau numai isterie josnică, scoaseră bărbații din case. Toți începură să arunce cu bolovani înghețați. Un zezec de copil...

– Pot să jur că idiotul era Gil Teodorescu, zise Leb.

– Poate că era Gil Teodorescu, recunoscă Saltava.

–Un doctor spune că o pauză de respirație e ca un fulger ce se sparge în capul unui cocoș; îl năucește și mai mult p-ăla de-ascultă.

Un zezec de copil, care poate era Gil Teodorescu, țâșni de undeva numai în picioarele goale. Înhață o căpățână de miel, o aruncă dibaci în felinarul din colțul străzii și dispăru, smulgând manșonul unei bătrâne, care începu să țipe: hoții!, miliția! Tatăl Luizei-Maleta, beat, apăru din curte, mătăhăind și ținând în fiecare mână un miel fără cap, se înfipse în mijlocul unui troian și se porni să înjure, amenințând c-o să răstoarne cu umărul în Dunăre toată mahalaua aia puturoasă și plină de lindini. Cineva rupse un par din gard și-l pocni peste genunchi; el se aruncă înainte, mugind, și se rostogoli în zăpada, dar cu încă doi oameni. Aia-1 bușiră cu bocancii și cu pumnii, iar când

să se ridice în capul oaselor, ca să se curețe de povară, o sanie urcând de la Dunăre trecu în goană peste ei, rupându-i unuia mâna și spărgând burțile mieilor. În urmă, vântul împrășcă ninsoarea cu o zeamă jilavă. Tatăl Luizei-Maleta se ridică, agitând o jumătate de potcoavă desprinsă de pe copitele cailor și chemând toți vecinii, dacă nu li se sleise măduva în noadă, să vină să se bată cu el. Un țigan îmbrăcat fudul, cu scurtă și pantaloni de piele, înaintă îndrăzneț și-l dădu gata, izbindu-l vârtos în ceafă cu o traistă cu făină. Îl târâră pe brațe în casă. Urla și gema înfundat. Îi puseră o pungă cu gheață pe frunte. Alături, nevastă-sa prăjea carne pe un primus, iar Luiza-Maleta, în fața ochiului de geam prin care aruncase lumii, ca o provocare stranie, căpățânile de miel, rodea cuișoare, ascultând clinchetele argintii ale clopoțelilor și colindele cu care copiii din oraș și din satele din bălți împresurau Dunărea, înobilând-o cu destinul fluviilor ce vestesc o nouă naștere și un nou Dumnezeu... Seara, fiindcă pescarul nu se liniștise, nevasta și fata îi dădură să sugă încă doi litri de vin, îl înfășurară într-o pătură pe care o cusură strâns pe el, așa cum se obișnuiește cu morții de pe vapoare, înainte de-a fi aruncați în ocean, și nevastă-sa vru să-l rostogolească cu piciorul în micul ocean de sub patul din bucătărie, dar Luiza-Maleta o opri: „întoarce-l spre mine“ și-l pocni între ochi, pentru că fusese învins în stradă. Apoi îl lovi și nevasta. Mizeria, scârba, eșecul devin mai suportabile, probabil, dacă poți să dai un pumn. Bătându-l pe pescar poate-și închipuiau că încep anul ținând în dinți o crenguță înmugurită. Bați un bețiv, îl lingusești pe Dumnezeu, spun cei de la malul Mării Negre. Bătrâna a adormit încredințată că cineva aprinsese, pentru ea, un mac într-o candelă. Luiza-Maleta a stat trează, ca și vântul din cercevele, pândind-o pe Doina Poloneza, care s-a întors acasă cu Irina și cu Saltava, ca să-i spună:

– Doina, aznoapte, când se sfârșea anul vechi și începea ăsta nou, luna s-a schimbat în țigancă codoașă, a scos din bălți

cinci iepe și le-a dat pușcăriașilor din închisoarea orașului, să-i bucure cu carne muierească.

Saltava a fluierat în coiful de hârtie poleită pe care-l purtase toată noaptea și i-a zis:

– Luiza-Maleta, ca să te plătești de vorbele alea urâte, aprinde o ramură de vâsc și roagă-te la brazi să te schimbe, timp de zece nopți, în veveriță.

– Irina, i-a aruncat Luiza-Maleta Irinei, prietenul tău e foarte solid, foarte agresiv și foarte sigur pe el.

– Îl iubesc, a râs Irina, în zori m-a trecut Dunărea pe gheață, ca să căutăm la cherhana crapul roșu pe care l-au zărit unii, la copca năvoadelor, și despre care se zice că e jumătate pește de argint, jumătate cal de aramă, un centaur al Dunării.

Luiza-Maleta i-a pofțit în verandă, le-a dat pulpă de miel, plăcintă cu vișine și vin ulb, iar Doina și Irina, în rochii de catifea lungi, și-au învelit umerii cu același șal și-au început să cânte. Ziua aia de întâi ianuarie a fost ca un prolog nelegiuit al întregului an. Cezar s-a pilit, s-a pilit și Luiza-Maleta, Cezar i-a cerut faină, a presărat-o pe podele și le-a arătat fetelor, lucrând cu degetele de la mână, tiparul labei de lup, al labei de vulpe și de iepure – o dată când ies la vânătoare, o dată când sunt în nuntă.

– Uite, se lăuda Saltava, dac-aș pune mâna pe crapul ăla roșu, jumătate pește de argint, jumătate cal de aramă, ți-aș face, Luiza-Maleta, o noapte de primăvară, cu pâclă verde, cu puțină vrajă și abur subțire, aș pune în ea un râu, peste râu un pod de lemn cu cai de bronz la amândouă capetele, descântat să se poată ridica în văzduh și să se mute din vad în vad, te-aș sui pe el și te-aș trece într-o livadă ca să înflorești cu prunii, cu merii și cu piersicii. Sau ți-aș construi podul bisericii de la Râuri.

– Nu, izbucni Irina și sări în picioare, smulgînd cu umărul butucul de vâsc legat de-un stâlp sculptat. Ți-aș da numai podul meu.

– Jumătate e și-al meu, anunță Doina Poloneza.

– Dunăre, D mare de tipar, D mare de mână, d mic de mână, d. d. d...

Saltava, fragmentând Dunărea în litere, își acoperi, râzând, capul cu palmele ca să se apere de grindina de pumni cărăbăniți de Irina.

– Măceș prost, biserica de la Râuri e numai povestea noastră.

– Orice poveste cu Isus este biblică, prin urmare este a tuturor, o contrazise Luiza-Maleta.

– Acum trei ani mergeam prin câmpie, năucit de soare, de pârjolul lui iulie, cu buzele uscate, cu plămâni dogorind. Nici o adiere de vânt, nici un petic de umbră. Și deodată, biserica...

– Și eu, înăuntru, sus pe schele, îndrăgostită de Isus, se dezvăluia Irina.

– O dragoste inspirată, urmă Cezar, iarba seducției, boarea unor taine ce nu se vor descifrate.

– Poate eram îndrăgostită mai mult de umilința latentă din ochii lui. Tu ai intrat și eu, sus pe schele, mă frecam cu țâțele de chipul lui Isus, pe care-l descoperisem în mijlocul cupolei, sub patru straturi de tencuială.

– Întâi am auzit un foșnet, parc-ar fi nins prin ferestrele turlei, pe urmă șoapte înlănțuite...

– Isus de la Râuri, spre deosebire de cei din toate bisericile la restaurarea picturilor cărora am lucrat, nu suferea de obișnuința închistată a spaimei de moarte și nici de prea senina și tâmpita dragoste de oameni. Se vedea că-i e poftă să iubească o femeie. Și fiindcă eu îl descoperisem, curățind locul cu migală, pe mine trebuia să mă iubească. Și m-a iubit. Pe când îi ștergeam fumul de pe chip cu țâțele, El, mistuit dintr-odată de patimă, mă luminează albastru, își adună risipirea, dreptatea, crima, suspiciunea și dezordinea iubirii în carnea mea. Când a început să-mi muște sfârcurile...

– Dumnezeuule! făcu Luiza-Maleta.

– Eu, Irina, nu El, zise Cezar Saltava.

– ...Mărire Ție, Doamne ! am strigat, spuse Irina. Iar Cezar m-a ridicat în brațe și m-a dus în mica livadă din spatele bisericii.

– Dar mai întâi am trecut printr-un fel de seră cu multe geamuri sparte, m-am tăiat la picior și mi-am rupt pantalonii.

– Iar eu, se amestecă Doina Poloneza, am strigat, uimită, din tinda bisericii: Irina, l-ai dat jos pe Isus din cupolă? Nu mi-ai răspuns, cădeați în iarba coaptă de sub vișin...

– Irina, zise Luiza-Maleta, să muți vișinul ăla în grădina casei tale, așa cum se mută brazii din munți în parcurile orașelor. Cine-a făcut minunea să aplece ramurile vișinului peste voi, Cezar, tu sau Isus?

– Amândoi, nu-i așa? făcu Irina și, lipindu-se cu țățele de Saltava, îl sărută lung, un fel de țipăt convulsiv, tenace, chemând întinderea verii, anulând abjecția iernilor. Doina, știi bine că și tu ți-ai poleit sfârcurile cu bronzul lui Isus de la Râuri. La vară s-o ducem acolo și pe Luiza-Maleta, căci mai sunt prin preajmă și niște plopi albi, tei pitici, căpițe de fân.

– Oh, știi – o voce lălâie, descărnată, parcă atunci stată din fiert și fiartă în aceeași apă cu craniul ăla ca de oaie, sau de vacă neîmplinită – ți-e milă de mine, ai vrea să mă vezi umblând. Dar tu, în calitate de activist comunist, trebuie, Cezar Saltava, să ai grijă de toată lumea (Irina și Doina cântau despre un butuc, un satâr și luna plină) și în primul rând de statul nostru democrat-popular. Eu pot să-ți spun, chiar fără să mă schimb în veveriță și să mă sui în fagi, că pe strada Tulnici 66, Dumitru Tase Roșioru ține un pistol, ascuns într-o roată de tutun din magazie, peste care a așezat doi căței de porțelan. La învățătorul Nicolae Breazu, Transilvaniei 42 bis, au venit, noaptea, patru inși ca să le descifreze la vioară melodia unui cântec care mai apoi s-a dovedit a fi legionar și învățătorul n-a anunțat organele în drept (Irina și Doina și o pușlama din San-Francisco mâncau sandvișuri cu îngeri), Marin Alexandru,

Lotusului 4, a scos din casă și din oraș, în coarnele a doi țapi, aurul nedeclarat...

– Frumoasă lovitură, domnule Saltava, zise Leb Betleem. Calculată perfect, al naibii să fiu. Lighioana știa totul despre dumneavoastră, și probabil încă ceva pe deasupra.

– Era mai bine să nu mă cauți, Leb. Era mult mai bine să fi rămas la Ierusalim, să arunci în fiecare dimineață o liră în pălăria bătrânului cu potârnichele.

– Trebuia să-mi iau catrafusele, fiindcă locul devenise jegos, într-o zi am primit un colet conținând o viperă vie.

– Ai apucat spre mine pe o cale greșită.

– Nu-nțeleg.

– Eu sunt calea greșită, strigă Gil Teodorescu, venind din camera unde se păstrează băuturile străine.

– Nu te-ai înecat? se încruntă Leb Betleem, de parcă ar fi fost de la sine înțeles că Gil, dacă el îi spusese, trebuia să se fi dus să moară. Ține minte, Gil, cine se amestecă în treburile mele...

– Ți-a defectul meu, răspunse Gil, nu pot să țin minte nimic.

– Atunci caută și ia de nevastă o muiere cu țâțe moi și uriașe pe care s-o pui să și le îndoiaie ori de câte ori va fi nevoie să ții minte că ai de încasat două picioare-n fund. Domnule Saltava, când spun că nu-nțeleg, înseamnă pur și simplu că nu înțeleg și nu că vreau să jumulesc găște sălbatice ca să le iau fulgii în batistă.

– Luiza-Maleta mi-a dat informațiile alea vrând să sădească în mine frica. *Deoarece frica linge puii mizeriei și-i face mari.*

– Vi le-a dat ca să le duceți mai departe, completă Leb. E clar, oricărui om i s-ar fi făcut frică și s-ar fi dus mai departe. Cine nu denunță dușmanii regimului, pică el. Sau cel puțin așa era pe vremea aia.

– Luiza-Maleta m-a somat prin trei scrisori ca să merg

mai departe. Înseamnă că era cu totul de nepotolit. Se vede că cei ce stau în Scaunul singurății sunt cu totul de nepotolit.

– Luiza-Maleta n-a stat niciodată în scaunul ăsta.

– Oho, se miră Leb, și povestea aia bezmetică?!

– E cât se poate de adevărată. Mai adevărată chiar decât rahatul care ești.

– Domnule Saltava, vorbiți cu mine ca și cum v-aș fi jefuit.

– Fraza aia blestemată, Leb.

– Cu ce fel de flegmă mai vreți să mă scuipați? Am jucat în multe tripouri și peste tot mi se spunea *Leb cel tăcut*.

– Spune tu, Gil, fraza aia. Numai tu poți s-o redai în toată măreția ei băloasă.

– Nătărăul ăsta, zise Leb, frate cu stafia peștelui pe care l-am mâncat ieri!

– Ascult-aici, rânji Gil, umezindu-și buzele: *subsemnata Luiza-Maleta, cu vigență revoluționară vă aduc la cunoștință că tovarășul Cezar Saltava, activist al comitetului raional, iar a încălcat Constituția. Sursa Betleem informează...*

– Cunoști fraza asta, Leb?

– Da, zise el, da – și fața i se schimbă ca sub o pudră murdară. Turbata aia, deci, nu s-a putut stăpâni! Ticăloasa! Cu *revoluționară vigență vă aduc la cunoștință că tovarășul Cezar Saltava...*

– Gil, am zis, uite banii pentru sticla de Rozé de Huși. Am plătit și am ieșit. De pe terasă l-am auzit pe Leb Betleem strigând:

– Gil, trimite după copiii ăia cu acordeoanele. M-am întors la scumpa noastră Dunăre și trebuie să mă bălăcesc în toate noroaiele. Șampanie și acordeoane!

Ieșind de la Flamingo am pornit-o spre Doina Poloneza și pe drum am descoperit că norii au simțul perfecțiunii foarte

dezvoltat, caută neconținut forme ideale și nu întârzie în nici una. Fluxul de forță al primăverii încurajează sufletul spre bucurii neîncercate, vroiam să văd balcoane în care oamenii stau cu picioarele atârinate și ascultam cum vântul trage pe geamuri cu o sârmă subțire: asta-i bun să-l bată furtunile din mai cu piatră, ăstuia o să-i spun la noapte o poveste. O zi de primăvară e o sabie de aur, o ții în mână și te ia amețea, ți-o atârni la șold și pornești la război.

Vântu-mi îndesa în nări aromă sănătoasă de bere proaspătă, de colț de iarbă și de pământ orgolios; toată neliniștea răscolitoare de la începutul lui aprilie, care-mi da sentimentul că un lup stă la ușă în sângele meu și așteaptă.

Casa Polonezei, mică și cu brâie albastre, era închisă. Deasupra ei, un nor lua chip de biserică și un cal intra în altar, lăsându-și șaua afară. M-am strecurat în livadă. Pruni și caiși pitici, cu trunchiurile văruite și bătuți de floare, tufe de trandafir, de coacăz și de izmă, cuiburi de zambile și garoafe, un canal prelungindu-se din jgheabul fântânii în Dunăre, un tei cu crengi groase și, atârnat de ele, un hamac din care se revărsa un snop de păr negru. Poloneză cu sânge țigan, Doina se scâldea la soare și se juca, pe nevăzute, cu doi copii din vecini. Vârând două dește în gură, fluiera, imitând cântecul mierlei și dincolo de gardul de scândură susținând un val de viță de vie, cei doi copii, înarmați cu praștii, dădeau ocol unui nuc uriaș, cu pași furișaiți, căutând pasărea s-o ia la ochi.

Îmi zări umbra și rosti leneș, fără să coboare:

–Ești cu Irina? Roag-o să închidă poarta, azi dimineață au omorât pe-aici un câine turbat.

–Am venit singur.

–Ah, singur, făcu Doina și sări, cu picioarele goale, pe pământul uscat, răcoros, plină de mirosul amar al scoarței de cais.

Purta o rochie albă ce-i scotea în evidență exuberanța soldurilor și sânii mari, ieșiți pe jumătate în lumină. Sfârcurile, licărind sub pânza străvezie, anunțau ziua împărțirii darurilor.

– E minunat că te-ai gândit să mă vezi – și un zâmbet ca o literă necunoscută îi tremură pe buzele groase, îi pulsă în ochii negri și-i tipări un zvâcnet în nările subțiri – surâsul elegant al păcatului, îndemnul, abia perceptibil, la reflecții voluptuoase.

– Mi-ar fi făcut plăcere să fiu fată, i-am zis, în loc de salut.

– Nu cunoști dezavantajele. Un băiat e mult mai liber.

– Liber să-și înceapă primăvara cu un pahar de vin roșu și liber să-1 suporte în ceafă pe Leb Betleem.

– Cine-i Leb Betleem?

– Un provocator foarte sigur pe el.

– Un provocator foarte sigur pe el e un provocator foarte prost plătit. Ce otravă folosește?

– Otrava Luizei-Maleta. Amestecată cu nițel adevăr clocit.

– V-ați bătut?

– L-am înjurat. Dar simt că trebuia să-i rup fălcile.

– Trăiești cele mai importante evenimente cu o întârziere de-a dreptul captivantă. Spune, chiar nu faci niciodată un lucru la timpul potrivit?

– Mi-ar fi plăcut să fiu fată și să am dreptul la o fericire mică.

– La fel zicea o fată nemângâiată și cu gheață acră în oasele bolnave.

– Va trebui s-o iert. În spatele ei ședea Leb Betleem.

– Dar în spatele lui Leb Betleem?

– N-am o intuiție prea ascuțită.

– Atunci o să sfârșești rău.

– Miroase a ploaie vântul ăsta de pe Dunăre.

– Vrei să ies în stradă și să strig la oamenii care au iezi să-și închidă iezii în casă?

– Vreau să-mi împrumuți un pic păunii ăia ai tăi, să cobor cu ei pe plajă.

Avea doi păuni, unul alb, i-a chemat, strigându-i ca pe curci: bii, bii, bii! – le-a petrecut pe după gât câte-un șir de mărgele și mi-a dat în mână capetele celor două șiraguri.

Am ieșit pe plajă. Vântul îmbobocind pe fluviu spulbera ușor nisipul greblat de ghearele păsărilor. Doina a rămas în muchea malului, călare pe o poliță de piatră – una din pietrele lângă care începe lumea, mai ales dacă e noapte și pe Dunăre trece un vapor.

– Mi-ar fi plăcut să fiu fată și să se îndrăgostească de mine unul din păunii tăi. Trebuie să fie nemaipomenit să-ți petreci nopțile de iarnă cu un păun și să faci ouă pistruiate.

– Ce e asta? se miră Doina. Intoxicație Betleem?

Alde Cap-de-șarpe-mic și sec ședea nemișcați la dreapta și la stânga mea.

– Țanțoși ai dracului, dacă stai să te uiți la ei. Tâmpiți cum sunt își închipuie cu siguranță că vântul se umflă-n pieptul lor ca să-i roage să-i caute de păduchi.

– Fă-i să danseze și-ți dau un bulgăraș cu icre negre să i-1 duci Irinei. Mi-a adus cineva doi bulgări de icre negre.

– Nu primesc.

– De ce?

– Fata care trimite un dar altei fete umple coșul cu oase moarte.

– Ieftin, se strâmbă Poloneza.

Păunii se apleacă să ciugulească viermi din nisip – un vierme de lămâie, păunul alb, un vierme curcubeu, păunul colorat.

– Da, am recunoscut, ieftin și acrișor ca vinul dat în vânzare, primăvara. Fii atentă!

Sus, pe dunga malului, se mai vedeau două femei – una toca buruieni cu o secure care putea foarte bine să fie o sabie, ailaltă jumulea o găină. M-am înfipt pe nisip, aproape de apă, mi-am pipăit mijlocul, ca să mă asigur că petalele, frunzele, solzii și rapănul sunt la locul lor, am scuturat din umeri și am pornit-o în fugă pe nisipul cafeniu, cu mâinile înălțate rotund deasupra capului, ca și cum l-aș fi săltat pe Leb Betleem, să-l arunc în Dunăre. Am ocolit o buturugă, alți câțiva pași și m-am

închinat păunilor. Aștia, iritați de prostia mea, sau fascinați de snopul de păr negru pe care Doina îl adusese de pe spinare pe sâni, se scuturară, făcând să zornăie mărgelile, clocotiră și-și desfășurară cozile în largi evantaie fierbând electric.

–Ui, mă! chiui Doina, bucuroasă.

Iar eu:

– Dacă vreau. Îi pot face să scoată coarne de căprioară. Le-ar sta frumos cu coarne de căprioară pe capetele astea nătânge.

– Și de ce nu vrei?

– Fiindcă am o groază de treburi. Fiindcă sunt așteptat în două de locuri deodată.

– Atunci, cară-te! strigă Doina, mânioasă.

– Mulțumesc. Cezar e numele meu. Îl poartă cu aceeași mândrie împărații, caii și câinii.

Și, iscălindu-mă în aer cu o pană de păun, am pornit-o la vale, prin marginea Dunării, spre un pâlc de sălcii păzit de-un soldat de scândură, inamicul veșnic găurit în tâmple de toți recruții lumii. Mă simțeam ușor, mândru și-mi venea să nechez. Apoi îmi trecu prin gând că cerul albastru, străbătut de reflexe de-un vioriu întunecat, de parcă fierbeau cazane de miere și se topeau sigilii de ceară roșie în munții Măcinului, e cu capul plin de tot balamucul primăverii și mă crede un copac umblând pe lângă apă, dornic să înfrunzească înaintea ălorlalți. Atârnați în ștreang de mărgelile, păunii veneau după mine, aripă lângă aripă. I-am înhămat la o trăsură încărcată cu pale de vânt răsucite pe sub brațele Doinei. În colțurile trăsurii am înfipt patru nuiiele de plop și în vârful lor patru păsări: un sturz cu trup de cireșe, o vrabie cu trupul de caise, un pescăruș cu trupul de mure, o ciocăni-toare cu trupul de măr – și toate patru cu ochi de afine, gușă de miez de nucă și cântecul din boabe de orz coapte pe vatră și păstrate-n lapte cald. În vadul unde vin cei din mahala să spele preșurile și covoarele, am intrat în Dunăre și am răsturnat trăsura.

–Iată, doamnă, minunile care din mila ta rodesc. Vreau să dau în frunze și nu pot până nu mi s-arată centaurul ce-ți colindă valurile – jumătate pește de argint, jumătate cal de aramă înroșită cu ciocanul. Sunt un copac însemnat, port ascunse-n trunchi, învelite-n pânză de mătase, două sute de piese de aur; hoțul care a scobit ascunzătoarea și m-a oblojit cu buruieni până s-a închis rana și s-a învelit din nou cu scoarță și a dat lăstari, a pierit de bubă neagră. Vreau să-ți văd centaurul, chiar dac-o fi ca fulgerul să-mi aprindă așchiile... Draci bălțați! N-ai nimic de arătat. Centaurul tău nu-i decât un pește bastard!

Am scuipat furios și m-am întors la Doina.

– Schimbă-i pe-o pereche de găini, am mârâit, trecându-i păunii. Sau schimbă-i pe o gaură în gard când fac vecinii nuntă și nu te invită. Sau pe o nouă întâlnire cu lipoveanul Cuprian.

– Dac-ai fi fost fată...

– N-am vrut niciodată să fiu fată. Pentru că fetele pierd totdeauna. Chiar și când au o armă-n mână.

– Suferi c-ai pierdut în fața lui Cuprian?!

Cuprian avea douăjdoi de ani, luntre, lopeți, prostovol. frunte înaltă, plete risipite pe umeri, ochi mici, tulburi și o barbă aurie parcă bătută de-un vânt albastru. Locuia într-o cabină de șlep părăsit, în cimitirul vapoarelor, pe Dunărea moartă, cânta până la leșin din armonică și nu-ngăduia femeilor din satul Ghecet, întins de-a lungul unei singure ulițe, să-l viziteze și când vreuna mai îndrăzneată, care-l pândea tot timpul cu speranță lacomă, spăla rufe și urca să le atârne la uscat pe vapoarele părăsite, ca și cum ar fi încercat să îmbrace fantome sau să toarne sânge în neființa celor rămași pe fundul mărilor, Cuprian simțea șuier de funie lângă beregată și dispărea în Brăila, unde răspundea de-un atelier fotografic. Sau, prea sătul de oraș, se înfunda în bălți, pe canale singuratic și înguste, ca s-asculte mirat cum bâguie tăcerea-n stuf

și să-njure soarele, de mânia căruia se apăra vârându-și capul într-o coroană de nuiele și de frunze ude. Îl urmărea norocul, oriîncotro ar fi apucat-o, pentru că pecetea frunții lui – după cum deslușise Cezar Saltava – era Luna răsărind între cinci ghinde de aur, într-o seară calmă și caldă, în care se aude cum picură firea în univers. Din zodia ghindelor ies rațele sălbatice, gâlgâind, pe hotarul unde Dunărea moartă, zisă și Dunărea lină, se unește cu Dunărea vie, mai purtând și numele de Gremenea, și pe dunga aia, unde eternitatea neagră capătă din nou suflet, vijelie, putere, forță virilă și voluptatea de a legăna sturioni, cea mai frumoasă dintre ele, aleasă în soborul vrăjitoarelor de pe Nil să se schimbe în flaming și să conducă migrațiile, depune într-un culcuș, împletit numai din fire de apă trecute prin două mii de scorburi căptușite cu izmă și stânjenei, oul pe care să-l bea centaurul Dunării ca să-și curețe solzii. Și chiar pe locul ăla unde moartea aduce ca ofrandă o coasă ruptă, Saltava fusese învins de Cuprian, fără ca lipoveanul să miște un deșt.

Fierbea în sălcii și pe ape deznădejdea toamnei. Mult prea devreme. Pe puntea bacului legând Brăila cu cherhanaua Corotișca, așezați pe un cufăr înalt, cu pereții zugrăviți – dealuri de umbră, castel cu turnuri pe un vârf de stâncă, prințesă captivă la fereastră cu zăbrele, vale străbătută de-un pâraiaș, porc mistreț gonind cu lancea înfiptă în spinare, cavalier pe cal înspumat – Cezar și Doina priveau alene în miezul zilei domoale, scrisă de la sud spre celelalte zări cu fraze din Biblie și din Coran. Căci, septembrie, la Brăila, are imaginația boabelor de chihlimbar uitată în fereastră însorită și mania filigranelor.

Chiar pătrunsă de melancolie, Poloneza era caldă ca o miriște în iulie, și Saltava, prinzând-o de umeri, îi șopti în ureche:

–Lasă-mă să te sărut o dată. O singură dată și-ai să te risipești în văzduh.

- Și pe urmă ce poveste o să iasă?
- Poate una tristă, dar merită să-ncercăm.
- Mie-mi plac numai poveștile fără pereche.
- Păi să-ți spun una care s-a-ntâmplat ieri, aici, pe malul

Dunării. Ieri, pe undeva prin Comorofca, un șarpe a ieșit din bălării și s-a încolăcit pe picioarele unui băiețel care ațipise pe mal. Când s-a trezit, ăla micu a-nceput să urle: dă-mi drumu, mă, să plec la școală sau ai draci pe capu' tău!?

– Povești frumoase, oftă Doina, se-ntâmplă numai în decembrie.

– Ai dreptate. Anul trecut, în decembrie...

Doi bătrâni cu pălării de pai, unul ținând în lesă un câine alb, altul strângând între picioare un săculeț cu prune uscate, îl salutară pe Saltava, înclinându-se. Ședeau cocoțați într-o căruță, rezemați de un gard încărcat cu zorele (se mutau sub ploi?), între cuști cu găini, o scară de lemn, coșuri cu struguri și niște sculuri de lână. Cezar le zâmbi searbăd și bătrânul cu câinele mârâi-n barbă.

– Ăștia de-au ajuns la putere în Brăila murdăresc timpul când surăd.

– Într-o zi, tot or să se ducă dracului, răspunse sacul cu prune.

– Și?! Ce te-ncălzește pe tine?! Tu tot n-ai să mai fii de față!

– ... înainte de Crăciun, urmă Saltava (și știa că ăia-l înjură și turba), o sanie cu coviltir, trasă de doi ofițeri împușcați, a trecut Siretul, venind de la Galați, a intrat în Brăila, și un fir de trandafir, care călătorise într-un pahar căptușit cu vată, a sărit jos și-a-nceput să-mpartă flori: o garoafă fiecăruui trecător, două picături din sângele ofițerilor fiecărei umbre.

– Și tot așa din stradă-n stradă, răsă Doina cu dispreț moale, până i-a ieșit în cale o foarfecă de argint care i-a tăiat gâtul. Ai treișunu de ani și nu știi decât basme de lepădat fetele.

- Am mai mulți.
- Îi ții bine ascunși.

Și se sculă să coboare. Mii de cireșe dădură în copt, se înnegriă, se sparseră și-și răspândiră mustul în camera ei. Sări pe o buturugă (cineva, în pădurea de plopi, înjura un cârd de lișițe), în cer fierbeau samovare și se clătinău desene lascive, iar de pe canalul acoperit cu tufe de gherghin și de ienupăr suiau, trosnind, arome tari. Parcă umblau prin aer, ca să se îndoape cu funigei, sute de boboci de smirnă și Doina, stăpână pe pășunile ei în care cai sălbatici sug ugerul iepelor, pentru ca să ia din lapte urletul haitelor de lupi și hălci de cer având culoarea cucutei din cimitir, verde închis, verde gras, verde placid, verde înfricoșat, ocoli podul de lemn care duce în cherhana și intră în cornul de fagi, plin de seve galbene, care scutura schituri de frunză și miros de ciuperci peste un val de trestii înalte.

– Încotro? strigă Saltava, muindu-și buzele, nările și sângele în asfințitul unui smoc de frunze fărâmat în palme.

Ea se întoarse numai pe jumătate, ca o secure prevestind dezastre și, femeie din Nord, mai degrabă țigancă din Nord, sortită să fie logodnica tuturor copacilor cu scoarța albă, să-și împletească privirile cu ei, să cheme împreună ruina, înghețul, orizontul căzut și plin de-o suferință latentă, strângea sub braț trupul unui plop tânăr, ca pe un bărbat întors din trădare.

– Chiar vrei să știi unde merg? – vorbe rele și provocare aurită în ochii largi, vicleni și mirați, care-l cuprindeau în adâncul lor pe Cezar Saltava, întemnițat într-o depărtare mult prea străină și difuză, proiectat doar ca o creangă de pelin dincolo de luntrea cu pânze – „ea nu e altceva, Cezar, decât o scoică din lună care-a căzut pe pământ și-a lunecat pe ape, nu-i așa?” – legănându-se pe locul unde Dunărea vie și Dunărea moartă se amestecau ca să alcătuiască Dunărea primordială. Și când el înțelese că nu era nici măcar izvor de țărână lângă vârtejul vorbind cu zeii apelor sau cu toți regii trecând cu

caravana de cămile prin castelele ce le înălțau norii deasupra timpului înviator al fluviului, o auzi spunând:

–Merg să întâlnesc pe cineva care trăiește basmele. Acolo unde se așază el, la cârciumă, la femeia pe care-o vrea, în pădure sau la furat, se așază și un mal de sticlă.

Se întoarse smucit, rupere nervoasă a șoldurilor exuberante și se înfundă pe cărare, în desișul de plop neclintiți, ireali, parcă și ei crescuți într-un mal de sticlă.

Cezar intră singur pe podul de lemn, pătruns de sentimentul cleios al unei pierderi buboase. Ținuse în palmă o ramură cu muguri oacheși și i-o smulse, sfidându-l cu expresia nepăsării, cu aroganța celui care împrumută, știind că nu i se va mai cere nimic înapoi, băiatul ăla care putea, dac-ar fi vrut, să-l aducă și pe Dumnezeu pe ape și despre care el fusese informat că poate umbla cu mâna în cuibul de la streășina tuturor caselor din cartierul Pisc și că are acolo drept *de fată mare*, căci, stai nițel... stai, cine spusese că pe lângă secolul nostru, al douăzecelea, Evul Mediu a fost timpul căsătoriilor din dragoste!? Ei, nu, netrebnicul va trebui aruncat la mama dracului! Saltava se opri. Dunărea mirosea și a lături și a lămâie. Un individ bărbos trecu pe lângă el, cu niște vintire pe umăr și zise, arătând cu capul spre via din spatele cherhanalei, de unde s-auzea urlând un copil:

–Corcitura aia și-a înfipt o undiță în buză, ca să simtă pe pielea lui ce simt peștii când îi prinzi și-acum zbiară-n brațele mă-si. Poate că-s idiot, da-mi place, fiindcă într-o zi numai un caraghios ca ăsta o să schimbe lumea.

„Dar ea și nu el m-a prădat, el e sclavul lor“, se despică gândul adevărat în Saltava. Scuiă cu greață pe un pâlcc de cârciumărese sau crizanteme noroioase și luă loc la o masă, potrivită lângă stâlpu cerdacului deschis spre Dunăre.

–Bună ziua, doriți ciorbă de pește? îl întrebă o fată plâpândă, în rochie albastră. Părea suptă de ape și de nesomn, o pasăre copleșită de ivirea neașteptată a toamnei.

Saltava brodă un zâmbet prietenos și aruncă fraza lui enigmatică, menită să deruteze.

– Călcat de tren, dar netăiat, zise el.

– Am impresia, râse fata, că toți clienții noștri s-au înțeles astăzi între ei să se poarte și să vorbească numai aiurea.

– Eu vorbesc serios, o lămuri Saltava. Cunosc un om pe care l-a călcat trenul, în gară la Făurei, dar fără să-l taie. Norocul lui că locomotiva n-avea grătar. De ce poartă oamenii ăia benzi de mitralieră pe umeri?

– Ideea șefului restaurantului. Toate despărțiturile pentru gloanțe sunt pline de peștișori sărați. Mănânci întruna și ceri băutură. Vreți să-ncercați?

– Vreau să iei loc la masă, aici, lângă mine.

– Ca să mă calce un tren fără să mă taie?

– Adă vin și două pahare. Până te-ntorci, eu o să mă gândesc cum te cheamă.

– E un nume greu de ghicit. L-a adus tata din munții Buzăului. Zice c-a dat pe el o priocă de cai furați. Dar nu merita să dea nici măcar un iepure omorât de ciori.

– Cuprian e cel mai urât nume. Nume de cloncan afurisit.

Și, pentru că intrase cu palmele într-o vatră goală, o înjură și pe Doina. O înjura, fiindcă-i descurajase încercările, „își închipuie c-o apă ră pe Irina... sau se răzbuna pentru că am fost întâi al Irinei!” Se cufundă într-o tristețe prietenoasă, depărtată de pământ, ca atunci când uitase portocalul pe terasa casei și peste noapte ninsese. O zi eșuată! Și asta tocmai când esențele Dunării, ale bălții, ale toamnei chemau la o întâlnire a dorințelor aspre. Dunărea moartă, plină de pești orbi, monștri atemporal și Dunărea vie, pe care visul umblă în chip de luntre cu pânze, ca un vultur ieșit să vâneze mierle, îmbrăcate amândouă, jumătate în purpură, jumătate în ceață de oase zdrobite – căci în fluvii nu încetează niciodată vânătoarea și asasinatul, călătoria primejdioasă, pânda făcută numai cu ghearele și colții, spaima, goana, ceasul rău, clipa dezastrului

– unite într-o Dunăre vehementă, amestec vrăjtit de nemurire prețioasă și moarte dărapănată, turna cu carafa otravă subțire peste înfrângerea lui Cezar Saltava. Respins, Cezar nu ajunsese, totuși, să capete respirația mândriei și a răzbunării. Îl întoarse din bătălie fata în rochie albastră.

–V-am adus vin grecesc, care miroase a rășină. Retsina se cheamă.

Auzind-o, simți cum se stinge în el înverșunarea și devine flexibil. La urma urmelor, Poloneza nu-i datora nimic și nici el nu datora nimic nimănui.

– Havalica te cheamă, anunță Saltava și fata țipă în pumn, mirată, și apoi strigă, scuturându-se de ape și lasând să-i curgă printre deștele subțiri țipătul ucis:

– Cine v-a spus ? Bucătarul?

– Nimeni. O dată, de mult, am fost și eu fată și mă pricep.

Havalica bătu din palme. La spatele ei, între niște buturugi acoperite de iederă, un măceș înflorea a doua oară.

– Fată ! ? Minunat – și bău pe nerăsuflata jumătate de pahar cu vin. E frumos c-ați fost femeie, dumneavoastră, un bărbat de doi metri, cu carnea pe el bătută și afumată...

– Nu, nu, cu carnea păstrată sub șeile tătarilor și-ale hunilor. Va să zică nu-ți place că sunt înalt și slab.

– Nu știi ce să zic. Aveți obraji mai luminoși decât ochii.

– Poate că sunt Ioan Gură de aur și țin între fălci o poveste roșie, gata să-mi țâșnească prin obraji. E un măceș imprudent măceșul ăla.

– E greu să fii fată, nu-i așa ? Toți încearcă să te sărute sau să te ciupească de fund. Și cel mai mult bărbații însurați.

– Al naibii să fii dacă n-ai dreptate, râse Cezar. Uite, eram ca tine de tânăr și mă întorceam acasă, aici, în bălți. Veneam de departe. Și când să trec Dunărea, a trebuit să aștept un ceas, poate mai bine.

Și pe când aștepta, patru rânduri de plop, ieșiți din Insula mică, aleși prin tragere la sorți ca să se mute de-a lungul șoselei

Brăila-Buzău, treceau în marș pe mijlocul Dunării, numai pe val de argint, intrau în port și urcau în oraș ca să primească bonuri de ordine, câte-o rație de unsoare cu care să-și ungă rănila, iarna, și ca să vadă, înainte de-a intra și de-a rămâne de santinelă timp de o viață de copac, pe marginea șoselei, un film la cinema Passalacqua. Pentru că deveneau torțe ale câmpiei, cei dintâi vestitori ai furtunii, năluci și speranță ochilor oricărui chinuit amestecat în țărână, veghe îndreptată spre cer, refuzând orii p formulă ultimativă, primăria se gândise să-i înveselească o clipă, dar mai bine i-ar fi dus să le dea o bere la Papacanis, fiindcă la Passalacqua rula un film deprimant.

– Vorbiți prea complicat pentru mine, zise Havalica, dar înțeleg că v-a fost tare milă de plopii ăia. Vi se răsuceau măruntaiele de milă și-atunci v-ați schimbat în femeie. Mila are darul ăsta.

– Ai înțeles esențialul.

– Pentru că și eu am fost o dată bărbat, declară, cu glasul chirchit, Havalica – și de aici și convingerea tremurând în roua cuvintelor ei.

– Ce-i asta ? ! zâmbi Cezar. Te-ai luat după mine. Iți place să te joci distins ?

– Am fost bărbat nu pentru că bărbații sunt niște măgari cu M, am fost bărbat într-un ceas de inimă rea.

– Spune.

...După amiază, întunericul coborî mult, semn de ninsoare – întuneric cu ființă albastră, cum trebuie să fie numai întunericul din capul unui cal sfârșit de sete – vântul se opri, generos și luă făptură sticloasă un pui de ger, așteptând în suflet făgăduială de brad. Salcâmul de la colțul casei, care privește numai în miazănoapte (scoarța lui, plină de crăpături în formă de ochi încărcăți de așteptare!), își lustruia crengile joase pe gardul vânat, lemn viu, cu sevele speriate de prevestiri sumbre, dând de veste din toate inelele că religia iernii se deschide cu

doișpe lupi înălțând capul din văgăuni. „Căci ei sunt blestemul”, își spunea mama Tinca, scormonind cu ochi neliniștiți curtea. Alexandru, băiatul cel mic (mai avea un an până să plece la armată) amesteca pietriș pe cărarea dintre grajd și căpițele de paie. Lucra de la prânz, umblînd aplecat, parc-ar fi fost la vânătoare de potârniche sau n-ar fi încăput, înalt subțire și mlădios, sub orizontul închis, bătut în piroane. De jos, de la gârlă, fiindcă apele, ca și femeile tinere, se agită neconținut, provoacă, întărâtă, sugerează, strecoară îndemnuri ascunse, deschid prăpăstii, încălesc buruieni, împletesc linii pe care umblă moartea și le distrug sau numai le retrag cu smucituri insesizabile, vântul mai ridică din când în când un umăr și azvârlea în ogradă un șuvoi de cenușă luată din râpi. Pânze subțiri, sângerând negru. Izbit în plină față de pulberea necăcioasă, mirosind stins a dezastru vegetal și foarte iscusit a viscol intrat pe drumuri largi, Alexandru scoase din ranița veche, atârnată la streășina grajdului, un fular de lână, roșu cu dungi albe, în care-și înveli obrazul bălan, uscățiv și lat, de animal gonind spre nopțile împerecherii. Scăpate din nod, capetele fularului i se zbăteau pe brațe, pe spate, imense aripi ale unui liliac ce se va roti, hohotind, printre acoperișe, începând cu prima dezlegare a zăpezilor, și mama Tinca, la fereastra odăii, cu sticla pânguită în tonuri verzi de flacăra din candelă, îl și văzu trecând în zbor pe deasupra râului, înaintând cu găfâieli și sufocări, cu carnea aprinsă de o bucurie nestăpănită, trecând prin toate spânzurătorile îndoielii, către satul Bisoca, unde mai întâi fusese Tudor, tatăl lui, și unde se mistuise, târziu, într-o seară de primăvară, Vasile, fratele lui mai mare. Tinca știuse de mult că și Alexandru va pleca, fără s-o anunțe, dar făcându-și pregătirile oarecum la vedere, abandonând-o în mucegaiul milei, cu supărare și dezgust de sine, cum abandonezi niște bocanci vechi în noroaiile ce te-au încheștat până la genunchi: ranița de la streășină, îndesată să crape, cu catarămile reparate și lustruite, cu curelele cârpite,

arăta că primejdia prinsese chip și trecuse pragul, din casă în curte, lăsând locul gol și rece, o mică peșteră unde urâtul, de atâta urât, își sfășie beregata, că păianjenul, în acord cu sughițul ce-l naște singurătatea înfricoșătoare, urcase pe brațele lui Alexandru, luase sânge, se înfipsea în cer, coborâse și țesea acum pânză într-o casă din bârne, la Bisoca, foindu-se ca să se facă zărit și astfel cei ce așteaptă să afle că așteptarea și-a ros prânzișorul, prânzul, cina și toate marginile. „L-am pierdut și pe el“, gândi mama Tinca, și duse mâna în dreptul gurii, fără s-o lipească de buze, ca și cum ar fi ținut în ea un ciorchine de strugure îndelung dorit și din care nu se îndura să aleagă o boabă, s-o fărâme în dinți.

Alexandru se mișcă spre muchea malului, lângă șopronul care acoperea melița pentru zdrobit inul și cânepa și un morman de buturugi nedespicate, se propti cu șoldul stâng în stâlpul de la intrare, împodobit de sus până jos cu potcoave, apucă un mâner și se porni să-l învârtă vijelios, cu mâna dreaptă, de-ai fi zis că vrea să scape de ea, că trage s-o smulgă din umăr, și când era gata să se azvârle în aer și el, adunat colac pe spițele roții scăpărând în peretele șopronului, se opri, stând în genunchi, smuci o pedală, patru scânduri se desfăcură și din șopron ieși, plutind, o colivie de pânză din care se iscau, printr-o ruptură, porumbei de hârtie colorată. Patru, șase, opt – îi tăvăli, îi sparse și-i doborî repede o pală de vânt amestecat cu cenușă – dar mamei Tinca i se păreau a fi o puzderie de păsări ieșite din vis. „Așa a venit tat-tu Tudor, el m-a îndulcit cu porumbei de hârtie“.

Trăise cu Tudor cînșpe ani – înșirare de zile vesele, presărate cu câteva dușmăanii, scurte ca ploile cu negură, care bagă tăciune-n spic. El cumpăra și tăia vite, sâmbătă după amiază și duminică dimineața, în curtea lor mirosea a sânge gros, roiuri de muște verzi, mari cât greierii de câmp. s-aruncau din râpe, ca și cum duhul gunoaielor s-ar fi năpustit, cu poalele-n cap, să se mânjească pe bot cu mana scursă din

vinele boilor, duhoarea înnobilită de lemnul jugului, praful câmpiilor și nesfârșirea disperată a drumurilor; o ceată de țigani spoitori, desculți, răpănoși, puțind acru – fum și nădușeală de bivoliță – băteau aerul cu mărăcini, cu mături de pelin și Tudor îi plătea cu o albie de mațe; uneori le arunca și burta vitei sacrificate, clocotind de ierburi nerumegate; dacă treburile nu-i mergeau, umplea cu lumânări aprinse cele șase gratare de mititei, se suia călare pe hornul unuia din ele și-i silea pe țigani să-i cânte de pagubă; „lele, lele și iar lele, puneți petice pe țâțe... Vă promit, urla la țigani, pulpă de cerb, uger dublu de ursoaică și buză de căprioară.“

Mugind și urlând fără glas în el, a intrat în munți, ajungând până la Bisoca și peste un an și jumătate umbla numai noaptea, timpu-i mirosea a pădure, își lăsase barbă, fir mărunț, răsucit, culcuș pentru suspinele neîntoarse în inimă, pentru aromele tutunului regal și tulburătoare ispită pentru o mână dornică să mângâie; nu-i mai populau gândurile viței ce trebuie despicați pe ascuns, vaci lăsate în pogoanele de lucernă, ca să mănânce până le plesnește splina și ficatul, oi smulse din copca primelor două săptămâni de toamnă, ca să le arunce în groapa cu jar și apoi pe mesele cu vin năsprit; vorbea acum mult, cu încordare senină, căci se luptase și pierduse, despre trecătorile în Transilvania; le colinda apele limpezi, bându-le șoapta; sub vântul sunând în geamuri deslușea corn de vânătoare; lăstarii de nuc îl învăluiau, simțea el, în rășină de brad. Ajunse să se încurce, să se încâlcească și în stare de trezie și în stare de somn. Într-o zi, cumpără un butoi de bere și-l sparse cu toporul; nepotolindu-se, jumuli de vii două duzini de găște și le aruncă goale pe gârlă. Apoi, flatat de câtă suferință putea să îndure și nu s-o provoace, fiindcă, drept din pornire, epuiza repede resursele de a deschide răni în oameni, deveni complet incoerent. Zăcu o săptămână, bolborosind cuvinte fără șir. Pe urmă se sculă. „Gata, hotărî, voi curăți terenul“. Plecând în munți, la Bisoca, spusese adio tuturor conveniențelor, – legea pe care mintea, pentru ca să nu

lunece în prăpastie, și-o instituie singură, fără a mai invoca tradiția, rușinea față de familie, spaima de lume – și se întoarce cu un copil de un an, un an și câteva luni. Îl puse, adormit, pe patul din odaie, fierse o căldare de apă și-l dezbracă de costumul de lână, să-l îmbăieze. Tinca i-l luă din mâini și-l scufundă ea în albie.

– Îl cheamă Vasile, zise Tudor.

– Și pe mă-sa?

– Pe fata aia o cheamă Biciola. Dacă-l mai lăsam acolo, i-l omorau ăia și se omora și ea.

Tinca spălă copilul, vătămându-se, tămăduindu-se și iar vătămându-se. Era un copil năvalnic, carne rotundă învelită-n piele roz, scos din oglinzi în care s-au privit, rânduri-rânduri, odrasle de prinți, pajiști de călțunași, nuiiele de salcie încingând coapsa Floriilor; lovea apa cu piciorușe scurte și dolofane și pocnea din vârful limbii, încercând să imite măcăitul bobocilor de rață care forfoteau pe dușumelele odăii. Tinca îl uscă în prosoape moi, pufoase și, înainte de a-l îmbrăca, îl sărută pe ochii imenși, pe gropițele din obraji mirosind a fân răscolit, pe mâinile bucălate, și în adâncul făpturii ei primi umilița, îngenunchind și o încuviință – Fiul Dulgherului pe care fusese aleasă să-l ducă în cârcă și în buzunarele șorțului – și până să-și scuture praful de pe genunchi și să-și învețe mâna să apuce prin somn marginea leagănului, iar copilul să îngâne cel dintâi cuvânt, Tudor îi puse în brațe al doilea țânc.

– P-ăsta, anunță el, convins că-i face femeii o favoare, îl cheamă Alexandru...

Tudor murise de mult...

Vasile plecase în munți, lăsând vorbă că se va întoarce după ce se însoară. Dar nu mai venise. Vara, lucra la un joagăr, la un cioplitor în lemn; făcea draniță, cruci, porți, paturi din lemn de tei pentru icoane, podoabe din lemn de măr pentru streășină. Petre Grama, vecin cu mama Tinca, urcând la Bisoca, îl găsisse plin de rumeguș de măr din cap până-n picioare. „Poate și copiii o să-i facă tot din rumeguș, Doamne-fereste!”

Iar acum pleca și Alexandru. Ieri încă, pe când se mai lupta să ia o hotărâre, înveșmântat în îndoieli, stabilindu-și prețul, dând dragostea la scăzământ, scormonind în spuză speranței, râcâind cu unghia sigiliul ofertelor închise în viitorul nerespirat decât cu prelungirile hiperexcitate ale nervilor, se mișca stăpânit și prudent; după ce îndopase cărarea cu pietriș și lansase porumbei de hârtie devenise intolerant și agresiv, dovadă parul aruncat în haita de câini învălmășită pe niște oase, în uliță. Urmărindu-l cum se pregătește ca să dispară în adâncul insondabil al întunericului de iarnă, mama Tinca simțea că o înhață moartea. Ar fi vrut să-l strige sau să spargă geamul și să-l cheme să-i pună altul, dar nu găsi în ea destulă putere. „Astupă-l c-o cârpă, i-ar fi răspuns, căci nu mai avea cum să dea îndărăt. Bate-l în scânduri, umple-l cu bolovani, îndeasă-l cu perne și cu așternuturi, dărâmă casa, dă-i foc, prea puțin îmi pasă“. Știa că și chemarea ăleilalte, a femeii care l-a rodit, e de mii de ori mai înaltă și mai pătrunzătoare; mamele adevărate, care cheamă de pe mări de veacuri: căroră nu le poți înfrânge glasul, pentru că din țipătul lor te-ai plămădit; chinul deznădejdiei lor, purificat în rugăciuni, în așteptări, în puroaiile blestemelor, în gemete; dreptul lor de-a alăpta timpul necunoscut, de a-i hrăni orgoliul, de a-l lepăda de povara tuturor uneltirilor și de a-l dărui, cu toate rănile cusute, celor aleși să îl spintece – cu bocancul, cu spada, cu foamea, cu frigul, cu prăbușirea iubirii. Copilului care s-a săturat să păzească vitele și care, rupând ciomagul în coarnele lor, a semnat declarația de război adresată lumii. Gling, glang, gloria! Pentru că nu timpul e cel ce trece peste noi în anii tinereții, plini de curaj și bunăcredință, ci noi ne repezim în partea lui cea mai îngâmfată și înșelătoare, ireală și profesând asasinatul cu dinți fragezi. Timp proaspăt și vanitos și puternic ca minciuna caldă. Dacă ne-am trage atunci măcar cu un pas în timpul dus – dar de unde atâta virtute? – n-am mai îmbătrâni poate atât de repede, căci timpul vechi și ostenit e moale și odihnitor, fără

săgeți, fără topoare, fără pofta de-a mai ucide, doar toți servitorii crimei i-au murit și e sătul de câtă moarte a împrăștiat pe drumuri.

Aruncând ranița în spinare, Alexandru trecu din curte în livadă. La portița legată în curele se opri să mai arunce o privire spre casă, ultima picătură de lapte pe care-o mai bea, scheunând, puiandrul de lup – și pe urmă dispăru în genunea atribuită tuturor visătorilor, cu pasul calm și ferm, necuprins de remușcări și primind ca pe-o ofrandă cei dintâi fulgi de zăpadă. Ninge ușor și liniștit, așezare de domnie lungă, pământul înghețat primea cu supunere resemnată prăvălirea albă și fastuoasă, gârla deschidea mii de pliscuri, să soarbă firimituri din somnul lui Dumnezeu, inima aerului tremura, parcă strânsă în ghearele corbului albastru ce se rotea în arcada cerului, spartă numai atât cât să cuprindă acea imagine nobilă, prefigurând și măreție și mormane de stârvuri.

Atunci se îngrămădiră în geam porumbeii de hârtie și prinseră să gângurească din vechime: Biciola... Biciola. Mama Tinca se retrase înspăimântată pe marginea patului, cocoșul de porțelan, pus pe aparatul de radio, bătu scurt din aripi (avea ochi mari, gălbui și holbați, cocoșul, ca de țigan care nu și-a vândut pieptenii și lingurile și n-are putere să creadă că va mai zări vreodată un ban în palma murdară), iar în pod trosniră, bușite cu călcâiul, un pumn de nuci. Tudor le mânca presărate cu sare, ca să poată să bea două oale de vin roșu.

– Tudore, zise mama Tinca, eu nu-nțeleg ce fel de om oi fi tu. Ai prăpădit un sac de nuci, acum te-ai legat și de-al doilea – ce-o să le mai dau copiilor în noaptea de moș Ajun?! Gândește-te că sunt și eu o biată femeie singură, tu ai murit, băieții au plecat...

– Cică ăla care vorbește singur bea lapte negru, laptele nebunilor.

– He, Petre Grama! Nici n-am simțit când ai intrat. S-a dus și Alexandru, Petre. Acuma chiar că sunt singură, ca hârbul cu tămâie uitat pe-un mormânt.

– Poți să-mi dai câteva fire de arnici roșu?

– Pot să-ți dau și cinci jurubițe.

– Fata e cinstită – vorbesc de a mare, că de a mică nici nu se pune problema – dar nu strică să încâlcesc semn pe clanța ușilor, noaptea. Paștele mamei lui de derbedeu care mi-a aruncat bostani sparți în dreptul casei și mi-a mânjit poarta cu păcură!

– Unde se duce lumea asta, Petre? întrebă mama Tinca, arătând spre uliță – „Petre e un prost, mereu se va azvârli cu bostani sparți în curtea cu fete de măritat și mereu vor fi porți mânjite cu păcură, mereu dește flâmânde de sare și de sânge“.

– Păi, la Groapa hoților, zise Petre Grama. Am uitat să-ți spun, azi, în zori, pădurarul a trecut pe-acolo, în drum spre Câmpia căprioarelor și, cică, ia să trag eu un foc în groapa asta, să-l împușc pe regele strigoilor. Bum! Bum! – și-năuntru era nevastă-sa cu unu'...

– Doamne-fereste! ...

– Uite că n-a ferit. Acum i-au luat pușca și-l păzește juma' de sat. Trebuie să vină de la procuratură să ridice morții și să-l ridice și pe el. Nu e voie să vorbești cu el, poruncă, dar vorbește el pentru toți. „Măi fraților, zice, procurorul e dator să facă reconstituirea faptei – și e dator! – cu ocazia asta, zice, o să mai bag o litră de alice în morții ăia care se giugiulesc de azi înainte prin grădina raiului.“

– Vai de capul lui ăla fără minte! Ca și cum nu era lumea plină de lacrimi amare și fără sângele vărsat de el. Petre, vorbește cu nevastă-ta și trimiteți-mi-o pe fata aia mică. O s-o-nvăț să mănânce și să doarmă la mine. Un suflet de copil risipește urâtul numai cu răsuflarea lui...

... – M-am dus acolo aproape în fiecare zi, toată iarna, sfârși Havalica. Dar numai în ziua plecării lui Alexandru m-am închipuit băiat. Mama Tinca dormea, și eu, încălțată cu niște bocanci vechi, tropăiam pe podele, ca să viseze bătrâna că Alexandru e în odaie, se plimbă și se gândește cum o să-l joace

pe Irod împărat, la Crăciun. Sunt băiat, ziceam, și mă cheamă Nuș, mă cheamă Naum, mă cheamă Claudiu. Numele-mi veneau singure în minte. Dar, oricât de mică, îmi dau seama că nu mă prinde figura să fiu băiat. Nu-mi surâde viața de băiat. Dumnevoastră v-a plăcut să fiți femeie?

– Nu mai știi. De altfel n-am întârziat în gândul ăsta decât o clipă. Atât cât au trecut plopii ăia pe Dunăre.

– Soldații de plop, specifică Havalica. Eu cred că oamenii se schimbă în ceea ce nu sunt doar când vor să pedepsească. O colegă de-a mea, când vrea să-și pedepsească bărbatul, se duce și se sărută c-un barcagiu, unu' frumos, Cuprian îi zice, dar eu zic că așa ceva nu se cuvine să fie făcut.

– De ce? întrebă Cezar Saltava, năpădit de-o dușmănie stufoasă. Dreptul ei să-1 repudieze și dreptul lui s-o urască.

–N-am înțeles cuvântul...

Dreptul ei să-1 respingă și dreptul lui să se prăbușească și dreptul tuturor la rătăcire.

– Vorbiți ca-ntr-o taină, răsă Havalica. Vorbiți ca și cum ați privi Dunărea de pe un pod de icoane.

– A fost cândva un pod de icoane peste Dunăre. Nu neapărat icoane cu Dumnezeu, sau și cu Dumnezeu, dacă vrei, dar în primul rând cu păsări stând în iarbă și cu un băiat mâncând pepeni, în răsăritul soarelui.

„Portocalul nins și mirosul eterat al vinului grecesc“, zâmbi Saltava și lângă el nu mai vorbea Havalica, vorbea Irina Devechi:

„Nu poți să dormi, Cezar. Ți-e silă că am părul lung și te împiedici în el prin somn?!“

„Ești stupidă să mă trezești mereu“.

„Erai treaz. De mult nu mai poți dormi lângă mine.“

„Ba, adorm foarte repede. Mă așez cu fața în jos, iau în mâini o mitralieră, pun niște inși la zid, încep să trag și când se termină banda sunt gata adormit“.

„M-ai împușcat de multe ori? “

–Ești o boroboață, Havalica, spune Cezar ridicându-se.

– Numai atât? se răsfață fata.

– A, vrei mai mult? Atunci află că ești o boroboață îndrăgostită de Alexandru din Bisoca.

– Nu! strigă ea, rupând apele nesomnului în care i se scâldea fața, dar Cezar trecuse în cărarea mărginită de crizanteme slute și urca puntea de scândură spre șalupa de traversare, privind din rădăcina mizeriei vârtoarea dând în spice albe de pe linia unde Dunărea moartă se unește cu Dunărea vie. Nu mai era nici o luntre care să lege, învârtindu-se, spicele în snopi...

Puii mizeriei nu ies totdeauna din buboaie de ouă; știu să scoată capul tremurând sau frângându-se-n plecăciuni chiar din ouă pline cu nopți de borangic. Așa cum leșul ignoranței va învia mereu, stropit cu sângele incandescent al mieilor, turburea sămânță a fricii va prinde rădăcini și va da colț până și-n locul cel mai lipsit de imaginație. Frica, la femei ca Doina Poloneza, să zicem, sparge osul și-și plantează caseta în Abisinia șoldului, la indivizii de croiala mea, emotivi, neîndrăzneți în substanță, destul de curajoși că s-au născut, trăind cu îndărătnicia iederii de-a fi prezentă pe toate ruinele, se manifestă ciudat, prin convulsii de veselie, ceea ce înseamnă că suntem mediul ei privilegiat, mîlul unde gestează scoicile prin care-și detună vuietul. Pentru că mă obseda fraza lui neîmblânzită, Leb Betleem putea să se considere un jucător de noroc cu o lovitură în plin la activ. Douăjpatru de gălbenușuri într-un pahar crainicului strigând din turnul comisariilor: „conducători la start, întindeți benzile, încetați jocurile!“ în vocea căruia nu vibrează măcar un capăt de sârmă ruptă, nici cel mai mic semn că va câștiga cursa un cal șleampăt, lipsit de orice valoare, că tot ceea ce pare efort nobil, încordare, patimă, durere, tropot

fluvial, coame smintindu-se în vânt nu e altceva decât măsluiala care-a îmbrâncit în șanț adevărul, demoniacă și mai delirantă decât adevărată.

Aș fi putut să merg să-i spun lui Pavel Ibrîș, care răs-pundea de *probleme speciale* în cadrul comitetului raional, că sunt urmărit de-un străin vorbind ceremonios, dar evaluându-și cuvintele la un preț mai mare decât prețul pieții, însă Ibrîș ar fi pus să fie golite de umbră toate heleșteiele, și nu vroiam, apa prea curată n-are gust, ceea ce e străveziu până la a zecea brazdă în adâncime nu e credibil. Toți, sau aproape toți ne temeam de Ibrîș, și el, mic și ascuțit, ca o vergea de alamă, o vergea care nu dă măcar frunze de cocleală în atingere cu aerul, dar adulmecă și curăță pușca aleasă pentru execuție, râdea subțirel și zicea: nimeni, dar nimeni nu mai e șic în orașul ăsta. Era bolnav de piatră limpede Pavel Ibrîș, toate gândurile celorlalți se reflectau în el zgribulite, și el, vesel, calm, încântat de expresia, descoperită într-un mare scriitor, că luceafărul de ziuă se mai numește și steaua porcului, arunca pe nări, cum arunci fumul de țigară, două șuvițe de cântec negru:

*...cădea guvern după guvern
numai Ibrîș era etern...*

Tăind prin niște străzi scorburoase am ieșit în centru: primăvara plesnea de zugrăveli naive. Cufundari aurii, nagâți, călifari albi și roșii se legănau deasupra Dunării, prin cer treceau viori de trestie, strecurând sunete aromind de dor, undeva, poate în spatele casei ăleia galbene, o parte din cer schimbase poziția cu a pământului, fiindcă între luna care nu se stinsese și soarele cu coada-n vânt, plutea un rând de magazii, doi salcâmi și o movilă de scânduri vechi sau așa ceva și fiecare clipă o proslăvea pe cea de dinaintea ei și se căznea să prindă plod și să-l nască băiat – și unele-i nășteau scânteietori, altele, cabotini, altele dați în stambă – virginitatea pământului

îndelung torturată de dorințe și violenta ei descătușare – și lumea, încercând rotiri fără noimă pe trotuare – vorbea tare, larg, mult și nefiresc. Ai fi zis că așteptau cu toții sosirea unei caravane cicliste, și caravana întârzia sau, voind să pedepsească orașul, apucase alt drum. Fotografii lui Cuprian, plantați în cel mai dulce unghi – cafenea, vitrină cu bijuterii, vânzătoare cu coșurile pline de violete – furau din ochi siluete fragile, luminându-le cu fulgere scurte. Unul dintre ei, dornic probabil să răstoarne sau să restabilească un echilibru între arbori și fântânile încă mute, ca niște berze împăiate, mă fotografie și pe mine și neavând să-i arunc în cap o cofă cu vin îmbâcsit de mușită – e absurd, dar nu-mi place să mă fotografiez, refuz să fraternizez cu imaginea mea pe hârtie: cine-i ăla despuiat de gânduri, dezmoștenit de el însuși, golit de foame, de vorbe, de vise! ? – m-am mulțumit să-l împrusc în minte cu cea mai cumplită înjurătură.

– Biserica mă-ti, aia făcută numai din oase, Isus de oase, Maica Domnului de oase, rugăciuni de oase, judecători de oase, numai cei ce primesc sentința sau mahnirea fiind umbre pe botul câinilor care le-au înghițit oasele.

Niște copii scoși dintr-un lagăr de concentrare din Austria dăruiseră companiei noastre o biserică de-asta, dar de ce-mi venise-n gând din nou darul ăla fonf, trădând mistica oaselor alea flămânde și rahitice! ? Desigur, Leb Betleem, îmi spusei și zgâlțâindu-l de umăr pe fotograf, mârâii la urechea lui:

– Vreau să le am peste-o oră. Și vreau să fie și Cuprian acolo, ai înțeles?

– Am înțeles, ce dracu, doar nu duc pe umeri o căpățână de varză!

Mă purtam ca un somnambul, când cei ce-l urmăresc umblând pe acoperiș dublează miza tăcerii, convinși că suprimă timpul. Pentru că în această zi bună de prăsilă, cu forme cărnose și pieptul întărâtat, trebuia, după cum îmi poruncise primul-secretar Olmazu, să salvez un arbore cu

înfățișare și lemnul de misionar (are daruri de Irodiadă Olmazu!) sau să devin complice la tăierea lui.

–Fă cum te duce capul mai bine, Saltava, însă te previn...

–Știu, să am grijă să nu vi se taie vouă capul.

–Prudent ca găina de alun – și-mi întoarse spatele și din clipa aia devenisem secătura care, înrolându-se într-o expediție de jaf, scoate din trompetă numai sunete prefăcute, simulând decadentă și un protest mic; pentru cei ascunși de frică în dosul ușilor, sau în crăpăturile lor, umiliți ca gândacii, el e în coloană, dar nu și în ideea ei, fiindcă, iată-l, el batjocorește cu două note de jale pițigăiată descreierata furtună a fanfarei.

Casa e pe *Strada de frunză arsă*. Fațadă sprijinită pe coloane, verandă largă, geamlâc care se deschide. În curte, o magnolie se pregătea să aprindă candelă viorii. Arborele misionar, o plută de două sute de ani, tremura stins la poale (cântec pentru inimile de argint desenate în trunchi?). Ramurile din vârf, degete întorcând foile din Cartea facerii, modelau bulgărași de ceară solară și azvârleau provocări timpului, mai vulnerabil decât ele, căci ele se nasc ca să primească în pridvoare pojarul răsăritului de lună și abjecția sculpturală a cârdurilor de copii visând pogoane de mărgăritar, închipuind răpiri din seraiuri și deșertându-și, fără sfială, bărbăția sau burțile pline de struguri în frunzișul bogat. Am sunat, și-n ploaia din mine un fulger s-a pornit să cânte cu multă vâlvă:

*...din cocoș nu faci găină
nici din curvă gospodină
din cocoș nu faci sarmale
nici din curvă fată mare...*

Urma să mă logodesc cu dracul, eu, cel inițiat în taina ceremoniilor viciene sau? ...

În locul unui ospăț cu muguri, se ivi o bătrână. „Săru mâna“, și ceea ce mă izbi la ea, parcă m-aș fi fript cu țigara-n colțul gurii, n-a fost înfățișarea de scrumbie cu gheb – chiar mirosea a sare și nițel a urină de pisică – capul ținându-se

numai în două zgârciuri, privirea foarte pătrunzătoare și inteligentă, căutând solzii de șarpe din sufletul ăluia de-1 avea în față, ci picioarele, și nici fusele alea înfășurate într-o pielică opărită, ci labele: erau ca doi pești culcați pe burtă față-n față, căutându-se cu capetele, cu cozile retezate și cu deșerturile scobite de orice urmă de viață: „Vei pierde, Cezar Saltava“ și-am intrat, înalt, liniștit, așteptând să izbesc cu fruntea o cupă din candelabru și s-o sparg, căci acum ea avea să poruncească și eu să execut, dar mai întâi avea să-mi spună cine e fiul ei. Și chiar așa încep:

– Știi cine e fiul meu?...

– Cum să nu! Tovarășu care smălțuiește tot ceea ce trebuie smălțuit în paispe regiuni ale României socialiste.

– Și are să mai urce. E încă tânăr. Și foarte instruit. Dumneata, tovarășe, ce limbi străine vorbești?

– Păi, exceptând româna, cele două limbi pe care le mai vorbesc, germana și franceza, le vorbesc destul de peltic, lemnos... știți, germana am învățat-o păzind prizonieri, în lagăre improvizate, iar franceza, într-un spital, rănit, o rană ușoară.

–Vrei un pahar de vin? Eva!

Ciocăni c-o gheară de scărpinat într-un talger de aramă, puzderia de sunete muri în perdeaua de pluș greu trasă pe ușă și nu se produse nici o mișcare, probabil că Eva, dincolo, se-ngâna cu șarpele – clipă ideală pentru declanșat atacul...

–Dacă vreți o femeie de serviciu mai devotată...

– Vei tăia pluta, mă sufocă valurile de scamă care-mi inundă bucătăria și dormitoarele.

– Cum doriți. Dar să vă spun un caz. Săptămâna trecută, tot așa, am fost trimis să ridic un stup de albine nenorocite care atacau casa mamei tovarășului Prim de la regiune. Stupul era peste drum, într-un loc încercuit cu gard de sârmă. Poarta – ferecată în lanțuri și cu lacăt pe burtă. Trebuie o comisie specială să spargi lacătul: primărie, miliție, doi martori de pe stradă. Și până la urmă, stupul era sec.

- Putea să fie viu.
- Știi o poveste teribilă cu albine vii. În copilărie...
- Mama e bătrână, dar nu e bolnavă de evocări.
- Le camarade parle le français, Eva.
- Să trăiți!
- Pretind că n-am fost niciodată mai prost ca atunci. Prost-pur-sânge-și-legat-la-țărnuș.

Eva coborâse din Cartea facerii pe care-o răsfoiau deștele arborelui misionar. Înaltă, blondă, cu părul lung, plină de zvâcnituri neadormite. Strânsă într-un capot roșu, moale. „Jertfind o fâșie din capot ca s-o schimbe în vinul promis mie de maică-sa“. Cu picioarele goale, în centrul unui mic soare de ceramică. Pe o farfurie, ridicată în dreptul umărului, un câțel de mărimea unui guzgan și cam din aceeași culoare scotea limba la Dumnezeu care-și treieră grâul cu împărați desculți. Grâul se treiera pe aria din capul meu și doi îngeri bătrâni, ajunși de corvoadă, plesneau din bice din mațe de pește numai pe bucele împărăteselor. Împarte, Doamne, averile tale! ...

- Fă-mi loc, Eva, aduc eu un pahar cu vin.
- Mama dumneavoastră, descleștai fălcile...
- La belle-mère, surâse Eva. Iar eu, nora cea mică, de la Sibiu.

– Oh! am rostit (și-n gând: „fata asta, neextenuată de miraje, în capotul ei roșu ca sub un clopot de vin, plină la greața de-a se trezi în târșăitul labelor semănând cu doi pești...“)

- ...e destul de în vârstă, are loc de veci?
- Nu cred.
- Un loc de veci în parcela cea mai de vază a cimitirului Sfântul Constantin, plus douăj de saci de ciment, o lucrare trebuie pornită doar, și asta în schimbul unei scurte declarații scrise de mâna ei: nu dau și nu voi da dreptul nimănui să-mi taie pluta din fața casei...

Gura Evei, ca o potcoavă de mânăz, se deschise să-mi spună scurt:

- N-ai să te-neci într-un lighean cu apă.
- Primul adevăr pe care l-ați rostit în viață.

Dispăru. Și se întoarse singură, cu hârtia și cu câinele tot în farfurie.

La ușă, mușcând dintr-un biscuit, deveni curioasă:

– Nu ești băiatul ăla care mi-a luminat drumul cu felinarul, într-o noapte, la Mamaia-sat?

Și mi-a trântit ușa-n nas, înainte de-a o putea anunța că avem și-n Brăila un cartier neelectrificat. Mă salutai cu arborele misionar (visase oare peste noapte pânză de fierăstrău și daltă țigănească scormonindu-l de albie?), iar un bătrân c-o mustață groasă, cu pantaloni din blană de oaie și vesel ca-n paradisul tâmpiților, mă opri la colțul străzii.

– Ai fost la vipera bătrână? Bărbat-su a murit mâncând broaște prăjite. Ptiu! Te-am văzut când ai intrat, dar n-am apucat să-ți spun că azi n-o scoți la capăt cu scorpia. Mâine trebuia s-o fi căutat, azi are *jocuri olimpice*, partidă de rummy, cu alte trei babe de câte-o sută de ani. Stau ciotcă pe terasă patru veacuri de obraji fleșcăiți și care nu trage piatra norocoasă, zvârle un scuipat în mutra ălorlalte. Vrei să faci avere, mormane de bani? Te iei de mână cu mine. Eu fac cel mai bun borș de lobodă din lume. Am patru cazane uriașe, am ideea, dar n-am asociat. Eu pun borșul, loboda, sarea, cazanele, tu, lemnele și trei de mii, patru de mii de cutii de conserve în care să-nchidem borșul. Porții de trei sute de grame, zece lei cutia. Nu există bețiv pe fața pământului care, când se trezește dimineața, plin de cucuie și de rugină și de nădușeală de lipitoare să nu dea și cămașa de pe el pe două cutii de-astea ținute la rece. Hai?

– Iov pe gunoaie, i-am răspuns.

– Hă!

– Eu sunt ăla. Pentru că zis-a Pavel: *iar de zidește cineva pe această temelie: aur, argint, pietre scumpe, lemne, fân, trestie...* Noroc, m-așteaptă Cuprian.

Salvasem arborele misionar și-mi era bine și cald, parcă mă plimbam printr-un uger cu lapte destinat cozonacilor de Paști – cele trei zile lipsite de echivoc și aversiune.

Cuprian mă aștepta, stând sprijinit de muchea vitrinei, cu brațele încrucișate. Purta o cămașă gorkiană, cingătoare azurie și, aplicate pe buzunarele pantalonilor, câte două zale de lanț. Cei osândiți să fie iubiți și să întinerească moartea, mă gândii. Furând, el se lăsa prădat. Cei frumoși. Cei ce, ca o biserică, în iulie, înălțându-se cu o palmă dintr-un lan de floarea-soarelui, prevestesc făgăduieli și nu strâng decât părăsire.

– Am la tine patru fotografii.

– N-au ieșit, s-a voalat filmul. Vă dăm banii înapoi.

– Nu. Prefer altceva.

– De exemplu?

– De exemplu, să-mi cânti la armonică!

– Pofțiți înăuntru. Și mie-mi era dor să cânt. De-aia m-am și gătit cu cazaca.

O cameră masivă. Carne multă pe oase late. Zeci de fotografii în culori înfățișând femei frumoase, cu gene lungi și zâmbete promițătoare (Zaraza, fulger despicat, Ramona, sabie păgână); reiser-Kamera, cu burduf uriaș și husa neagră atârând într-un șurub desfăcut; cele trei trepte de lemn pe care urcă operatorul; draperie de mărgele mascând intrarea în camera obscură (dinăuntru, pe bandă de magnetofon, răzbătea melodia unui cântec jerpelit); machetă de carton reprezentând un cal și un soldat – zona cazarmilor! – în mărime naturală, soldatul, fără cap, dar cu grade de sergent („vei ști scumpa mea iubită că în ziua de luni m-au avansat sergent“); cuier cu cârlige; oglinda pentru a se aranja clienții; șase coloane de carton străjuind lacul cu lebede și aleea cu zarzări înfloriți, trase cu pensula pe peretele din fund; plafon ticsit cu sute de bancnote: dolari, ruble, lei, toate imitații și tremurând la orice adiere.

– Drăgănescule! strigă Cuprian spre camera obscură. Nici un răspuns, ceea ce-l sili pe Cuprian să adopte o poziție de conciliere.

– Auzi, băiatule, pe muzica asta o să învăț să jumulesc bufnițe. Va să zică, iau pasărea, o sugrum cu două dește, bag briceagu-n ea...

– Și pe urmă te-arunci îmbrăcat într-o ladă cu bere la gheață.

– Cum, ai bere? întrebă Cuprian, cu lacrimi în glas. Prin perdeaua de mărgele zbură o sticlă, Cuprian o prinse cu îndemânare, o desfăcu în dinți, bău și:

– Drăgănescule, mă băiatule, tu trebuia să te naști departe de aici.

– Unde? miorlăi ăla, gâdilat pe suflet.

– La Polul Nord, idiotule, ca să înveți ce e aia gheață. Mă juca și mă lăsam jucat: „bună ziua, Cuprian...”

– ...bună ziua, Cezar Saltava și la mulți ani pe colivă.“

– Caut, zise el, râzând și nu găsesc în mine povață mai bătrână decât: lasă-te de băutură, Cuprian, că te nenorocești. Adică să nu existe leac pentru beție?

– Topești un morman de zăpadă, pui apa în două ghiulele golite de explozibil...

– Oh, jefuim în gunoaie! mă întrerupse el, nervos. Obrajii palizi i se învinețiseră, ruți parcă dintr-un bolovan de sare.

– Hai să ieșim pe acoperiș. Sus, lumea e mai dichisită. Drăgănescule, dacă vrei s-ajungi la pușcărie mai devreme decât meriți, te duci la tipul ăla tuberculos și țicnit. Știți, a venit aici, cu nevasta, unu bolnav de tuberculoză în ultimul hal, că plătește cât cerem ca să-i fotografiem la ei acasă când fac dragoste. El o să moară curând și vrea să-i lase amintire nevasti-si poze cu ei doi, surprinși în clipele cele mai pătimașe ale vieții – „altfel mă uită nevasta după moarte, dar la pozele astea o să se întoarcă mereu, chiar și când o fi bătrână.“ La ce folosește chestia asta, dracu știe... Vă supără dac-o iau înainte?

Urcarăm scara construită abrupt, Cuprian zvârli capacul, fără să se slujească de mâini, împingându-l cu creștetul, pătruns de-o dușmănie posomorâtă, care naște lovituri, nu

cântece, și ne trezirăm dintr-odată în jumătatea de sus a contemporaneității, jumătatea cea fără zăbală. La nivelul acoperişurilor, orașul e o lume neverosimilă, toți cei ce-și modelează expresia, prin imitație, în jumătatea de jos, istovită, târându-se către o întâlnire cu promisiunile îmbobocite în vântul de la Dunăre, subțire în crengi, dar scârțâind vioriu, par întorși dintr-un refugiu sau din prizonierat. Sus, sub norii albi și rari și narcotizați, primăvara umbla cu beregata tăiată și din rană-i hohoteau flori: caișii purtând pe brațe mii de urme de iepure însângerate, pruni scuturând spumă spre înalturi, frâie smulse din capul hergheliilor sosite în galop din funduri de Asie, fete pârguindu-și trupul la soare, întinse pe divane, pe rogojini. Jos, coconi de fluture, sus, un oraș ieșit din timp, urându-l pe celălalt, pune gura pe cer, mușca din el, lacom – mai mult, băga cuțitu-n el și-l căuta de icre, de Isus și de morminte: voi, cei cu tălpile pe foițe de aramă unde vă țineți cimitirele? Cuprian, cu armonica de gât, cânta încet – forfotea în burduful armonicii un fel de tocană rea, sfârcuri de țâță de porce în buruiună amară, și, la intervale ciudat de egale și de lustruite, un bob de ploaie speriat mi se strecura sub cămașă, lunecând pe mătâniile spinării.

– Cuprian, – el s-a oprit, cu umerii ruți, – spune-mi pe litere, sunt oameni care se urcă pe acoperiș ca să moară?

– V-am așteptat cu frică, răspunse Cuprian, și-mi e din ce în ce mai frică. Mi se zbârcesc deștele pe butoane, de frică.

Ochii lui albaștri, de o mie sau de zece mii de ani neclintit albaștri – capcane în care femeile intrau c-o ușoară bătaie de vâslă, lăsându-se înghițite, ruinate sau ucise într-un peisaj bucolic – străluceau înfiorat, ape proaspete încălecând mereu ape vechi, larg și rotund. Deștele lui nu se logodeau cu ochii; deștele trăiau frica murdar, cu pământ sub unghii, cu spini; ochii, însă, trăiau frica în mod esențial. În cazul că nu era cel mai mincinos om de pe toate fluviile, Cuprian era troița și extazul fricii, dovedindu-mi că nimic în lume nu e mai real

ca frica. Și mai fascinant. Știam că într-o zi, Pavel Ibrîș îi confiscase un film în care se repeta la nesfârșit o icoană înfățișând-o pe Maica Domnului cu pruncul în brațe, după care îl bătuse un ceas întreg cu o lumânare de cununie, lăsată amintire la atelier de o mireasă care trăise, mai demult, două săptămâni, în luntrea lipoveanului; în negativul filmului, Cuprian executase cu un ac câte trei puncte, dispuse în triunghi, pe fruntea Preacuratei și dacă priveai, timp de un minut, fără să clipești șirul de imagini și pe urmă, încet, înălțai fruntea spre cer, icoana se proiecta fantastică în univers. Îndurarea deschizând cerurile și un strop de lapte, prelins de pe buzele Copilului sfânt, căzând să sature câmpiile sterpe și flămânzii pământului, un fel de datorie de onoare plătită integral creditorului, dar mult prea târziu.

I-am apucat în pumn barba scurtă și aurie – Cuprian nu s-a tras îndărăt, s-a îndreptat numai din umeri și, parcă împunsă în frunte din nevăzut, umbra i s-a culcat pe cortul mic, ridicat pe acoperișul de-alături, fruct cofleșit, prin colțurile căruia răzbăteau semințe de fum (se ardeau frunze vechi și tămâie) și i-am zis:

- Cântă-mi povestea fricii, Cuprian.
- Parcă nu știți ce mă sfârtecă!
- Ce?
- Toată tărășenia asta care-o credeam îngropată.
- Adică porția de jumări numită Leb Betleem.
- El întâi. Și pe urmă dumneavoastră.

– Oho! Sunt, va să zică, prologul nelegiurii. Ziua când toate satele de pe Dunăre îneacă pisici și câini, vestind potopul. Dă jos jegul de pe tine, Cuprian, am să te ascult ca un porumbel cuibărit sub gușa lunii. Poți să tai și piroane, nu contează, eu am să-nțeleg ce e de-nțeles. De la Leb Betleem trebuie să fi aflat că evreii au descoperit adevărul, vechii greci frumosul, iar românii arta de a se strecura tiptil prin crăpături. Tu ce stigmat porți?

– Icoanele din lemn de tei, vechiul calendar, luntrea, muierile, spirtul, armonica. Și ca și cum astea n-ar fi de ajuns, îmi place, când sunt în oraș, să stau aici pe acoperiș, să mănânc ouă de pământ, cum le zicem noi la cartofi, și să fiu liber ca un Me Ne, muncitor necalificat. Pe acoperiș e stăpân un Dumnezeu cu sânul mai larg, ca să-și găsească fiecare un loc călduros. Dar ori de câte ori Dumnezeul acoperișelor e nevoit să coboare în oraș, vine să se așeze în scaunul lui...

– Isus Pantocrator. Isus, împăratul lumii, dar el se arată numai pe bolta patriarhilor.

– Nu, aici vine un scelerat purtând galoane poleite cu argint stropit cu aur, iar la un semn al ăstuia, dacă i-ai căzut în dizgrație, poți oricând fi snopit în bățai, ridicat și dus să nu ți se mai dea de urmă. Sunt oameni care se suie să moară pe acoperiș (cred că-n cherhanul ăla negru chiar trage unul să moară), dar cei mai mulți bătrâni urcă pe casă din motive senile, de pildă ca să se hârjonească cu aerul respirat de fete, aș putea să vă spun mai multe, țelul meu, însă, e să fiu câine singuratic, străin de haită; e o greșală de neiertat aia să umbli după hrană în doi, haita e neregula triumfului, pe când singurătatea, oasele, mușchii și rațiunea singurătății reprezintă făclia oricărui bolnav de prea multă frică, vărul meu Lazăr Mantora cunoștea foarte bine lecția, avea nouă, unșpe și paișpe ani când s-a degajat de turmă, provocând-o cu neînchipuită răbdare; considerându-se victima familiei noastre și pe noi dușmanii lui senin de proști și prea puțin prevăzători, odată pe zi, la prânz sau la cină, uneori și la prânz și la cină, venea și se așeza pe pragul casei noastre, adunat acolo pe vine ca o momâie de lut, și ne privea țintă cum hăpăiam și îmbucam, teribil de incredințat că tata, frate mai mare al maică-si, o să sfârșească prin a înnebuni, din cauza unei nedreptăți la împărțirea moștenirii. (El își lîngea în tăcere portretul lui de zahăr, noi portretul nostru de sare și se mai gândea că poate într-o zi o să mă cumpere și o să fiu câinele lui de Alaska)

mama se ruga, plină de ură, hai Lazăre, rupe îmbucă cu noi, el refuza cu îndârjire, nu mănânc niciodată în străini, și când isprăveam de mâncat, pleca și totdeauna se oprea după colțul grajdului, ca să verse fiere, ațe verzi, poate chiar și jumătate de kilogram de mațe, iar mama se repezea la tata, plângând și țipând: nu mai pot Lisov, îmi simt limba și ochii de șarpe în lingură, dacă-i mai văd balele și mâine, mor; uite, azi iau cu brațul și duc la biserica din Brăilița tot ce zice sor-ta că era al ei, du-le, zice tata, și pe urmă-i rup picioarele nemernicului. Nu izbutea să fie niciodată prea furios, tata, se umplea cel mult de-o furie hodorogită, un rumeguș al furiei. Și în ziua când mama a dus cu brațul ștergare și scoarțe, împodobind icoane și punând tăvi cu fructe în fața altarului și rugându-se cu cruci mari, Lazăr a venit la noi (luasem masa de seară) și n-a mai intrat în casă, a zgrepțânat la geam cu deștul, eu am ieșit să-l întreb unde mă cheamă, el mi-a dat mere și nuci șterpelite de pe tăvile mamei: „îți omori tinerețea sub plapumă, iar țiganca aia pe care-au tăvălit-o șapte inși, și ea, la judecată, tirliliu, onorată curte, să mă măritați cu al treilea și ăilalți să ne facă zestre, m-așteaptă să-i ducem pește, bărbat-su e în armată, și orice țigancă tirlilie mănâncă pește ca pisicile, pentru o saramură-și smulg cerceii și-și joacă țâțele, pentru un sac de pește își vând inelele și-și dezvelesc pulpele, haidem la furat, la Dunăre, au tăiat pescarii lespedeza gheții cu topoarele și-au înecat năvodul în copci.” Am coborât c-o sanie mică, ne-am răsturnat în mormanele de brazi uscați, sorcove stricate și tot felul de hârtii poleite răsturnate acolo de dubele salubrității. „Suntem plini de sfințenie, a râs Lazăr, ne merge, scui-pă burnița aia de stele chioare de pe bot, uite cum strălucește movila de pește sub lună, p-alea două muieri deșelale de fătări, care stau și păzesc prada, le amețesc eu, una-i bolnavă de dropică, pentru ea cel mai bun leac e pământul galben dintr-o râpă din muchea Galașilor, la fiecare masă câte doi bulgărași topiți în aghiazmă, o să mă descoasă și pe față și pe dos, îngroapă-te în zăpadă,

tărăște-te pe burtă și umple coșul săniei.” L-am umplut, vulpe nocturnă, dar am pierdut un gumar, mi-am tăiat laba într-o tablă și urlând clinul malului, un rotocol de piele din talpă mi-a rămas lipit în gheață, mă frigea durerea, mă ustura de mă seca la inimă. Lazăr, luptându-se să lege din mers gura sacului, mă înjura: „nu-ți mai adu aminte, mă, că ești desculț și că ți s-a jupuit pielea, sângele e poveste scumpă numai la ortodocșii de rit nou, ca mine, nu și la voi, la *starâiobreați*, care ardeți băligi în jurul bisericilor ca să nu-i ciupească fânțarii de fâlci pe sfinții părinți cei scobiți de vărsat până-n hamuri și ștreang, stai, uite o prăvălie închisă, tocmai ce ne trebuia, nu-i nici dracu pe-aproape.” A spart geamul cu pumnul înfășurat în curea și, hai, intră, m-a săltat pe umăr, umfli o sticlă de spirt ca să-ți spal piciorul șontorog și încă una s-o bem la țigancă? M-a aruncat în mlaștină și nu-mi era frică, știa să poruncească, Isus Pantocrator, scoală-te, intră pe ape și aruncă-ți mrejele tale sau ceva tot atât de alandala, Petre, apostolul meu cel mai iubit. Cei ce îndrăznesc n-au simțul primejdiei. În prăvălie mirosea a turtă dulce. Ah, spicul meu legănat! Am stat o clipă nemișcat, să mă conving dacă totul e în regulă. Bufnituri îndesate, cineva tăia lemne într-o pivniță, departe și vântul rotea funii pe sub poalele pereților, vârtejuri de calicie. Am început să bâjbâi pe perete, să dibuiesc rafturile. M-am împiedicat de spătarul unui scaun și m-am oprit. Urechile-mi vuiau. Mi-am mușcat buzele – afurisit să fiu, m-a tăiat un gând, când pleci la furat, trebuie să iei în gură o bucată de cretă, ca să n-ai scuipat sub limbă, să nu poți să țipi, și-am vrut să mut scaunul. Sforăia. Da, scaunul sforăia. Am intuit asta fulgerător și-n clipa aia mi s-a spart ceva în cap, râsul nădușit de furtună al unei fete pe care-o văzusem albind într-o secundă (în fața noastră taică-su urcase pe ghizdele fântânii, se privise într-o oglindă de buzunar și se aruncase cu capul înainte în fundul pământului), am ridicat brațele și mi-am înfipt deștele în gâtul omului adormit sau ghemuit la pândă. L-am simțit zvâcnind și-am strâns mai tare, o putere necunoscută, frica,

disperarea așternându-se fără speranță în părul fetei ăleia, mă schimbaseră în zece căngi încleștate pe nodul unde se întâlnesc toate căile vieții. Un horcăit, un suspin și apoi nimic. Omorâsem. Afară am băut cu Lazăr o sticlă de spirt, el a luat sania cu pește și s-a dus la țigancă, eu m-am dus să mă predau. Bagă-ți deștele pe gât, mi-a zis ofițerul căruia i-am întins mâinile să mi le încălțe în cătușe, dar până la urmă a chemat o patrulă și-am pornit-o la locul faptei. Au forțat ușa, au aprins luminile și, mă blegule! mi-a strigat locotenentul, smucindu-mă de guler, țintuiește-te cu urechea de-un salcâm, ești plin de noroc: ai sucit capul unei statui de ceară, atâta tot. Cei din patrulă râdeau sticlos, le era bine și-ar fi vrut să mă pocnească. A făcut-o locotenentul. Marș acasă, nemernicule! și mi-a trăsnet o labă peste bot, apoi un pumn în stomac, de mi-a vârat oasele-n burtă. Am rupt-o la fugă, șchiopătând și chelălăind de fericire. Statuia o lăsase sculptorul Răcaru, amanet pentru băutura, dimpreună cu o colecție de ghioage ciobănești, adunată de el din munții Buzăului. Rupsesem beregata primarului de-acum jumătate de secol al Brăilei, și jumătate de an am cumpărat zilnic o lumânare și modelam ceara în pumn, îndrugând rugăciuni. Dar hoitul ăla de ceară tot o să-mi țină carnea în cârlige până la moarte: ucigaș, puteam să fiu ucigaș...

– Mi-ai turnat în urechi o poveste decrepită, băiatule. Eu vreau, aștept cântecul adevărat. (Cuprian zâmbi pe cuțit.) Știu cine ești tu. Știam acum cine e, și-l înjuram în gând: „Ești din rândul celor ce nu pot bea aerul decât smuls din țâțele oilor păscute în staulul unde s-a zămislit Pătimirea. Lumea de pe acoperișe, lumea de pe puntea corăbiilor de piatră, profesând tăcerea și lepădarea, lume ermetică și enigmatică sub coviltirele ei de pânză, dar în acord cu clovnii de pe întreg pământul, cei bolnavi de delict de opinie netrâmbițată, cei înclinați să apuce capătul de funie ținută în dinții de aur de un Dumnezeu necoborât vreodată în stradă, legiunile din care se recrutează oaspeții tulburi, măsura pe dos, vârful bocancului în deschizătura ușii, vă rog frumos, inclusiv risipirea în deșert, dacă viața e dulce.“

– Am prăjit slănină la flacăra lumânării...

– Exact.

– Vreți ailaltă crimă? Atunci eram plin de poftă, de spaimă și de Mesia, dacă asta vă convine?

– Îmi convine. Vârsta?

– Lazăr, optușpe spre noușpe, eu șaispe neîncheiați, unu biruiește, altul îngheață. Venise în cartierul Pisc o brigadă științifică, pentru propagandă ateistă, să ne tocim genunchii făcând sport, nu bătând mătâni, să schimbăm bisericile în terenuri de baschet. Lazăr puncta vorbele ăloră izbind o minge de podele și ținându-mă lângă umărul lui, ca să dea vina pe mine în caz de război mondial, el era student la facultatea de chimie alimentară din Galați, pe mine de unde să mă dea afară, fugisem de la școala pedagogică de limbă rusă, populația cu pricina să-și lumineze cărarea cu licurici dacă are chef să se curețe de gărgăuni. Cumpărasem gutui din piață și-un băiat pe care nu-l cunoșteam îi zice lui Lazăr, dă-mi și mie una, poftim, zice Lazăr și iar bate mingea, eu arunc bereta de marinar peste rândurile din față, și tot eu strig, mă, lăsați-vă de prostii, răcesc la cap, pe scenă vorbea o fată, nu există Dumnezeu, i-au înfipt ghimpe în inima timpului cei bogăți, la Brăila, de exemplu, pe vremuri, domnul Soare Petrescu, atelier de reparat și închiriat biciclete, punea, în noaptea de Înviere, șaptezeci de tineri să țârâie din soneriile bicicletelor în fața bisericii Sfinții Arhangheli, ei sunau, domnul Soare Petrescu le aprindea lumânările și-i trimitea în convoi pe Regală... Fraților, oameni buni, a țipat deodată Lazăr, săriți, ăsta de lângă mine moare, Dumnezeu e o himeră, a strigat și mai tare decât el fata de pe scenă, cap de leu, trup de capră, coadă de balaur, moare măi fraților, zice Lazăr, i-am dat o gutuie, o fi înghițit fără să mestece, îmbucătura a luat-o razna pe trahee și nu mai are aer, voi de lângă ușă, dați fuga după un doctor. Douăj de inși se îmbulzesc peste ăla de trăgea să moară, cară-i pumni în ceafă, înhață-l și întoarce-l cu cracii în sus, ca pe înecați, dar când sosește doctorul îl găsește

negru și nu găsește să spună decât domnule, umblă moartea prin gura omului tocmai când el se credea-n livadă și se legăna pe-o creangă. Du-te și te călugărește, urlă unu la fata de pe scenă, o muiere începe să plângă, alta îngenunchează la căpătâiul mortului, sfânt, sfânt e numele tău!, iar Lazăr, hai, zice, înhamă-te la armonică, fiecare să mănânce din farfuria pictată cu chipul său, mergem cu vaporul la Galați să ne-mbătăm (și-am plecat cu vaporul), dacă-i vorba că poate să ne ia dracu chiar din nimic, ce rost mai are să urmez chimia alimentară, rahat kaki!, o să beau până m-oți declara laureat al Pomului de iarnă, bate-mi haina-n cuie pe șira spinării și coase-mi izmenele de șolduri, altfel le dau pe spirt. Dacă tot e să ne-nrămeze cu-ntunerice care cum vrea, atunci s-o facem lată, surioară Dunăre (eram pe vapor), curvă hrăpăreață, tu nu avertizezi, tu ne înhați brutal, tu ne prețuiești leșul la adevărata lui valoare, ne plătești anticipat, cu bani lustruiți impecabil, hoască invincibilă și arogantă, putoare frenetică, guiți după porcul care se coace pe grătarul lunii, te sărut chiar dacă te superi, fiindcă te pricepi să curgi frumos în Marea Neagră, domnule căpitan, știți mai bine ca mine, Dunărea e Marele Timp Creditor, cel ce răpune și nu suferă (Cuprian, dă-i înainte la armonică, fii curajos, o să te răsplătesc c-un butuc de vie), dincolo de Sulina, când își așază toate odoarele și-și pune piatră de coralină în urechi, se înalță dintr-odată cu una, două, trei palme mai mult decât malurile, dar nu dă peste margini, se duce să se închine destinului cu toată măreția și jegul Europei și numai după ce și-a rupt nările în dezastrul sărilor oceanice se dă îndărăt și hrănește Delta.

– Trebuia, se bucură căpitanul să fi trăit când grecii din Brăila își serbau Paștele în biserici de scândură legate una lângă alta pe fluviu, luai foc cu siguranță.

– M-am născut să trăiesc inutil.

– Uitați-vă la luntrile alea două, zice căpitanul, are loc în ele o petrecere mai ingenioasă decât a voastră... Vă închipuiți ce era acolo?

– Cei din satele de pe grind își plimbau morții prin coridorul liniștii. Credința că oamenii din locurile alea trebuie înmormântați cu mâinile vopsite în roșu și numiți cu nume de arbori. Purtați pe sub sălcii ruginite ei devin, mai fiind încă pe pământ și nefiind, arbori care fixează Dunărea, Dunărea, insolubilă, devastatoare...

– Greșiți total, răsă Cuprian, la rame trăgeau copiii pe care cei mari îi învățau ce e frica, părinții lor prădaseră un vapor și muriseră când mai aveau în față încă multe zile căprui și albastre. Frica e o noapte lungă, dar și o meserie pe care trebuie s-o înveți temeinic, merită, cei fricoși trăiesc mult. Eu sunt paiața fricii, eu și ziua merg c-o lumânare în pumn. Toți suntem supuși necunoscutului și trebuie să pierdem, dar în special cei tineri au dreptul și datoria să le clănțânească oasele de frică, cei cu familia trebuie să-și hrănească nevestele și copiii, frica nu naște eroi și de aia numai cei singuri sunt datori să dea un exemplu prost.

– Mă-nvârți în gol, Cuprian.

– Nu, vreau să vă spun că știu ce-i frica. E un cap de om fără trup sau un cap de câine retezat cu barda, care merge în același pas cu mine, tâmplă lângă tâmplă, și sângele i se scurge în buzunarele mele.

– Pogorârea din cer și lupta mangusteii cu un șarpe exaltat. Sau Lazăr înviind și îndrugând cântece obscene. Pot să-ți înșir și eu, Cuprian, două mii de bazaconii de-astea!

– Pornisem neputincioși și intimidăți și-n ceața din capul nostru plutea turbure o cârciumă unde, pe vremuri, un marinăr arab, aruncând briciul de la o distanță de douăj de metri, retezase capul unui marinăr olandez, ca pe-un pepene. Pe strada Portului, înclinată, înghesuită între ruini și butoaie goale, îngrămădite încă în zilele femeilor nerușinate, lingușitoare și fărâmicioase, o stradă ca un dezertor prăbușit de rachiu amestecat cu praf de pușcă, am deslușit în crângurile din dedesubtul pământului un cântec bun, domol.

– Cântă cimitirele adunate să-și serbeze morții dăruiti de Dunăre, a urlat Lazăr.

– Hei, întreci măsura! a mârâit Căpitanul.

Însă Lazăr era de neoprit.

–Iată, cei sugrumați de Dunăre, vestesc apropierea Crăciunului – și, îngenunchind în mijlocul străzii, Lazăr a lipit urechea de pământ (niște ăia care duceau un clopot într-o căruță, împingând-o cu mâinile, s-au oprit să miroasă: glumă? nebunie? bețivi?) iar Lazăr, rupând din nuielele crângului risipit în adâncuri, a reluat cântecul, strigând:

– Noi, de deasupra avem dreptul la rații duble și onor la general.

Cântecul răsuna acum deslușit;

– „*câte flori sunt pe pământ,*

toate merg la jurământ,

numai floarea soarelui,

șade-n poarta raiului... “

– Cântă hoții din arestul miliției, a explicat o femeie c-un copil în cârcă, împrăștiați-vă până nu dați de dracu!

– Nu doamnă, a strigat Lazăr, dedesubt cântă, într-o biserică atacată la baionetă, zece milițieni, care sunt primii creștini ai lumii noi.

În secunda următoare, primul, al doilea sau al treilea creștin al lumii noi îl puse în picioare, trăgându-l de fâlc:

–Te-a dat gata corul hoților? Hai să te pun o noapte cu ei la beci, ca să rămâi toată viața cu urechile pline de vuietul Dunării când se rupe din ghețuri.

– Pentru ce?! s-a mirat Lazăr. N-am făcut nimic, am auzit cântecul și, ia te uită, zic, ce distracție mare sub pământ și-am vrut s-arunc o privire prin gaura cheii, trebuie să fie o cheie pe-aici, dar plec, nu mă interesează colindele, fiindcă eu...

– Drepti! Stânga-mprejur! a răcnit scurt ofițerul și Lazăr a executat șnur, linie dreaptă, unghi ascuțit, linie dreaptă.

– Eu nu sunt român. Eu sunt evreu. Nu mă loviți, nu sunt român sunt evreu, o să dați de dracu'. Am scăpat din ghearele fascismului și-acum mă-nhățați voi!?

Îcnind, ofițerul îl izbi cu cisma-n noadă, azvârlindu-l în brațele unui sergent.

– Va să zică, atunci i-a răsărit în minte numele pe care-l poartă. Atunci s-a suit el, cu părul vâlvoi, în șaua unde stă și azi.

– Cu părul ca o moviliță de arici.

– Cuprian, strigă o fată de pe acoperișul vecin, ți-am spălat cămășile, le-am pus să se usuce pe doi pruni înfloriți, ai văzut?

– Îmbracă-te și du-te-n casă, c-o să fie furtună, îi răspunse Cuprian, peste umăr.

– Și-acum s-a întors la Brăila ca să stea din nou față-n față cu frica?

– S-a întors ca să stea față-n față cu dumneavoastră. Lui n-are de ce să-i mai fie frică aici, el este acum cineva, este Leb Betleem, frenetic și violent, însă n-o să îndrepte nimic și mai cu seamă înfrângerea lui Lazăr Mantora. V-a jucat o festă urâtă, dar trebuie să-l ascultați. Hei, tu, proasto cu gură bogată, să-mi duci armonica în atelier – și o luă la vale pe acoperișul ce se isprăvea la nivelul pământului, într-o curte dosnică.

Fata care-i spălase cămășile lui Cuprian și-și legăna lenea, trăgând în nări boarea de floare vânătă, se ridică în picioare, ondulând un lujer de fantomă și din șuvoiul ei de dragoste păcătoasă se despleti, într-o ruptură de blestem, o creangă eretică: fulgeră-1, Doamne, că-i bestie!

Iar eu, ducând blestemul mai departe și cu el odată pe toți cei nepăsători și teribili, înfundându-se mereu în hățisuri necunoscute, pe toți cei cu ferestrele bătute-n scânduri, ca să nu se vadă din stradă frânghiile atârând de grinzile odăilor și desenând cu ochiuri de opal fețele lor de brumă... eu m-am pornit să înjur ca un descreierat.

În clipa aia, tunetul se sparse, precipitat, deasupra Dunării și fulgerul căzu pe pământ ca un os aruncat la câini.

Știind că la limita apelor se încheie desfrâul imaginației, vijelia răscoli marginea din miazănoapte a orașului, lunecând repede peste Dunăre, în Dobrogea. În urmă se deschise un imens crin albastru, întors spre pământ, având scrisă în carnea petalelor hipnoza lunii, a stelelor și a primăverii în chip de rană în care moare timpul, scuturând pe toate lucrurile un strat subțire de sare fină, făcându-le astfel și mai ireale decât le-ar fi împins în neființă. Oamenii se strecurau pe străzi, prigonii parcă de-o suferință căzută pe umerii lor din Alpii lunii. Fiecare lăsa impresia că se grăbește să înmâneze, acolo unde trebuie, un mic denunț și toți la un loc un denunț de talie europeană. Săptămâna vigilenței și a lăsării de sânge! O forță necunoscută, impenetrabilă se insinua în ființa orașului, picurând miere neagră în vitraliile bisericilor, vestind înfrățirea spitalelor cu pușcări și apropierea unei nopți care se scărpină pe spinare cu o coadă de solzi și-și rupea cu unghiile bubele pline de lânzezeală sexuală. Se juca, prin ganguri obscure, comedia fricii cu măști furate, se puneau la cale glume de speță joasă, care-ar fi putut să se încheie la curtea marțială, dar sfârșeau și mai scârbos, într-o invazie de scrisori anonime, devoratoare ca o invazie de furnici. Arborele în care atârna sabia ce pedepsește nu se zărea pe orizont, totuși părea tangibil. „Știu ce-i asta, îmi spuneam, starea de beatitudine a fricii. Când timpul se acoperă cu piele omenească și se schimbă-n târfă“. În strada Galați, o fată, cu un snop de vergi de vâsc în spinare, ca o pasăre cu aripile înnodate, trecu printre mine și Cuprian, bâiguind vorbe de neînțeles: *singură... pleacă...* În lumina împresurată de-o înserare pripită și de bubuitul tunetelor în piatra Dobrogei, făptura fetei mă ului: prin nu știu ce întâmplare stranie, gura i se mutase pe gât și pe frunte... Sau nu, avea o gură la locul ei dar mai avea una pe gât și alta pe frunte. Moartea căutând cu trei guri în imperiul nomad al fricii, în bezna simțurilor noastre.

Copleșit de această imagine de coșmar, dacă nu cumva mă scrântisem la minte, mă azvârlii după Cuprian, în tramvaiul

ce ducea-n Brăilița. Tremuram. Și-mi părea rău că berăriile, din cauza furtunii (și prioritară fusese numai amenințarea) ridicaseră mesele de pe trotuar; altfel aș fi înhățat din mers o halbă, aș fi dat-o pe gât dintr-o înghițitură și m-aș fi liniștit. Ședeam în picioare pe platformă (tramvaiele vechi, făcute pentru bucuria plimbării!) în vagon, un bătrân, ținând între buze ca pe-o țigară, biletul de călătorie, lucra cu cârligele o mănuașă de lână, două fete de liceu (ochi dilatați spre câinii ce-i latră numai pe țigani, care, la Brăila, sunt, totuși, cei mai de încredere purtători ai mesajelor secrete de dragoste), îi blestemau pe Olmazu și Ibriș, fiindcă înlocuiseră salcâmi noduroși de pe Bulevardul Republicii cu alții tineri, urmând să dea floare peste trei ani. Orașul salcâmiilor, trei ani fără floare de salcâm!? Coci bubă neagră-n subțiorile tovarășilor cu munci de răspundere. Orice fată din Brăila, când ajunge femeie și-și vede frumusețea fugind în umbră neiertătoare, scoate din timpul pierdut sărutul dăruit sau furat în seara și în toate nopțile înfloririi salcâmiilor, iar cele două fete de liceu intuiau, stăpânite de miracolul vârstei, că vor fi femei, care-au trecut ca fete, printr-un râu băut de șerpi, pierzând nopțile neui-tării, dar, mai ales, degetele care știu să mângâie.

La intersecția cu strada Karl Marx, vatmanul opri, sări pe trotuar și ne strigă vesel:

– Fraților, puteți să mă reclamați, să mă bateți, să mă opăriți, nu merg un metru mai departe. Hai, veniți cu mine, să ne zgâim un pic la nebunia ăstora și pe urmă ne-mpăcăm noi.

Pe Karl Marx, cea mai lată stradă a Brăilei, curgând ca două râuri de piatră de o parte și de alta a unei alei împodobite din loc în loc cu arcade de fier incendiate, vara, de cascade de trandafiri cățărători, treceau în trapul cailor, urmărite de-o mulțime lacomă oricând să bea din vinul îngâmfărilor, un șir de docare negre, parcă venind dintr-o sărbătoare de prinți pe care timpul n-o astupase definitiv, nu putuse sau nu îndrăznise și o purta acum ca pe o fluturare a dezastrului și a puterii lui de a

nimici emfaza clipei prezente, de-a o goli de cristalul de apă vie înscris în coroana ei. Caii, gătiți cu hamuri ferecate în argint, docarele căptușite cu catifea neguroasă și satin violet, oamenii din ele, căptușiți cu ideea că pot și chiar sunt boieri, ei, care nu erau decât lemnari, și fetele lor, lucrătoare în atelierile de împletit covoare, trăiau o legendă cabotină, și nu erau decât corupția morții. Cel mai îndârjit dintre ei, jucând o sticlă de rachiu din care bea și apoi chiuia gălgâit, tânjise poate să fie boier și nu ajunsese și când cei ce scoteau docarele la vânzare îl suiseră pe pernele moi, ca să se vânture cu docarele prin fața cumpărătorilor, țărani veniți din zonele necolectivizate, Făgăraș, Muscel, Brașov, Semenice, el își spusese: „hei, iată-mă boier!“ și printr-o sugestie hipnotică îi făcuse și pe ceilalți să se simtă boieri, gonind în docarele ca niște lebede cu gâtul întins spre locurile unde nu triumfă fericirea. Erau în trăsuri ingenios lucrate chiar de ei înșiși, dar goneau suiți pe spinări de dragoni și delfini, cocoțați pe mișcătoarele peluze ale raiului și nu știau, nici nu le păsa – leagănă-le dracul îndoiala, lanțurile de ocaș, zilele zgâriate cu pironul în carne – că se duceau mereu îndărăt, fiindcă mărire cu adevărat nu există niciodată înainte, înainte e numai speranța care, împlinindu-se, se schimbă în desperare, apoi în măreție apusă, singura vrednică de admirație. Mirosea a copaci smulși greoi din iarnă și foarte vag a trăsnet, dar celor din docare, ca și cum în felinarele lor ar fi ars smirnă și tămâie din prăvălia grecilor care plecaseră de mult spre Atena cea nemuritoare – comunismul îi decimase, – luând cu ei și miresmele și legenda unei Brăile cufundate în Orient, timpul le duhnea nu a înfrângere, ci a chemare către un vis generos. Murind în astfel de clipe, oamenii nu se schimbă în pământ, ci în timp, care nu înseamnă uitare, ci colind în nemărginire rodnică, fiindcă timpul cu timp se mai poate întâlni, pe când pământul cu pământ numai sub ape și sub viforul vântului.

– Safon, urlă Cuprian, la un vizitiu îmbrăcat în manta neagră, oprește! și Safon, înțelegând mai mult din semne ce vrea prietenul lui, opri docarul lângă trotuar, un minut, cât să ne cățărăm sub coșul de mușama vânătă, apoi pocni din biciul de nuiele de salcie împletite după ce-au fost ținute în saramură, și intrarăm în Brăilița, prin strada Brătianu și Colectorului, către vadul de trecere spre Ghecet, prin partea cea mai turbată a orașului care, văzută din râpele din afara lui, de la cărămidării, seamănă-n suflet scârbă, plictiseală, lene, câini morți, maluri jefuite, gunoaie, prag scormonit de haitele de copii dezlănțuite în expediții de pedepsire. Imensul crin albastru, între timp lăsase să izvorască în mijlocul lui un crin portocaliu, ca și cum cerul, înainte de-a se dărâma în noapte, ar fi ținut să le probeze oamenilor cât de inutilă, degradată și bătrână e puterea lor de imaginație în ceea ce privește împerecherea culorilor. Două de izvoare galbene – galben vizionar, galben generos, galben fatalist – se împleteau să semene îndoială, dar luminile nu se rupeau, se asociau, născând punți indigo, tremurătoare, sceptice, somnoroase la capete și vesele la mijloc, ca Maica Domnului a doua zi după Bunavestire. Deasupra, departe, o brazdă roșie se răzvrătea obscur, încercând să-și taie teritoriu victorios spre trupul celorlalte, apoi spre munții Măcinului, în pământul renăscând, peste caii în galop epuizat și peste docarul nostru, care se scutura din toate încheieturile, ca și cum am fi gonit spre o piață din cer, unde singur Dumnezeu fixează prețurile. Jos, Dunărea ardea în supărări aplecate, parcă o mie de preoți în odăjdii, purtând în spinare luna și un soare ostil, băteau mătâanii, nu de împlinire, ci de blestem: Doamne, fă să nu-și dea în petic cățeaua apelor, că, uite, Doamne, cum se topește de plăcere, putoarea! Eu și Cuprian eram veseli și goi ca niște pahare vărsate. Îmi venea tot timpul să strig: aici, în apostazia Dunării de jos! ...mai departe nu știam ce urmează. Și doar un singur solz din mine, ascuțit de vânt și neaiurit de darurile primăverii,

plutea scurt într-o altă primăvară, deasupra Dunării de la Budapesta, într-o seară la fel de docilă viselor ce pustiesc pântecelul lumii și deopotrivă încărcată de nebunie, de-o ordine netemătoare și o pedeapsă implacabilă. În seara aia împușcasem, pentru *prima oară de aproape*, un neamț, un subofițer, și îngrozit nu de faptul că omorâsem, ci pentru că-i văzusem ochii vii, dăruindu-mă irevocabil morții și intrând ei apoi, deznădăjduiți, în moarte și refuzând să creadă adevărul că mâna-l trădase printr-o mișcare prea lungă, m-am ghemuit cu spinarea într-un zid și-am tras două încărcătoare în asfințitul întins ca o foamete de-a latul Dunării, am înjurat și-am vărsat lături și-am ridicat mortul și l-am suit în luntre și, înainte de-a împinge luntrea în larg, două așchii din cerul crâncen de galben s-au înfipt în ochii ăia albaștri sticloși, parc-ar fi vrut să-l inițieze în coborâtul treptelor spre întunericul desăvârșit și-atunci a urlat în mine Cel ce nu rabdă înfrățirea viilor cu morții sau poate nici o înfrățire, am împins luntrea cu piciorul și când a fost la zece pași pe buza curentului, am ciuruit-o cu cel din urmă încărcător și mortul meu s-a acoperit încet de două ape galbene!

– Gata, zise Cuprian, de ce nu coborâți, vine podul.

– Prin două ape galbene.

–Uuu! ce mai gonește Safon ăsta! E un drac. La fiecare zintâi cheamă un vânător și-l plătește să tragă cu pușca pe sub urechile cailor, ca să-i smintească.

Știusese instinctiv că vom ajunge pe șlepul din cimitirul vapoarelor, în sălbăticia fierului prăbușit, aproape de onoarea pădurilor scufundate, locul apoteozei lui Cuprian, acolo unde el nu acordă credit, oricât de slăbănog, nici unei târfe, dar nu presimțisem nici înainte și nici chiar după ce suirăm pe punte și Cuprian ridică scândura ce leagă pământul cu universul lui jignitor, că în cabina luminată de-un bec, încălzită de-o sobă de tuci, căldură fără expresie, cum răspândesc numai lemnele păstrate în nămolul bălților, o voi găsi alături de Leb Betleem,

care ședea răsturnat pe o canapea, cu o sticlă de vodcă rusească proptită pe unul din genunchi și cu o farfurie plină de felioare de pepene galben de seră la îndemână, și pe Irina Devechi, legănându-și umerii ușor, pe un scăunel, istovită de personalitate, pe buze cu veșnicul zâmbet de ploaie înfrântă.

–Ei, da, i-am zis lui Leb Betleem în loc de bună seara, trebuia să-mi închipui că ceasul nu-ți merge decât înconjurat de lumânări și de falduri de rochie...

–Greșiți, răspuse el.

Și Irina:

–Leb Betleem e fratele meu.

Și Cuprian:

–Mă duc să curăț cabina ailaltă. Acolo am lampă cu gaz, numai aici am tras un fir de pe mal.

–Dincolo te așteaptă Doina, anunță Irina.

–O azvârl în apă, mârâi Cuprian. Să se ducă dracului!

Trânti ușa, creasta cabinei se cutremură vehement, parc-ar fi intrat vântul în arboradă, Leb umplu un pahar, sorbi, fața lui cea îngâmfat frumoasă se scutură parcă în afara realității și imediat greși:

– Sunteți inapt pentru bucurii sincere? O să-i trimit Irinei niște fântâni arteziene de cameră, merg cu curent electric, foșnetul lor calmează nervii.

– Strici totul, Leb, s-a rugat sau a gândit, scâncind, Irina..

– Lasă-l, a luat avans și acum își încearcă puterile.

Torsadele fântânilor...

– N-am zis așa, dar sună mai frumos, să știți...

– Sunt aici și niște sticle de vin rozé...

– Dă-mi, i-am cerut Irinei.

S-a sculat și mi-a adus. Irina cea blondă, subțire și mirosind amar. Mirosul ăla cules parcă dintr-o trecere în Turcia pe sub apa Mării mă atârname de ea. Și aerul că vine mereu de departe, nu din timp și nici din orizont, ci din ea însăși, din nisipurile mișcătoare ale râurilor ei, premergătoare nașterii ei

și unduindu-se numai pe nopțile ei eșuate. Vine aducând de mâncare un pește și un coș cu fructe, și un buchet de flori de câmp, maci roșii, cu petalele atinse de insomnie doar pe distanță de o lacrimă. Negrul intens al unei supraviețuiri incoerente. Vine, uită pentru ce-a venit, se dezbracă și facem dragoste și-n timpul ăsta macii se sting, rămâne din ei numai răbdarea lor noptatecă, moartea care urmează, sau cel mult deruta, umilința, rușinea, abandonul. Ea vine cu ușa deschisă, plecată de mult de sub un felinar de aramă păstrat pe mal de fluviu, subțire (nu Dunărea), învinsă de ploaie și știind să povestească, mult mai mult decât se cuvine, despre pește, coșul de fructe și macii în haină de moarte – că peștele poate fi sărutat înainte de-a-l arunca pe plită, fructele – descântate în trestii, macii închinăți, șiragurile de scoici culese de pe fundul mării și purtate la îndoitura cotului, nu ca să fie vândute, ci să sune și să scâncească, repudiind curajul, aurind supunerea.

Și pentru că tăceam, Leb Betleem greși a doua oară:

–N-a fost prudent din partea ei să mărturisească faptul că suntem frați. Sună ca și cum v-aș forța mâna. De altfel suntem frați vitregi.

–Poate că era mai bine să îngheți în Alaska, Leb.

–Văd, domnule Saltava, că-mi cunoașteți bine drumurile.

Firesc, sunteți Prințul de rouă al Irinei.

–Mai degrabă ineptia ei.

–Oroarea noastră, nu-i așa, fetele care ne iubesc prea mult.

– Leb, avem amândoi cam aceeași vârstă, îți aduci aminte de hanul lui Ceapârû? Refugiul revoluționarilor bulgari Vasil Levski, Ivan Vazov, Hristo Botev. Cea mai frumoasă generație a Bulgariei. Hanul fusese construit peste o biserică năruită și Salcia Vifor, bunicul meu, luînd loc la masă, striga la băiatul de prăvălie: băiete, o juma' de vin de sub altar! Ei bine, plătesc tot vinul păstrat la răcoare sub altar dacă-mi spui că nu ești trup și arbore și clopot de oaie și cu Doina Poloneza. Împreună ați pus la cale să mă aduceți în cimitirul vapoarelor, nu-i așa?

– Domnule Saltava, în Israel, dacă vrei să faci rost de hașiș, trebuie să te streкори în Liban, pe sub gardurile de sârmă ghimpată și să-1 furi. Irina, du-te în cabina ailaltă. Fii fără grijă, Cuprian n-a sugrumat-o și nici n-a aruncat-o în Dunăre pe Doina, stă cu capul pe genunchii ei rotunzi și-i spune povești. Fiecare-i dăm Cezarului ce-i al lui și el ne trimite la spălat closetele.

Irina, ascultătoare, se sculă să iasă. Făcu un pas spre ușa verde pe care un înger, zgâriat cu cuiul, dormea tolănit pe un nor, se împiedică în rogojina ruptă și fu cât pe-aci să cadă. Leb întinse mâna și-o sprijini, ea-l mângâie, înfundându-și degetele lungi în părul lui ondulat, umed sau numai strălucitor, coborî palma, atingându-i pleoapele grele, obrajii încinși și buzele groase. Leb râse pierdut și vinovat, arătându-și dinții albi, puternici, spălați parcă în sânge tânăr și-i sărută apăsat podul palmei.

–Tragi cu încăpățănare să fii seducător și obraznic și vulgar, îl certă Irina.

–Totdeauna, fata asta m-a crezut excesiv de nătăflet, se alintă fratele. Uită că eu i-am încurcat zilele cum îl încurcă ciurma bălții pe înecat.

Asemănarea lor ți se impunea numai știindu-i frați, altfel n-aveau comun decât ochii: imenși, căprui, lunecând spre albastru, goliți cu căldarea de toate semnele capabile să trădeze gândul, plini până spre revărsare de-o patimă grea, de-o beție întunecată, a cărei otravă se azvârlea și-n cearcăne, umbrindu-le c-o adiere abia perceptibilă de desfrâu și de pătimire. Femeia care-i născuse, din doi bărbați diferiți, le lăsase moștenire sânguinta de-a nu întârzia în așteptări – dacă dorești, întinde mâna și rupe!

– Du-te, Irina, o îndemnai și eu, spune-i Doinei că intoxicația Leb Betleem se tratează cu fumigații Leb Betleem.

– Inspăimântător de adevărat, aprobă Leb, serios. Și continuă. M-am întors aici, fiindcă am învățat că nu pe

Dumnezeul milei trebuie să-l aștept, ci să-l provoc pe Dumnezeu judecății. Mă chema, batjocorindu-mă, o forță oarbă: Pământul. La începutul lui martie am cumpărat din România două sute de vagoane de cernoziom gras, bine structurat și afânat, pentru un fermier olandez. Vindeți pământ, sau cretinii acestei țări îl vând și o să vă blestemați necugetarea! S-a nimerit să fiu acolo când îl împrăștiau pe câmp. Era spre seară, când se adună pâclele ostile, pâclele mărilor frigide. Câștigasem bani buni cu tranzacția, dar nu știu de ce simțeam sub coastă o risipire, o pândă, un dor sumbru și lipsit de eroism. Mă durea ceva întunecat și amar, ceva cunoscut, inofensiv urca în mine de departe, un avertisment blând și vechi, suferință fragilă, un păcat, o îngenunchiere. Stam pe dig, în crucea de umbră a unei mori de vânt și dintr-odată mi s-au deschis toate porțile trupului, pătrunse de-o mireasmă din sud, vară bântuită de pelin, pământul de acasă, plin de argumentele copilăriei; m-am azvârlit și m-am tăvălit prin el, neînfrânat: „mă, tu mă cunoști? “ Toți anii mei de absență se încărcau cu dovezile unei origini dure. Eu, Leb Betleem, sunt un rebel greu de pus la punct; în beci, la Galați, unde descoperiseră că furasem cândva un butoi cu măslinae, mă țineau în picioare câte optușpe ore – de-atunci, ori de câte ori vreau să mă pedepsesc, repet figura, pot să stau până la douăj de ore nemișcat, după aia vomerez, vomerez până leșin, o tâmpenie jilavă! – dar pământul de-acasă e tot ce nu poate fi ignorat. Pământul de-acasă e ca o poveste cu patru sau zece inși îndrăgostiți de aceeași femeie. Turbăciunea vântului nostru lua foc și intra cu câinii în hoitul mărilor nordice. Ulterior, vrând să refac conturul acelei seri, m-a podidit tristețea. Bucuriile degenerază rapid. Priviți prin hublou: plutim într-un univers de zăltați, cu Dunăre exuberantă, pruni înfloriți, în imensa pauză de dinaintea răsăritului de lună – mai încolo, o fată în rochie roșie va trece printr-o pajiște verde, foșnindu-și pașii – însă cele două picături de căință, pe care vreau să vi le strecor

în suflet, ne vor schimba în fiare. Tenebrele primăverii, demența sonoră a Dunării mă împing să vă spun că eu am fost în rai. Ținutul ăla atât de renețat se numește astăzi Qurna, 70 kilometri depărtare de orașul Bashrah. Acolo unde Tigrlul se unește cu Eufratul și merg să se verse împreună în Golful Persic sub numele de Shatt-El-Arab, se întinde vechea grădină a raiului, zece pogoane de lămâi, portocali, curmali, despărțiți prin brazde lungi de cârciumărese. (Dacă ăla-i paradisul pe care l-am pierdut, atunci merita să fie pierdut. Cum vom încăpea cu toții pe cărările lui, rămâne să vedem după moarte.) În margine, un motel, Garden-of-Eden, un polițist și, lângă șoldul lui, parcă în prelungirea pistolului închis în toc de rafie împletită, două morminte, al lui Adam și-al Evei, străjuite de câte o cruce de fier și având între ele un măr cu coroana îngustă, strivit de arșiță și cu trunchiul petrecut printr-un buștean pe jumătate putred, care nu e altceva decât trupul mărului prin care ne-am prăbușit în păcatul cunoașterii, în blestem, grosolănie, ridicol, nesiguranță, imbecilitate, orbire și moarte. Și poate chiar în Scaunul singurătății. Pe osia raiului, care nu mai e atât de țeapănă ca altădată, căci s-au rezemat în ea, cu umerii pudrați sau cu sânii leoarcă de nădușeală și de pofte, atâtea generații de muieri păcătoase, nu se mai rotește ispititor, mincinos, leneș și viclean șarpele, ci scorpionul galben, greierele veninului; șarpele s-a mulat în fiecele Evei, temniță senină în care va locui la nesfârșit, zvârcolindu-se, murmurând și chemând în robie. Pământul făgăduinții de la Qurna îl găsești adâncit de umbră și miresme, în camerele răcoroase ale motelului Garden-of-Eden. Acolo mi s-a întâmplat o poveste mai poveste decât povestea raiului.

–Mărul și consecințele ruperii lui?

– Ascultați-mă și veți vedea că sunt Adam Impostorul. Cel prezent în inima tuturor povestirilor rele. Eu, de obicei, trezesc simpatie, sau așa mi se spune, dar de-atunci sunt stăpânit de-o impetuoasă pornire spre rău.

Luă o felioară de pepene și, înainte de-a o vârî în gură, suflă încet asupra ei.

– O vorbesc. Mă doare un dinte și-o rog să fie atentă, să-l ocolească. La fel fac și pescarii din delta lui Shatt-El-Arab când îi mușcă un șarpe sau un scorpion, vorbesc în șoaptă cu piciorul și le trece. La Garden-of-Eden am cunoscut o fată. Fluture din familia Bombyx. Urcam în cameră și m-am împiedicat de-o treaptă.

– Paștele mă-ti, am scrâșnit, lemnului din rai îi stă bine ca ușă de altar, nu să rupă picioarele oamenilor.

– Vezi, Aluna, s-a auzit un glas de la picioarele scării, ți-am zis că-n rai se vorbește limba română și tu clătinai din cap a îndoială?!

– Stăpâna glasului, o fată de vreo douăj de ani, arsă de vânt, de soare și de furtuni de nisip, ca o călăuză a deșertului, și îmbrăcată ca un soldat întors dintr-o expediție de jaf, mă privea sau mai bine zis mă rodea cu doi ochi ținuți numai în izmă verde și măslină crudă. Sub privirea lor simțeai că te faci vin vechi și bun de băut. „Lipovean bezmetic, prăbușește-te în brațele ei!“ Aș fi făcut-o, dar între noi doi se interpuseseră Aluna, un bulldog de-o sută de kilograme. Ne-am înghesuit la barul de sub scară, unde-am băut cu paiul (numai noi doi) coniac franțuzesc, ascuns în pere uriașe, băuturile spirtoase fiind interzise, și-am mâncat (toți trei) somn prăjit, pește pe care nu-l consumă decât creștinii și care e privit cu scârbă, dispreț, și aversiune de către musulmani, pentru că l-a mușcat de călcâi pe Profet în vreme ce se scâldea. O chema Lotemize. Nu ne-am pretat, bineînțeles, decât la vorbe frumoase, așa cum fac toți oamenii când îl știu pe Dumnezeu în grădina din fața casei, jucându-se cu fulgerele și scărpinându-se, de plictiseală, c-un pui de trăsnet în podul palmei. Surprinzător, eu am simțit nevoia să-i mărturisesc că am o soție cu douăjinci de ani mai în vârstă decât mine, în Israel, care-i deprimată de legătura noastră, cu toate că, de-a lungul timpului, a mai avut câteva

legături tot atât de solide. Nici un vis scrântit, nici o eroare, numai precauțiune rafinată și doar două boabe de nostalgie când mi-am întors gândul spre Dunăre și o întrebare retorică:

– De ce Dunărea se extaziază numai de întâlnirea cu Marea? Adică numai sfârșitul să fie somnul regal al măreției?

Ea râdea, tâmpita, vedea Dunărea scobindu-se-n nări, sau spălându-se pe picioare, plină de căință, lângă zidul plângerii sau cine știe ce alte bazaconii care încap într-o tărtăcuță sfrijită, pentru că nu știa despre Dunăre decât faptul că taică-su pierduse aici cinci vapoare, avariate de unul și același pilot (vă dați seama cu ce mână de maestru le scotea băiatul din șenal și le pune cu burta-n sus pe-un boț de prund! nici o concesie valurilor mocofane!) Încălzită la focul aprins de mine și hrănit mereu cu bușteni de cedru libanez, fata și-a dezlegat și ea limba; o femeie confesându-se e fascinantă ca o acqua non potabile, incorigibil vrăjitoare și tăvălită în toate sosurile. Spunea de-o trăsură (eu, în genunchi, sub gardul genunchilor ei, cu ochii la lună), cum taică-su, de ziua lui, se plimbă în trăsură, pe străzile celui mai violent oraș american și mai spunea despre niște țigări. Eu, domnule Saltava, nu fumez, mă înec, mai repede jupoi un câine și nu mi se face rău, dar la închisoare, pentru un pachet de țigări furat am văzut un om ucis. I-au zdrobit țeasta cu pietroiul, după ce l-au judecat și condamnat, o justiție rudimentară, sălbatică, terifiantă, a singurățății șanțurilor cu noroaie, a norilor de praf de calcar, a ciulinilor, a brațelor care, ca să nu înțepenească străpunse de ger, să nu se lepede din umeri de atâta nemâncare, strângeau pisici moarte la subțioară. Taică-su avusese ideea fantastică să umple o sută de valize cu țigări și să se ducă în Germania imediat după război, în fortărețele îngâmfării pulverizate, la geamul cu ochii scoși al bestialității nimicite și să le vândă numai pe acțiuni de-ale marilor uzine distruse de bombardament. Înțelesese bine că americanii, după ce-au ucis hitlerismul vor reconstitui uzinele și fabricile. Intuiția l-a dus la

punctul de fierbere al aurului, unde-a curățat terenul la concurență cu miliardarul Claust Sarkis Gulbenkian, supranumit *Domnul cinci la sută*. A cucerit Indiile de vest ale Europei cu un fum de țigară și s-a botezat milionar. Iar frumoasa lui fată, așa cum numai evreicile știu să fie frumoase, deschidea flori de plantă carnivoră în colțuri de lume biblică.

– Vreau să te miros de drumuri, Lotemize, de haimanale, de virtute, de dans și descântece, vino la mine în cameră.

– Nu, vino tu la mine, zice, din patul meu se vede mărul lui Adam și-al Evei. Îi auzi chiar și foșnetul. N-am făcut niciodată dragoste privind peste umărul partenerului, dar de data asta vreau să agonizez cu ochii în coroana mărului spre care-ați întins mâna, lacomi, că să n-o mai simțiți a voastră în veșnicie. Vino peste zece minute.

–N-am să pierd diligența, Lotemize, fii sigură.

Între timp am mai cerut o porție de coniac ascuns în perele alea cât un clopot de oaie și-n timp ce-l sorbeam pe îndelete, ca să-mi otrăvească vinele, îl auzeam pe Dumnezeu vorbind c-un păstor de capre. Și îngânam, visând:

–Părinte eponim, am căzut într-o capcană de mătase. Încă trei minute, încă două, încă unu – și-o să se-ntindă la nesfârșit luna ta aprilie.

–Sorocul de vanilie a lunii aprilie, am răs eu...

– Mă bucuram și râdeam de la coadă la cap și de la cap la coadă. Apoi mi-am frecat buzele cu lămâie, să nu mai miros a pește, și-am luat-o pe scări în sus. „Doamne, cântam în gând, raiul n-are decât două încăperi, una de spirt, alta de făcut dragoste“. Printr-o spărtură de geam vedeam în stânga raiul de demult. Curmalii înțepeniseră, dar fredonau nisipurile, ca un val de văzduh albastru răsturnat, în mintea mea erau și niște zăpezi, o încununare de vârtej, o spaimă, o deznădejde. Botoasă mică, am strigat din prag, tu vei înălța o statuie de marmură albă lui Adam, iar eu una de fildeș mesianic Evei. M-am oprit. Lotemize, trântită pe pat, într-o rână, mă aștepta, goală,

ținând mâna dreaptă sub cap și cu stânga limpezindu-și șoldul, cu adieri leneșe de evantai și răsfirând cărlionții aurii de sub pânțele rotund, ca o anaforiță. În ochii ei, răbdare apatică, nici un adevăr și nici o amăgire. Mi-a arătat baia unde să mă dezbrac. Erau acolo numai ramuri de dafin înfrunzit, ca apa să curgă prin victorii și ramuri de piper în floare, care mi-au zăpăcit mintea ca fumul ridicat din vechile jertfelnice de lemn din bisericile noastre, căci i-auziți ce tocană sleită-i serveam în timp ce-mi smulgeam cămașa:

—Lotemize, botoasă mică, mi-am dat seama, azi, că luna-și ține întotdeauna o față ascunsă, fiindcă n-ar vrea să i se stingă, de invidie, când te vede, amândouă rândurile de ochi.

Și dă-i înainte:

—În România am făcut închisoare. În cele mai scurte nopți de vară, un nemernic de cartaboi ne scotea pe cei mai tineri, între mitraliere, la rambleul căii ferate, ne ținea ceasuri întregi și o locomotivă mișca la nesfârșit prin fața noastră vagoane pline cu pușcăriașe tinere, toate cu țâțele revărsate peste marginea ferestrelor și când înebuneam, un vagon bascula crabii vii, pe distanță de două sute de metri, paznicii ne alintau cu vârful bocancului ca să-i culegem și să-i încercăm în alt vagon, garat pe linia moartă, crabii ne sfârteceau mâinile, iar trenul ăla, cu sălbatica, torențiala lui sfruntare, continua să lunece într-o parte și-n alta, și femeile gemeau, scânceau, șopteau, mugeau, plângeau, chemau. Nici atunci, Lotemize, botoasă mică, n-am dorit pe cineva mai mult decât pe tine, azi vom urca împreună în cele opt raiuri.

Și m-am întors în odaie. Și-am dat să mă apropii de pat. Domnule Saltava, aflați de la mine, crima începe acolo unde te-aștepți mai puțin. Abia am făcut un pas și dintr-un salt, Aluna, monstru-ăla de-o sută de kilograme, s-a aruncat între noi, rânjindu-și colții.

—Trimite-o, iubirea mea, să măture primele morminte ale omenirii și să dea foc gunoaielor chiar în gura raiului.

–Învinge-o și apropie-te. Sau ți-e frică? De douăj de ori am încercat săucid distanța aia de ură compactă, bale și amenințare neînfrântă și tot de atâtea ori am fost pus la punct și silit să mă retrag în ungherul meu veninos, din ce în ce mai sleit de pofte, și mai plin de pucioasă, nedorind altceva decât să crap țeasta bestiei de câine și țeasta curvei. Curvă de liziera raiului! Dac-o fi s-o mai întâlnesc o dată, mă rog lui Dumnezeu să se întâmple pe lângă un mușuroi de furnici roșii, pe care s-o așez cu fundul gol.

– Leb Betleem, puteam să jur că ești adulat de femei.

– Și eu, când eram mic, puteam să jur că toate femeile care ațipesc între brazde de regina nopții prind plod fermecat.

– Desăvârșirea și neprihănirea, i-am zis. Probabil că în preajma mormântului Evei, femeile se gândesc intens la răzbunare și îngroasă până la grotesc jocul de-a prinde-mă, schimbându-1 în nesăbuiță și uitând că la urma urmelor sunt numai jumătate de măr. Degeaba te-a făcut închisoarea lup, dacă atunci când a fost la o adică te-a învins un câine.

– Căinii m-au și îmbogățit. Cumpăr din Alaska piei de câine, le transport cu avionul în România, la Timișoara, unde le prelucrez ieftin, și le vând scump în Germania federală... Majoritatea oamenilor care-au stat la închisoare ca deținuți politici scot în toate împrejurările o notă mică și țeapănă: suferința... Am suferit mult, mult, și nu mai spun un cuvântel. Ca și cum suferința are o singură dimensiune și un singur autor. Toți cei ce-au trecut prin colcăiala aia de vaiete, bătuți, înfometați, zăvoriți...

– ...așteptând vehement nu desfrâul imposibil de închipuit de-a umbla neîncolonat și nepăzit, nu libertatea...

– ...toți cei ce vând câte-o felie de poveste care se poate vinde fără să te mai întorci acolo...

...toți depozitarii ăia de păduchi, de scârbă, de coșmaruri și de greață, mai puțin importanți decât un cartuș tras, căci ăsta trebuie decontat, nu-i așa, așteptând numai polonicul de zoaie

și sfertul de pâine cleioasă din care rupeau două îmbucături și pe urmă-1 închideau într-o ladă de lemn, fiecare făcând alt semn cu dinții, ca să aibă două înghițituri mai mult la cină, cu toții au sorbit, până la ultimul bob măduva din oasele fricii. Când Leb Betleem era numai Lazăr Mantora și nu se gândea că va fi vreodată Leb Betleem și îngenunchease pe strada Portului din Galați, strigând că dedesubt defilează trupe aeropurtate și că aude cântate rugăciuni într-o biserică atacată cu baioneta la armă, pe primii zece creștini ai lumii noi, deranjând astfel ordinea prestabilă și pulsația mierii socialismului, nu-i fusese frică, sau, dacă-i fusese, trăise un soi de frică necioplită, rudimentară, unsoare de jug, terci scăzut, încasezi zece vine de bou pe spinare, dormi două săptămâni pe burtă și gata, te ridici zdravăn, și după un timp chiar poți s-o iei de la capăt, repetând ciclul și unii chiar o iau. Frica adevărată e un ospăț rafinat, cel din noaptea nunții, la care iei parte închis în oglindă, cu mireasa așezată între lumânările arzând alb în oase.

– Frica asta, domnule Saltava, strecurată otrăvit, abil și minuțios în tot sufletul, nelăsând o singură cută neatinsă, ca o dragoste inundându-te pe neașteptate, seamănă cu clipa de dinaintea morții, despre care se spune că e plină numai de întoarcerea în copilărie. Vorbă în doi peri, fiindcă eu cred că moartea e abandonul și nu apologia ființei. Frica, acceptată total, ucide repede și necruțător, iar victimele ei sunt tocmai trufandalele, adică deținuții fără stagiou. Rezistă cei stăpâni pe jungher și cei învățați să aștepte. Și mai cu seamă lașii. Eu am stat un an ca să-mi vină rândul la judecată. Eram destul de mulți cei considerați plantatori de belele în tapiseria solemn muribundă a anului 1957 și, ca să se evite o împietrire sau o sinucidere colectivă, Bucureștii au recurs la o deriziune: caravana justiției. Judecătorii au fost trimiși să dezbată procesele și să pronunțe sentințele chiar în penitenciare. Procesul meu a durat cinci minute și-am primit patru ani și opt luni. În ziua aia s-au împărțit 4012 ani de detențiune. Seara,

ne-au scos și ne-au trecut în Dobrogea, cu camioanele, peste Dunărea înghețată. Luna, mare cât un cap de urs, vărsa incredibile provizii de tihnă nepăsătoare peste mutrele noastre slute, chircite și totuși active, dovadă rotogoalele de aburi care suiau în gerul nopții, iar stelele toate atârnau patru câte patru, dispuse în cruce, urmând parcă așezarea închinărilor noastre – ne închinam pentru că scăpasem vii și pentru că, în sfârșit, fusesem osândiți, pentru că gheața nu plesnea sub greutatea convoiului și pentru că spaimei i se fixase o limită, indiferent că aceasta avea să se dilate penibil pentru unii sau să ia, travestită, forma comprimată a unui glonț. Dar s-o luăm de la început: astăzi eu sunt evreu și dumneavoastră aveți pe cineva la Direcția Orhideelor și pe altcineva condamnat fără vină. Mai luați o sticlă de vin? Luați? (Scormoni într-un coș și dădu la iveală o nouă sticlă cu vin rozé). E inutil să vă spun că, bând, îmi întăriți curajul ca să rup gâtul mizeriei. Noroc.

Înghiți o dușcă de vodcă și încă o felie de pepene galben. Apoi bătu cu deștul îndoit în hublou:

– Luna, ce puzderie albastră așterne ea pe zăvoaietele cu plopi! È o noapte când îți vine să umbli prin piatra somnului și să fii Prințul de rouă.

Aprilie, într-o seară când sparge liliacul floare. Deasupra Bucureștilor, luna își îndoia ceafa de plăcere – un pui de nutrie verde, fericit că-și poate suga laba muiată-n stele, cât e noaptea de lungă. În jurul orei 21, Irina ieși pe verandă, într-un chimono cu fluturi de iasomie și îmbrățișă lămâiul.

– Te rog să dai în floare, în noaptea asta împlinesc nouăsprezece ani. Dacă-mi promiți, te las să mă tragi de cozi.

În clipa următoare, văzu intrând pe stradă un tânăr nu prea înalt, înfășurat într-o pelerină neagră, căptușită cu mătase violetă. Tânărul înainta pe sub arboii înfrunziți, dinspre Piața

Confederației spre Statuia Aviatorilor, cu pas elastic, moale și afectat, clopot venit din fundul timpului, ca să împartă în silabe egale micile bolți de umbră amețite de mireasma frunzelor de salcie, firidele pline cu întuneric compact, lumina dintre ele, subțire, ireală, strecurată printre pleoape răzvrătite-n vis, noaptea aceasta, anul întreg și apoi tot secolul. Deasupra lui, în aerul ușor clătinat de vânt, plutea desenul unei promisiuni: ce va fi, va fi astăzi sau nu va fi niciodată. Nu-i vedea fața, dar Irina știa dintr-odată că el are capul mândru, pasărea minunii pe doi umeri atât de lați și puternici încât pe fiecare ar putea lua loc doi copii, tâmpile iluminate, cum sunt geamurile în care se topește fulgerul, iar ochii... Tânărul ajunsese sub verandă și Irina-l opri.

– Domnule, îl strigă ea, șoptit, speriată de propria-i îndrăzneală.

–Pe mine m-ați chemat?

Vorbele lui suiau în verandă pe o cărare atunci tăiată-n cer.

– Eu știu cine sunteți, zise Irina.

– Cine sunt?

– Sunteți Prințul de rouă.

– Arată-te la față.

– Vă rog, nu pot... plecați... altădată.

– Dar sunt cu adevărat Prințul de rouă, ce cu drept de viață și de moarte asupra...

– Cum să vă cred? se precipită fata, întrerupându-l.

– Într-o seară ca asta, lucrată-n lemn de plop negru zidit cu lună, ești obligată să mă crezi.

Prințul de rouă făcu un pas în dreapta, ca să-l ascundă salcia, scoase de sub pelerină o Biblie în legături de argint și o înălță în dreptul frunții. Lovindu-se de lună, argintul scăpără de parcă s-ar fi întâlnit cu zăpezile.

–Intrați, se înclină Irina.

Vocea ei, nerăbdătoare și speriată, așternu cărare de scortîșoară, iar vinul din sângele lui simți izvoarele aromei, se tulbură, ameți, cumpără și vîndu scânteii limpezi de glicină.

„Drace, murmură Prințul, nu ne trebuie de multe ori în viață o seară în care jubilează vîntul și se deschide floarea” – și intră cu pas sonor, întâi în verandă, apoi, prin două uși largi, într-o cameră uriașă, pardosită cu piatră neagră, în care se risipeau, semănate cu grija de-a se exprima visător, zori de piatră albă. Căldură și lene grea... Casa lingușirilor, îi trecu prin minte, în șemineu ardeau două buturugi masive. Dacă n-ar fi pâlپăt în spuma jarului povești scurte, somnoroase și încălcite, ai fi putut crede că în vatră arde însuși trupul corupt al timpului. Lumina moale ședea la pîndă ca o vietate. Venea din ape de munte arcuite și, ajunsă la capătul drumului, își renega originea, răspîndind pe pereți nu măreție, ca și cum n-ar fi fost progenitura cascadelor, ci umilință odihnită într-o biserică plină de toamnă și de puhoai de albine – sfinți asexuați, înfrânți de zumzăit, trimiși în taine și în pâclele atrofierii. Fără să lepede pelerina, Prințul de rouă se scufundă într-un balansoar de trestie albă, puse Biblia pe genunchi și se uită adânc în foc. Avea ochii mari, răscolitori și oblici, fața tăiată sculptat, cioplită numa-n clipele de liniște dintre bătăile orologiului, buze umezite de un surâs orgolios, – singurătate, împotrivire, conștiința puterii! – iar pe obrazul ras pîndă-n lepedea osului se mișca, supravegheat, sacrificiul unei îndurări. Dar ceea ce au speriat-o pe Irina, au fost dinții. Privind în foc, Prințul de rouă zâmbea unei umbre, unei amintiri sau unei iertări și ea descoperi că el fusese croit cu două rînduri de dinți ca niște fierăstraie paralele, poate neadevărați, dar chemând țipătul.

– Domnișoară, spuse el, convertindu-și vocea la tonalitatea încăperii, aveți o petală ruginită: fratele vitreg. (N-o mai tutuia.) Stabilit în străinătate, susține cu sume de bani niște evrei săraci – sunt și-n lumea capitalului mulți naufragiați –, iar

rucele ăloră, rămase în România, îți plătesc dumitale locuința asta mult prea luxoasă pentru o fată de pescar din bălțile Borcei, studentă în anul II la Institutul de arte plastice. (Ieși de sub respirația retoricei.) Eu știu totul. Dar vreau să mai știu și ceva pe deasupra. Mă interesează, de exemplu, un pitic, care-și face veacul în Obor. Nuni Robicek, zis și Micul Dracula. Caută-l, împrieteniți-vă. Îmi dai voie, și se aplecă spre vatra șemineului, să iau într-un plic puțină cenușă ca s-o duc bunicii? Sărăcuța de ea, suferă cumplit după mirosul de lemn ars. Caloriferele o deprimă.

Luă și ieși în noapte, cu pelerina atârându-i numai pe-un singur umăr, în timp ce Irina se adună pe-o buturugă de sticlă compactă, lipindu-și fruntea îngustă de perete, cuprinsă de-o furie tristă și de deznădejde. În colțul unde se așezase sau căzuse pâlpaia o lumină verde – două becuri de 40 arzând sub vitralii pictate. Privea, fără să înțeleagă ceva, carpetele orientale din dreapta șemineului, calul de rău augur zburând prin ele, sorbind pe nări aroma și superstițiile bazarelor din Asia, încâlcind liniile destinului. Cea mai de preț carpetă era aia reprezentând Cina la Simon Fariseul de Veronese; atârnată pe lung, se continua pe dușumele într-un covor în care o haită de lupi își treceau din gură în gură leșul unui câine viața lui sleindu-se în lupi, apoi fântâni cu cumpănă bând soarta morilor de vânt, sarea vinului de nuntă umezită-n borcanele taurului, în ceașca de argint a zeiței neîndurării și un teritoriu mixt, arbori virginali și idoli scopiți, un fel de flacăra hrănind duhul din bestiarul vorbelor, impalpabila credință că nimeni nu se vinde-ntâi pe sine și pe ai lui și că numai într-o catedrală construită din zece mii de chibrite scăpărate, în aerul ei tămâiat cu boabe de bozie, turbăciune, se numără, cântărește și măsoară vânzarea. „Trebuia să m-aștept la oaspeți scumpi, își zise Irina, fiindcă ieri noapte au poposit pe terasa casei noastre doi cocori.“

– Domnia Prințului de rouă, zise Leb, încet, persuasiv, ca și cum ar fi spus: ochii și surâsul dumneavoastră, un prinț venind din lumi desăvârșite.

– Intoarce-te la plasele, năvoadele și ricșele tale.

Oh, da, povestea mea în culori de rugăciune. Am ispășit din pedeapsă trei ani și patru luni și m-am întors acasă. Era primăvară, început de martie rău, în vaporul pe care m-am îmbarcat la Sulina, sufla prin toate colțurile vânt ascuțit, iute și dur, albastru ca flacăra porțelanului păstrat în hrubă. N-aveam bani, rația de pâine pentru drum o înfulecasem toată pe vasul cu care călătorisem de la Mangalia la Sulina, foamea mă scobea-n măruntaie, mă buzunărea-n gâtlej, îmi pocneau tâmplele, pe fiecare dinte-mi încolțea un verb pentru cerșit, în fiecare por al frunții un gând reprobabil, cel mai inofensiv fiind ăla să dau buzna în bucătăria de unde venea miros de pește prăjit și să mănânc, să mănânc, să mănânc și să mor... și să omor, dacă era nevoie. Dar frica, sinecura mea opalină, căpătată ușor și fără merite deosebite, sta de planton, gravă, sterilă, josnică. Niște fete macedonence din satele de ciobani ale Măcinului, care se duceau la vreo nuntă, fiindcă erau îmbrăcate de sărbătoare, îngâneau o melodie din munții neamului lor, arși de geruri, adăpostind vii sărace, porumburi pipernicite, câmpuri cu dovleci rahitici și opt luni din an vifornițe, și pe care, cu siguranță, ele nu-i văzuseră niciodată, însă îi credeau mai uriași decât sunt, bogați, nestăpâniți de jaful și dezastrul morții. Duceau cu ele daruri, cel mai de preț, nu ca întâietate sau valoare, ci privit ca o cumpănă de lumină rezistentă, pură și accesibilă doar tinereții neîngenuncheate, fiind un uriaș pepene verde, păstrat peste iarnă în pleavă, și având coaja smălțuită c-un strat subțire de ceară. Nu-mi puteam ridica ochii de pe cerul lui vărgat, din pâclele lui ondulate văratec, vedeam aieva miezul roșu, semințele ca niște limbi de lăstun și vedeam totodată capul meu, ca și cum m-ar fi părăsit, rotindu-se, gâfiind, pe orizontul elipsoidal, căutând locul din care să atace

cu dinții. Când, răzbit de frig, mă smulsei de pe bancheta căptușită cu mușama neagră, ruptă și murdară, ca să pun o dără de căldură în lemnul picioarelor, zării un bătrânel ciudat. Coccoțat pe o mochetă făcută sul, cu picioarele scurte și încălecate unul peste ălălalt, cu umerii șui proeminent bolțiți și înfipti în perete ca două cârlige de cuier de care părea că atârna trupul mic, firav, cu capul îngropat în piept până-n albul ochilor, dormea înfășurat într-un loden sur, împletit, fără îndoială, din fire jumulte din barba ce n-ajungea să-i acopere obrajii supti, prigoniti de-o răsuflare astmatică.

M-am furișat lângă el cu pași înăbușiți, să nu-l trezesc, am stat neclintit un minut sau un veac, apoi am scos mâna din scorbura hainei și l-am prădat de două hârtii a o sută de lei. Am mai întârziat un veac și jumătate, cel mai eroic din întreaga mea existență, în care m-am convins că mârșăvia săvârșită spontan, în numele foamei, nu trezește remușcări și m-am dus, legănat și cu lutul buzelor umflat de bucurie și-am mâncat cea mai dolofană coadă de crap pe care a azvârlit-o măicuța Dunăre într-o tingire. Dunărea arogantă și cinică. Sătul apoi, m-am prăvălit între doi saci cu castane, sprijinindu-mi picioarele pe o cruce de marmură. Deasupra capului, pe saci, adunați într-un coș, făceau gălăgie fragedă niște boboci de rață. „Or fi negri sau aurii?“, mă întrebam ca idiotul și printre pleoapele scăzute frunzăream suplețea unei femei care bea cafea și fuma, scuturând scrumul pe o farfurioară. „Lipsește paharul cu apă!“, observai și-mi trecu prin minte că-l furase; și-l potrivise în creștet și clădise pe el un turn de păr întunecat, fir lung de miez de noapte incandescentă și inaccesibilă. Auzisem că o dactilografă, sau așa ceva, de la o fabrică de cristaluri, scosese, în felul ăsta din fabrică peste cinci sute de pahare, fără să stârnească nici cea mai mică bănuială. În câțiva ani ar fi ajuns să se îmbogățească sau și-ar fi aranjat o zestre bunicică, dar într-o zi, mașina inginerului cu care trăia trecu în plină viteză pe o stradă plină de hopuri: izbindu-se de plafonieră, inginerul se

umplu de cucuie, iar fata muri, paharul despicându-i craniul. „Frumoasă doamnă, îi spuneam în gând celei de pe vas, nu-i de ici, de colo să fii hărăzit unei morți cristaline.“ Vorbisem tare, fiindcă o văzui făcându-mi semn să mă scol. Nu m-am grăbit. E o desfătare să fii chemat de o fată și tu să întârzii să răspunzi. Ți-e gura plină de zahăr din sevă de arțar. „Dragoste, luceafărul meu de păcură, zic fără să deschid gura, bineînțeles, acolo de unde vin eu, cel mai tare din celulă se așază pe tinetă, își face nevoile, dar nu se scoală până ce ailalți, care așteaptă cu pantalonii-n vine, nu-i îndeasă buzunarele cu țigări și jură că vor împărți cu el slănina închisă-n cambuză. Nu te uita la mine ca o pală de vânt surmenat, îmi plac exaltatele impudice“ – și-aș fi dus-o tot așa înainte, axat pe credința că vinul trebuie lăsat să se roadă, că-i bun de băut doar atunci când rămâne numai sufletul din el. Sunt bărbatul fără inimă sau dacă am inimă am o inimă de os. Femeia mă risipi, anunțându-mă scurt:

– Vă cheamă la dânsul bătrânelul de pe mochetă.

„Da, făcui eu pălind, chiar extenuată de-o iarnă prea lungă, Dunărea știe să lungească mâna și să suprimă.” Tunetul umbla desculț pe sub podul ființei mele, îmi bubuia în coșul pieptului și mi se spărgea în urechi. Îmi înfig unghiile-n carne și mă smulg de jos. La fel de penibil ca regii Franței, mergând să fie tăiați în Place de Grève sau ca golaniii Madridului de odinioară urnindu-se să fie suiți în spânzurătorile din Piața Cebada. Sufocat de-un vâl de greață, mă îndrept cu pași egali spre moartea mea provizorie.

– Zice doamna aceea că aveți nevoie de mine.

– Adă o sticlă de vin negru, să cinstim împreună. (Executai porunca rapid.) Așa, reluă el, sorbind două înghițituri rotunde, mie-mi zice Hirsch Betleem și îngrijesc de cimitirul din Sulina, dar dumneata nu ești destul de abil și exigent. Mi-ai furat două sute lei și eu nu mă supăr. De ce să mă supăr? Mi-ai luat punga cu ultima suflare? Nu mi-ai luat-o. Iei punga cu ultima suflare fierbinte unui șef de gară, unui responsabil de

restaurant, unui mare inspector, dar ce să faci cu suflarea hodorogită a unui evreu bătrân care se duce la Brăila ca să se bucure că nepotul lui, care, începând de mâine, va purta peis, va pune pe el în fiecare dimineață tfilin și tales și va spune rugăciuni. Bagă-mi mâna pe sub guler, la ceafă și scarpină-mă nițel pe spinare. Am mâna scurtă și n-ajung.

Bătrânul intuise perfect locul de unde veneam și faptul că mi-era frică să nu mă denunțe pentru furt. Altfel n-ar fi apelat să-i fac un serviciu atât de nelalocul lui.

–Rămâi la Brăila sau mergi mai departe, la București? Eu zic să rămâi. Bucureștii – un mare oraș lacom, acolo se netezește dreptatea cu lopățica de farmacie și se dau porții dolofane sperjurilor. În timpul războiului, o secătură de rezervist care azi te-ar azvârli cu cracii-n sus pe scări fiindcă-a ajuns sus, sus de tot, a jupuit evreii nu de piele, ci de primeniile lui Dumnezeu în care-s învelite bățile inimii. Se ducea acasă, noaptea, îmbrăcat în uniformă, la patru sau cinci familii care aveau un fugar sau niște rude ce locuiseră în Transilvania de sub unguri și fuseseră deportate, se prezenta, salutând politicos și apoi, trist, suspinând, zicea: iaca, v-am adus urna cu cenușa părinților sau a fratelui sau a copiilor. Vă costă atât, căci am cheltuit și mi-am pus viața în primejdie. Toți l-au plătit. Grămezi de bani, aur, bijuterii. Cu timpul, mulți din cei jeliți ca morți s-au întors vii, au aruncat în vânt cenușa din borcane, dar n-au primit aurul îndărăt. Dacă n-ai deprins în barăcile urii aptitudinea de-a vinde cenușă de oase de cal drept cenușă de om, rămâi la Brăila.

N-avea de unde ști că îndemnul lui e fără rost, că, eliberându-mă înainte de termen, instanța îmi fixase, pentru un an și patru luni, – restul de pedeapsă de care fusesem absolvit – domiciliu obligatoriu în Brăila. În horcăiala mahalalelor ei. Un oraș în care locuiești silit, indiferent că te-ai născut în el, i-ai bătătorit și sfințit pământul umblând de-a bușilea, l-ai visat acoperit în întregime de-un singur butuc de vie, cu struguri

atârnind deasupra porților, fosforescenți și grei de must și închizând în boabe inimă astrală, îți suportă prezența neîncrezător și oricând îi vine gustul să-ți lustruiască umărul cu o labă de câine, o face fără reținere. E plin de resurse inepuizabile un oraș care nu te vrea, mai ales unul stăpânit de magia fricii. Se prefăce indignat de trecutul tău și nu e decât obscen. Cu toate că ai mei fuseseră anunțați de întoarcerea mea, nu m-a așteptat nimeni în port... „Semn rău“, m-a săgetat prin gând și m-am înverșunat să-i înjur și am intrat într-o cârciumă presărată cu pânze de rumeș și n-am ieșit de-acolo decât seara. Simțeam în nări mirosul unei nenorociri împlinite, palpabile, un ciot de bidinea îmi stropea sufletul cu var negru, nu era nimic din suferințele descumpănite pe care și le născocesc bețivii ca să-i apuce mila față de ei și ura nătângă împotriva lumii, se schița în aer, asta e cuvântul, că sunt victima unei combinații absurde, ireparabile și imposibil de răsturnat. Peste un ceas știam că, în lipsa mea, tata murise lovit în coșul pieptului de un cal, pe când încerca să-l potcovească, iar mama vânduse jumătate din casă și dispăruse în balta Borcei, cu un pescar, Virgil Devechi, luând-o și pe Irina. Irina, dulcele, misteriosul păcat al mamei mele. Nefiind a lui, tata n-o iubise niciodată pe Irina, o acceptase cu acea indignare apatică și surmenată cu care iepele primesc să le miroasă ugerul mânjii străini.

– Și-au pus palma-n cur, mă-ta și sor-ta și dusu-s-au să-și petreacă, Lazăre, m-a căinat mama lui Cuprian. Le-a durut în cot și de prostu din mormânt și de tine. Barem, lăsați-i băiatului șuba lu' ta-su, să aibă-n ce-și încălzi oasele friguroase, săracu, da' ele: că i-o lăsăm, că nu i-o lăsăm, tu tot ne pui la blesteme, du-te dracului!

Vocea mamei lui Cuprian răsuna împrejmuită de lăncezeala unor reproșuri mult mai cumplite, dar pe care nu îndrăzneam să le rostească, pițigăiată și astringentă, ca și cum ar fi luat cina, vocea, ca o ființă aparte – grămezi de grauri răscoți din care vocea reținea nămolul sucurilor, rumeneala și

aburul aromat („totdeauna am spus eu că spurcatele alea! ...“), fără s-o intereseze deloc carnea și oasele crocante, pocnind din limbă de plăcere. Nuiielele unui tufiș înflorit, când îi desfaci coroana ca să găsești un lucru pierdut, o panglică, o undiță, un soldat de plumb și dai în schimb peste o tăvălitură care-ți va umbri viața, nu tremură mai ațâțător, înveselite de surpriza ce ți-au produs-o, decât tremurau buzele mamei lui Cuprian picurând otravă și sorbind uimirea, revolta, disprețul, deznădejdea și resemnarea de pe chipul meu. Dacă ar ști durerea câtă fericire josnică hrănește ar împrumuta expresia bucuriei. M-am stabilit în odăile ne-vândute și chiar a doua zi am plecat să caut de lucru. Fusesem avertizat că nu pot ocupa decât un loc în producție și m-am dus la fierăria unde lucrase tata. Șopronul de scânduri vechi căsca o gură pustie spre Dunăre. Fierăriile n-au în ele nimic sordid, în jariștea lor pârlită și îmbâcsită de vedenii miroase ațâțător a copilă arsă, a cărbune sub care mocnesc vijelii și galopuri, a fier încins și vârât în apă rece, ca să se călească și mai cu seamă a funingine împietrită sau plutind aproape invizibilă și pătrunzând ingenios în piele. N-aveau nimic pentru mine, moda vestitelor căruțe de Brăila, acoperind un veac câmpia română cu cântecul lemnului fiert în apele îndoite cu miere și a faraoanelor gâlgâind prin ierburi, legând depărtările cu sunet de oțeluri înalte, cu poleiuri de sticlă, cu cloruri de nevindecat, cu taine nepotolite, trecute, caii își trăiau neșansa de-a fi cai, nicovalele rugineau, barosul intrase pe altă spirală a evoluției, nu se mai folosea la îndoit potcoave, ci lauciderea cailor. Huliți, căsăpiți, tocați, caii erau aruncați de mâncare peștilor. Uneori, după ce erau omorâți, atârnav înfiți în doi stâlpi, în mijlocul lacului – și ei, care mușcaseră din grinzile sălbăticiiei, sfâșiaseră cămașa ploilor, fecunzi în strălucire ca și curcubeul, rotunjiseră sămânța nebuniei, argintaseră zăbalele cu sângele alb al nesupunerii, despicaseră furtuna, ca s-o îngroape în oul genunchilor și s-o risipească apoi de-a latul zărilor, înnobilând pământul cu

șuvoaie de tunet necunoscut în ceruri, se succedau în moarte nu ca imagini ale cavalcadei frânte brutal la un pas de marginea legii dezrobirii, ci sleiți în destin, lihniți de prea multe prăbușiri, icoane sterpe ale răbdării, din care crapi uriași, zvâcnind leneș în apa ca o zloată puturoasă, îmbucau lacom șomoioage de carne, laolaltă cu păsările de pradă, care se îndopau și ele, scobind cu ghearele în crupele falnice, lovind cu pliscul și bând ochii plini de vânturi liliachii, de drumuri, de roua ierburilor zbicită sub un nechezat, adică proporții conjugate numai cu nemărginirea. Dacă izbuteai să nu mori de scârbă și aruncaai plasa între stâlpii ăia, o scoteai negură de pește.

După fierărie am încercat la o moară – am eșuat și aici – apoi la administrația unui spital, apoi la un depozit de fier vechi. Ocoleam sârguincios fabricile și uzinele, nu le pot pătrunde intimitatea, zvârcolirea și fluxul dur al existenței lor prea precis articulată. În cele din urmă, miliția m-a fixat salahor pe un șantier de construcții. N-am crâcnit. Steaua unui fost deținut politic năpârlește mereu la coadă, e mereu cu fundul gol și cu nasul fonf... (Ah, ia priviți! V-am spus mai devreme că luna o să treacă îmbrăcată într-o rochie roșie printr-o pajiște verde. Ce credeți că duce-n poală? Ventuze pe care să și le plimbe, doldora de flăcări, pe spinare, pe osânza din ceafă, ca să-i scoată sângele vâscos? Are pielița obrazului proaspătă, luna, ca și curvele din Amsterdam, alea beau ouă de broască țestoasă. Într-o noapte ca asta e plăcut să te institui în zeu dansând pe farfurii de cositor, sub crucea dăruiată de Iancu Jianu mânăstirii de la Ciorogârla, cea cu trei altare – în mijloc stă Dumnezeu pocnind din deștele picioarelor și împărțind veșnică primăvară, la dreapta lui Isus descoase burta unui pește, la stânga locul e liber...). Ieșind din închisoare nu eram deloc sigur că voi supraviețui într-o libertate inertă. Pentru că nu mai știam să fiu liber, pentru că știam să fiu numai docil, umilit și fricos. Poate să pară sminteală, și e într-adevăr, sminteală, dar

pușcăria îți intră în oase și în sânge, ca o esență cazonă, și o vreme te simți împleticit dacă nu ești înjurat și îmbrâncit în fiecare dimineață. A dracului treabă! Obișnuința aia tenace de-a îndura plecat nedreptatea îngrozitoare e cel mai teribil semn de căință și respect în fața autorităților. Cu timpul ajungi să te scuturi și să te lepezi de ea, libertatea e un nisip aspru care curăță cocleala, și-atunci ți-e silă și ți-e rușine c-ai stat cu harponul înfipt în spinare, dar la început, când intri în casă și ești tot un captiv, harponul ăla are inimă și gheare și-1 simți ca pe un frate geamăn care nu s-a dezvoltat firesc ca să se nască odată cu tine și a rămas ca un monstru pipernicit în plămâni tăi. Te va ucide și, totuși, aflând cine te va ucide, îl vei iubi, înduioșat că i-ai stins viața mai înainte ca el să fi scos primul sunet al bocetului cu care toți pășim în văgăunele vieții. Libertatea nu se manifestă la fel de intens ca oprimarea. Prima săptămână de libertate e o vadră de năuceală. Îi risipești toate șapte zile ca un om care s-ar fi născut la vârsta de 30, de 40 sau de 50 de ani. Ții în palme bucle de păr auriu, dar ale cui sunt? Straniu e faptul că nu știi dacă sub buclele alea e un cap de fată, unul de băiat sau unul de înger sau dacă în general aparțin cuiva, asta chiar că n-o știi deloc și te obsedează moliciunea aia aurie și mincinoasă din palme, îți dă ameteți și ai atâta greață în tine ca și cum ai privi la nesfârșit zvâcnetul burții albe a unui pește scârbos. Trebuia să mă prezint săptămânal la miliție și să raportez unui necunoscut fardat și machiat cum mi-am petrecut zilele și cu cine. De fiecare dată, transpiram sare. Parcă eram făcut numai din apă de mare, din cocoloașe de grădiș și de alge. Ția fuma trabuc și avea pe față o altă față, zbârcită și înțepenită într-o strâmbătură rigidă. *Fața-de-cocă-de-orez*. Mirosea a ceață, ca o intrare în munți, toamna, privirea lui trecea prin mine, stârnindu-mi cărcei în carne și se ducea să ascută săgeți în rama ferestrei. Auzeam scrâșnetul de cobe al fierului pe piatră și mă întrebam, bolnav, de ce nu lasă nimeni un fir de bale pe gresie, nervii mi se

încăreau cu țiștă elegant și neîndurător. Tăcerea ofițerului, prelungită, n-o îngăduia pe-a mea, el era pristolul îmbrăcat în vocația ascultării: și eu spovedania, el sutana de mătase neagră invocându-se pe sine și veșnicia tragică, eu, lumânarea care-și consuma părăluța galbenă întru slava molcomă a greșelilor săvârșite, căroră nu le e făgăduită iertarea, ci numai amânată pedeapsa. Îmi modulam vocea în acord cu deslănarea, împerecherea sau înălțarea șuvițelor de fum pufăite prin colțul buzelor – zeul noii mele întemeieri se pricepea mai cu seamă să azvârle fumul în colaci, minuscule guri de fântână, pătrunzând una în alta, sau mlădioase lațuri de spânzurătoare pentru dunga însorită strecurându-se prin fereastra grasă ca o bășică de porc necurățată. Când gura slobozea fumul, un dinte de aur scânteia umed, părând să pretindă: „încă și încă o gustare din întâmplările recente: e afurisit de bună și-mi înviorează stomacul: și la urmă o cafea cu amestec de băutură fierbinte, spală gâtulejul și rupe, fir-ar a dracului, spurcăciunea de flegmă, că sunt copt de atâta tutun“.

– Și tu care erai numai Lazăr Mantora.

– Dar îl inventam pe Leb Betleem, îl simțeam în aer, îl dibuiam. Și eram în același timp puiul de urs pe care-l prind pădurarii c-un uluc de miere-n care-au amestecat rachi. Și-mi dădeau să mănânc pe săturate și chiar mai mult decât trebuia. După ce mi se zburlise părul atâția ani, acum mi se zburleau poftetele. Și nu mai vroiam să-nfulec coji de pâine și cotoare de varză. Știam însă că trebuie să și plătesc. Și-am încercat să le dau ceva ce nu le trebuia.

– Stai nițel, mi-au zis, închide ochii și arde etapele, nu ne interesează haine ajustate pe manechinele din vitrină, noi nu moralizăm distanțele și refuzăm inscripțiile pe pahare sparte.

Tocmai botezasem apa, vânzându-le patetic o infirmieră care îmbolnăvisese de sifilis, cu furie susținută și inconștientă, mai bine de cincizeci de soldați din Constanța si apăruse la Brăila, sprijinind cu coapsa bariera de cale ferată ce duce la depozitele regimentului de pontoneri.

–Vei fi punga noastră secretă, a fixat el, care varsă mirodenii și licurici și adună în cutele ei vorbe ce se spun când sufletul nu mai are nici o speranță, când luna-și toarce peste el bubele de cățea care-a fătat numai pui ștrangulați. învăță-ți inima să se lingusească, Lazăr Mantora, sufletul să se gudure și buzele să sărute.

Și pentru că pe armăsarul nărăvaș îl îmblânzești alergându-l pe nisipuri ude, unde nici ciulinii nu cresc, îmi băgară sub nas un set de fotografii în care apăream încins cu benzi de mitralieră, căptușit cu pistoale sau argintând bușonul unei butelii de aragaz, plină cu un fel de vin de soc și cu o moarte de mine hotărâtă. Pe masă, între noi, strălucea o cupă de chihlimbar, a stins în mijlocul ei țigara mirosind a puf de găscă ars, apăsând cu deștul, ca și cum mi-ar fi scris numele cu gudron în pereții cupei sau în reflexele lor gălbui-roșietice, iar eu am lins sau am sughițat și-am plecat să mă amestec într-o ceată de țărani arestați de-o săptămână și lăsați de capul lor, fără pază, într-o magazie părăsită din port. Se prezentaseră singuri, cu haine groase, ciorapi de lână, bocanci, la sfatul șefului de post, ca să fie închiși, fiindcă se opun colectivizării și el le spusese că atunci când vor fi întrebați cine i-a adus, ei să declare că el, cu toate că el nu-i obligat să fie acolo, are un copil bolnav și pleacă să-l interneze într-un spital din București. Nu se emisese împotriva lor ordin de arestare, ei nu știau asta și chiar dacă ar fi știut tot n-ar fi îndrăznit să întrebe, treaba licuricilor e să se afle-n buturugi, și treaba lor era să aștepte, acea așteptare grosolană, prolixă, care seamănă a renunțare și jertfă, a deznădejde, a speranță distrusă, a pocăință, dar care e și o forță imensă, poate condiția însăși a existenței umane, originea obscură a pământului, poate și pieirea lui. Tac cu toții, am transmis, căci tăceau zăvorîți în gânduri și gesturi neîncheiate, gravând cu un pai sau un vreasc subțire figuri indiciu? în bucățica de pământ dintre picioare, ca și cum ar fi comunicat pământului din adâncuri că pământul

de la suprafață respiră și crește și dă rod, un strat de viață peste un strat de moarte și că schimbarea asta nu e uitare și nu e insultă pentru nici un strat al pământului.

– E în ei, le-am zis, duhul pământului de acasă, un lujer de întuneric tot crește și-i sărută pe umăr, sunt posedați de pământul ăla, de-aia nici nu vorbesc de el. Sau poate m-au dibuit de târâtură pentru că ceva tot mi-au spus. Orașul Brăila se joacă, mi-au spus, tare-i place orașului să se zbenguie – și mi-au înșirat povestea bătrânului din Vărsătură, pe care l-au lăsat neamurile mort în casă și s-au dus să se îmbete și au stat la cârciumă șase zile, iar când au venit, bătrânul fusese închis în raclă și aruncat pe Dunăre de Vasile Tichie Aloman, nebunul cartierului. Careva dintre rude sau toate i-au plătit nebunului ca să pună sicriul în valuri, fiindcă bătrânul trăise plin de-un curaj inutil, dându-vă, tovarăși dragi, ceea ce vroiați să vă dea, și mult mai mult decât vroiați chiar, stăpânit de-o violență infectă scormonea doar în lumina lăzilor de gunoi și niciodată nu v-a pus pe masă numai toarta căldării, ci căldarea întregă și mai ales mucegaiul din ea, fericit că-l lăsați să umble la oi gătit cu haine dezbrăcate de pe ofițerii lui Hitler, pescuiți cu cârligul din fluviu, îngăduindu-și, când îi venea chef, luxul de-a schimba un chipiu găurit cu o bonetă de hârtie. Berhe-he! au cântat neamurile lui timp de șase zile și se băteau cap în cap ca berbecii, iar cei mai tineri și nepăsători jucau cu maldăre de lână în spinare sau piei de oaie neargăsite.

–E un raport impecabil, a răspuns scrumul trabucului, lung cât omida de prun și parcă învelit în staniol și amenințând să nu se scuture niciodată, dar nu e un raport de pe urma căruia să te alegi c-un galon. Trebuie să sugi tot cerul din partea unde te trimitem și să-l aduci aici cu burta grea de stele, de mărăcinii în care-și rup ele colții, de îngeri, de draci, de laci, de cai bălțați, de aripi de nea și de cozi îmbârligate, și-l vei aduce, Mantora, oricât ai încerca s-o faci pe băiatul de caracter. Ești punga noastră secretă, te vom activa acum ca pungă de semințe, și vei

izbuti să fii la înălțimea examenului ăstuia un pic mai acrișor decât pana de somn în sos de lămâie.

Și m-am dus în Estuarul bufniței. Ajunsesem să nu mai mă impresioneze amenințările. Nu, nu-i adevărat, altceva se întâmpla. Ajunsesem să trăiesc greu numai timpul când urma să se înfăptuiască amenințarea, în rest aveam o comportare indiferentă și lipsită de viață, ca în golul palid dintre două leșinuri.

– Leb Betleem ai studiat prea amănunțit templul fricii, i-am zis.

– Templul abnegației ponosite, râse el. Unde mi-au suflat cu țeava piper în ochi? Unde nu poți rămâne ferm pe poziție, unde de frică te apucă bățâiala și te schimbi în *opusul* tău? Da, sigur, legea legilor, acolo, era frica, dar o frică îndoliată de mizerie, atât de pregnantă și invulnerabilă sărea în ochi mizeria, încât frica părea un fluture la marginea unui morman de cadavre. Pătrunseseră într-o cușcă a vicleniei, foarte puțin ingenioasă, cu ferestrele camuflate și împodobite cu crenguțe de măceș, ghiftuite de boabe roșii, rebegite, nespate de rândunici. Înăuntru vibra un soi de neliniște ciudată, înțepătoare, urâcioasă: dorința, pofta grăbită, înlăcrimată, onctuoasă. Ei, bine, ati înțeles unde eram?

Undeva unde fermentează înfrângerea, am zis eu, încercând o plutire vagă printre vorbele lui în care trosnea mărunț satisfacția și vanitatea celui trecut prin foc și rămas nepurificat, dar și o împotrivire colțuroasă, ca a mulțimii prin care cineva grăbit, hărțuit de griji își face loc cu coatele, în direcție contrară.

– Exact în punctul unde înfrângerea a învins definitiv. Eram în balconul, pe care-l știți foarte bine, al Luizei-Maleta. Nu-i așa că așteptați să v-arunc de mult în cap această rogojină aprinsă?

– Și Luiza-Maleta cânta despre-o amantă a lui Ferdinand. Hei, Belcineanca, regina romilor, aleasă din popor...

– Eram la Luiza-Maleta, pe care n-o mai văzusem niciodată și la care mă holbam prost. Dar capul ăla ca un cap de vacă rasol, cum ziceați la Flamingo, sprijinit pe spătarul scaunului, cu buzele deschise și cu dinții umezi, mă ignora și mi-am dat seama c-o făcea dinadins, că, ignorându-mă, se pregătea să mă ia în arendă. Între noi era o frânghie plină de rufe spălate și întinse la uscat, chiloți albaștri și roz, furouri, sutiene, ciorapi subțiri, un halat prins în clești de lemn, nu de poale, ci de mâneci, ca un călugăr atârnat de toate stinghiile postului mare. Iar într-o nișă, pe un pedestal, chiar deasupra Luizei-Maleta, o bufniță împăiată, cu ochi de sticlă galbeni, adunată cocoloș sub aripile strânse, ca asupra unui pui de șarpe. *Trabucul-staniol*, fiul suav al tuturor târfelor, umbra spânzurătorii, netezea cu deștele lungi, îngăduitoare, cutele perdelelor negre și-mi făcu semn, înclinând capul, să ascult șoaptele moi, întunecate ale șuvoiului de apă din curte, foșnetul lui de copac în care vântul spală de sudoare crengile. Becul fixat deasupra ușii, vârât într-un cornet de carton, proiecta o lumină parcă strânsă zdravăn la rădăcină, largă și revărsată în toate spicele pe măsură ce străbătea balconul ca să se fixeze ca un ecran pe peretele dincolo de care sâsia și clipecea somnolent firul ăla de Dunăre sucit printre bolovanii de piatră. *Trabucul-păstor*, cu masca feței neclintită, cu ochelari groși, în rartmm de catifea verde, prăvălit într-un genunchi, lângă scaunul Luizei-Maleta, care ținea un creion în mână, cu un cot pe genunchii storși de sânge, mă fixa stăruitor, scormonind în anii mei orbi; Luiza-Maleta îmi zâmbea. amețită, căutând, ca un copil înghesuit de școală cu o temă prea grea pentru pregătirea lui, tiparul unei fraze; o flacăra violacee și prima fotografie: mutra mea perplexă – apoi mâna Luizei însăilând cu creionul pe hârtie: cu vigilență revoluționară vă aduc la cunoștință că Cezar Saltava, încalcându-și datoria față de Constituție... apoi mâna mea, apoi tâmpla Luizei-Maleta alăturându-se de obrajii mei, apoi...

Dar de ce tocmai numele meu?! am strigat.

Cred că din întâmplare. Dacă nu cumva capul ăla de oaie rasol nu-și fixase de mult în minte eleșteul pe care să-l otrăvească.

Cineva de la direcția Orhideelor cu ochi albaștri a fixat totul. Cu siguranță că *mai întâi* unul de-acolo.

Nu, se îndârji Leb Betleem, cred că întâmplarea a jucat rolul principal. El n-are patima pentru cursa lungă, izbește la primul semn. Așa se și explică multele lui numere câștigătoare. *Trabucul-gogoașă-de-borangik* lucra plin de abnegație. *Față de* cocă știe să se cațere în turn, nu treaptă cu treaptă, ei dintr-odată. alergând drumul prin rugi de iederă. Un pârâit iute, o briză ușoară-n spinare. *Trabucul-hering* îmi sfâșiasc cămașa și fluturând zdrențele ca pe niște aripi devorate lacom, îmi ordonă să iau poziția de drepti, apoi înălță din nou aparatul de fotografiat, apoi Luiza-Maleta-mi descheie pantalonii, răsucindu-mi-i meticolos pe țurloaie. Râsul, clănțanitul dinților și răsufierea ei dogoritoare peste mătarânga mea. Apoi tâmpenia mea uimită, broboanele de sudoare rece, o mână a Luizei-Maleta căutându-mi sfârcul țâțelor, aparatul de fotografiat țcănind neconținut, sângele din vine semețindu-se, carnea începând să se lase păcălită și glasul Luizei-Maleta, implorându-mă s-o mușc, s-o lovesc, să fim amândoi pe nisipul dintr-un prund ferit al Dunării, doborâți de dragoste, ruți de smucituri sălbatice, amestecați cu cerul, cu vuietul apelor și al vântului înclinând solemn plopii, și e de presupus că ea trăgea pe nări aroma călinei părul ținut noți întregi pe moațe i sencurca în iarba nouă, murea și învia, iar eu abdicând, încă mă luptam să-mi păstrez nealterată sila. Iar când m-am rostogolit în lungul peretelui și eram acum pungă secretă a *Tra-Imciduisccitre*, neavând putere nici cât negru sub unghie și nici să scuipe în paharul cu țuică de caise pe care mi-l întindea, am văzut, pentru prima oară, în burta unui om fotografii împânzindu-i măruntaiele, capete și busturi migrând din stomac în plămâni, încercând să scape și revenind aburite în adorația floării, învăluite într-o furie la fel de aberantă și

primejdioasă ca a drogaților fără drog dintr-un mic orășel, părăsit unde aveam să petrec zile lungi și instructive cu o nevastă mai în vârstă cu douăzeci de ani decât mine, înainte de-a începe s-o snopesc în bătai și de-a mă alunga din țara ei, plătindu-mi ca despăgubire pentru acceptarea divorțului o sută de mii de mărci vest-germane... Și de-acum înainte voi fi încoronat, căci de-acum încolo încep să capitulez...

– Înțeleg. Clipa extazului suprem, apoi pauza degerată, abjecția monotona.

–Nu. Ideea. Izbucnind ca un țipăt.

„Ilirsch Betleem I“ strigase în el frunza care nu îngălbenește în patimile omului și rămâne veșnic verde, ca să sune ora salvării sau a norocului, îi scrise să vină la Brăila și el sosi, adăpostit într-un caftan, podit pe dedesubt cu sumedenie de buzunare încheiate complicat, cu oglinzi rotunde, mici unele cât unghia, altele cât lentila de ochelari, toate cusute pe două rânduri, în dreptul pieptului: cu ele se apără de răufăcători, noaptea, desfăcând caftanul și prinzând în petale de argint reflexele lunii – bătrânul viclean insultând tâlharul.

–S-a înfiripat în tine așa o durere că ai nevoie de-un nevolnic cu care s-o împărți?

Pe deasupra oboselii, bătrânul simțea cum vine să reazeze colac plăcerea complicității.

–Când pui la cale în doi ceva necurat, pe lângă fiorul de dezgust, iritare, milă, teamă și greață, te cuprinde și-un iz de nebunie de-a face răul cât mai cutezător. Se vedește că nu putem să fim tari toată viața.

Și Leb:

–Exact, bătrâne. De aceea o să vând casa și-ți dau cînșpe mii de lei ca să mă recunoști copilul dumitale. Decretul numărul 31 din 1954 și Codul familiei permite recunoașterea paternității la orice vârstă.

Maică-ta trăiește?

Trăiește... Și cred că are urgentă nevoie de zece mii.

Tot zece mii să fie și partea mea, fiindcă de plecat o să pleci singur în Israel, singur o să te repatriezi, eu rămân la Sulina. Am șaptezeci de ani și merită la șaptezeci de ani să mă duc să primesc loc de veci într-un fund de cimitir când am unu cu fața la Dunăre? Câtă știucă umplută mi-e scris să mai mănânc pe pământ, mi-o bagă Dunărea-n oală fără să mișc un deșt...

O, Lazăre Mantara!, l-a întâmpinat în săptămâna următoare *Față-de-cocă*, ți-ai pierdut credința?! și se juca numai în cămașă și cu bretelele alunecate mai jos de umeri – cea din stânga avea clama de argint – cu o broscuță de tinichea și un păianjen de plumb, adânc concentrat asupra salturilor broaștei când deștul apăsa pe-un resort, convins că, adunându-și toată voința în pupilele gălbui, două fulgere rotunde, mocnind în două pete de bufniță, ar putea să transmită metalului impulsuri vitale, și se mira sincer dezamăgit, că broasca nu se repede să înghită păianjenul și nu orăcăie.

Mă numesc Leb Betleem și mă închin Dumnezeului lui Israel, răspunse Leb.

–Și eu sunt *evreu*. Mult mai *evreu* decât tine. L-am privit năuc.

Îmi plac cei ce-și vârbă botul într-o halcă augustă. Dar încă mai ești dator Dumnezeului crucii, Lazăr Mantora.

Dumnezeul crucii nu m-a ajutat niciodată și nu-i datorez nimic.

Dumnezeul crucii sau un sfânt din preajma lui mi s-a arătat în somn și mi-a poruncit să jupoi de pe cineva un petec de piele, să fac un păhărel de piele, să pun înăuntru două zaruri și să joc cu Leb Betleem viața lui Lazăr Mantora.

Românii amestecă zarurile în podul palmei.

Da. Și totdeauna iese scandal. Englezii, nemții, spaniolii și evreii le bat în păhărelul de piele, închise în păhărelul de piele numai dracul le mai poate măslui. Cei mai mulți ridică păhărelul în dreptul urechii și-l scutură îndelung, aiuriți

pesemne de gândul că înăuntru se zvârcolesc două cubulețe din șoldul unei târfe chiar în pielea în care șoldul ăla se legăna deșucheat când îl mângâiau, îl pipăiau, îl ciupeau și-l încălceau bărbații. Porcii ăștia care fac broaște mecanice nu fac și lacuri mecanice. Hai, umflă buicile obrajilor și fă ca broasca! Unu, doi, trei!

Leb trase aer în piept, îl întoarse în gură, sui mâna stângă pâlnie în dreptul buzelor și cu două dește de la mina dreaptă, mijlociul și inelarul, începu să-și pocnească obrazul umflat – și-n timp ce împușca aerul printre buzele cusute, scotea și din gâtlej un muget înalt pe care-l modela cu pumnul, ca să-l schimbe în orăcăit de broască. Simți la picioare cum se deschide ușa, apoi se închide, dar nu întrerupse orăcăitul, cisme cu tălpile dure, ca saboții, se mișcau la spatele lui, ecoul prelung al tropăitului îl avertiza că dedesubt e o pivniță, mișuna după închiderea ușii miros de urină; *Față-de-cocă* îl asculta cu indignare indulgentă, ridicând priviri întristate spre cei nou intrați și rămași neclintiți, într-o înțepenire falsă, pe care Leb o ghicea plină de mânie, ca și cum țintele de pe talpa cismelor continuau să frece nerăbdătoare cimentul, mucegaiul și negura unei celule.

–Oprește-te, zise *Față-de-cocă*, ajunge! Ei, ia spuneți, de ce lucru credeți voi că vrea să mă convingă Leb Betleem?

Că e nebun, răspunse careva.

Nu, nu, nu. Îl subapreciați. Rolul simultanului ar fi mult prea mic pentru el. Leb Betleem vrea să mă convingă că noi, cei de-aici, suntem niște criminali. Hai, Leb, dă-i drumu, spune-le și lor ce mi-ai spus mie. E o poveste destul de parșivă, veți vedea.

Pe masă, între broască și păianjen, apăruse o șopârlă sau imitația perfectă a unei șopârle cu coada prea scurtă sau tăiată și o dungă de soare roșcată, mai mult năzărire de soare în amurg, conferind adevăr credinței populare că șopârla căreia i se taie coada cu sapa moare doar în asfințitul zilei. (Guşa

șopârlei palpita încet, iar la spatele lui Leb, un om sau o cruce, căci locul ăla e limanul crucii sau privilegiul ei, respira gros și amenințător. „Câți or fi? “ se întreba Leb și simțea că mintea i se subțiază și mai înainte ca luminile din creier să se stingă, îngăimă:

– Care poveste, domnule?

Ce voce dulce! Miere și vanilie pentru cozonacii de Paști pe care-i frământa bunica lipoveancă, și-n casă e liniște și băiețelul răsfoiește o carte cu poze și pe geam se mișcă o creangă de cais înflorit. În grădină, albinele...

În iarbă, domnule, se pomeni Leb vorbind și sui mâinile pe stinghia mesei, iar pe la marginea minții mai înțelegea că singur și le vâra în capcană și le vedea cum se învinețesc, strivite sub arcul de oțel.

Bun, în iarbă, s-a bucurat *Față-de-cocă*. Deci noi ne-am strecurat prin bălăriile înalte din curtea bisericii și-am instalat mitralierele în spatele unui cireș bătrân...

– Băiatul cosea iarba, domnule.

Și Leb îl văzu pe băiat în pogonul lor de pepeni semănat între porumburi. Era cald, nu adia un fir de vânt, zăduful din iulie, morții scoteau din pământ limbi de abur și Ilie Roșioru, în pielea goală, purta coasa: fșșș, fșșș... Frate-su ăl mic. Radu Țacalia, poreclit așa fiindcă în noaptea de Anul nou el juca mai frumos capra cu bot de lemn, ștergea cu gaz rosătura de la gâtul câinelui și turba de plictiseală. Clinele hăpăi scurt de câteva ori, prietenos și lingav, pentru că văzuse ceva care-i plăcuse, apoi văzu și Țacalia ceea ce-i plăcuse câinelui, dar se prefăcu nepăsător, o clipă scurtă numai, pentru că în Jimătoai a intrat dracul în el.

– Un șarpe, nea Ilie, strigă el. n-am mai văzut niciodată unu atât de lung, hai cu coasa!

Și se înfundă în porumburi, izbind pământul c-un ciomag, iar Ilie se repezi după el, apăsător de frica din glasul lui Țacalia și de repulsia ce-o resimțim față de șerpi. Dar când ieși pe

miriște, dădu nu de-un șarpe, ci de Zoica, fata cu care se aduna, seara, în prepeleac, și cântau amândoi, amețiți de lunecarea fastuoasă a Dunării, de anaforele ca niște pâlnii de argint prin care se scufundă luna în tainele pământului, de stele, de mirosul fumului de tizic și al cartofilor uitați în spuza de pe vatră, de sunetul căruțelor amortind în depărtări, de vraja subțire, pură, intangibilă și totuși atât de vie, ce umple aerul eu o mie de mii de înțelesuri, cu trosnete mici, cu foșnete, cu îndoieli ale vântului, eu scăpărări părelnice, cu pulsații misterioase – chemarea și animarea chemării, pâcla unirii eterne. Dumnezeu...

Sau duhul lui, sau maica Pricista în chiloți tricotați râse *Față-de-cocă*. dar Leb îl auzea ca dintr-o Mdică moartă, fiindcă cineva ascuns în el, ceva ca un imbold veninos, dumaticatul universal al tristeții pe care-l înghițim cu primul strop de lapte, mușcase adânc din momeala fixată pe cârligul din mijlocul capeanei, mesteca, frământând fălcile și n-avea de gând să se oprească. Sinucigașii îndârjiți, cei cărora li se rupe frânghia, dar nu renunță și o iau de la capăt cu aceeași fringhie, împletind-o cu părul lor, smuls chiar de la subțioară, dacă e nevoie...

– Porcule! țipă Zoica, pomenindu-se cu Ilie, gol, la zece pași de ea și s-a prăvălit în iarbă, plângând de ciudă. Umilită, revoltată, scârbită, în timp ce Țacalia se rostogolea prin mohor, vesel, neîndurător, iradiind bucurie sarcastică și dulce, fericit că-l dărmase pe Ilie din glasul fetei cântând. din toate nopțile verii, din prepeleacul atârând în două corzi de lucefăr, din zborul, din plutirea incapabilă să se termine vreodată a cântecului revărsat și rotindu-se ca o pasăre sau ca un pirău de cristal într-un timp trecut ca argintul mâncat de vechime.

Năpădit de ură, de apa fierbinte a mâniei – prăsilă abjectă de corbi cu pliscurile lustruite în ochii vânătorului – Ilie a înălțat coasa deasupra capului și s-a năpustit să-l omoare. Țacalia, înghețată, stors de vlagă și de bucuria inițială ce-i luminase

viscerele, apoi frica, pătrunzând în el ca o emulsie teribilă, îl azvârli spre drumul larg și spre sat și Ilie gonea după el, gâfâind și agitând coasa, incapabil să se oprească, fluierat de toți copiii din linia de pepeni și pe urmă de cei din linia de vii, huiduit și chiuit de femeile ieșite să întoarcă acasă cârdurile de găște din valea inundată.

– Muieri fugite din sat, zise *Tralmcul-wcurc*. după ce strânseseră o sută de perechi de boi și luându-i la bătaie cu joarda îi minaseră asupra noastră, ca să ne împrăștie. Un sat plin de dușmani de clasă. Un sat care s-a răsculat împotriva colectivizării. În două zile culesesem douăj de răniți... Iar bădăranul ăla se plimba gol și eu coasa în spinare ca să ne sfideze.

Dar știți foarte bine că nu-i adevărat, domnule! Din clipa când Zoica îi strigase: porcule, Ilie nu mai era un om gol, preocupat să se ascundă în pământ de rușine, era prepeleacul jefuit de un băiat și o fată cântând mână-n mână. Era semnul de vârf al pustiului. Pentru că avea doar 16 ani.

Scuze cu gâtul plin de gălci. Eu, la Iii ani, luptam cu arma-n mână împotriva lui Hitler.

Cum îl cheamă?, l-am întrerupt eu pe Leb. Vreau să aflu numele adevărat al lui Față-de-cocă. Îl știi? Eu îi cunosc pe toți cei care au luptat la vârsta de șaispe ani împotriva lui Uitler. Și dintre cei șase care-am plecat din Brăila pe front doar eu mai trăiesc.

Mai e cineva, domnule Saltava. Un nume important. Un nume care nu poate fi rostit la Brăila când luna îmbolnăvește cerul de pojar. Dar în noaptea asta poate-o să-l aflăm.

Bine, aștept. Dacă vrei, o să mi-l spui... Va să zică Ilie- Roșioriu, gol și cu coasa în mâini...

Nu, e mult mai ușor să-i explic pe *ci* prin Ilie Ro-șioru. Cred că până la un punct lucrurile s-au petrecut așa cum mi le-am închipuit și le-am relatat... Mult mai târziu. când nu avea la ce să-i mai folosească vreo explicație de orice fel, el ținea să

repete mereu o frază gravă, împrumutată din sala tribunalului: ce oroare, Doamne, ce oroare! Fiindcă, zic eu: Domnule Față-de-cocă...

Auziți-1, băieți, zice el, m-a botezat, îmi ești dator un miel, frumosule Lazăr.

Vă rog să mă iertați, domnule, răspund dar din momentul ăsta, eu îl pierd din vedere pe Ilie Roșioru, ca să-l urmăresc pe frate-su. E mult mai important pentru tot ce urmează.

Țacalia, zvelt și iute ca țiparul, cotește în cimitir, își julește, șoldurile, izbindu-se de cruci, fuge împleticit și, plângind, intră în clopotniță, trintește ușa grea de lemn, pune zăvorul de lemn, isprăvit în două capete de măprins di- ele, izbindu-le vartos de botul bocancilor și două torente de blaheuri se rostogoleau în vârtej prin aer. Fierul impulsiv zbiera, se rănea eu propriul strigăt și vuia, ardea nevindecat și dezgheța furtuni. Iar doi lopătari de purpură, aruncați de la Dunăre cu ispolul până în văile alea inundate, pline de cârduri de găște, se roteau pe deasupra clopotniței în curbe sugerând ploaia. Se auzea sau mai mult se simțea că dincolo de gardul cimitirului se adună oamenii, neîndrăznind să sară șanțul, privind muți, răbdători, înnegurați, cu dispreț sfielnic la început, apoi cu împotrivire disprețuitoare, deznădăjduită și sumbră, trupa înghesuindu-se între crucile lor. O podoabă de vânt risipitor, mirosind a colț de iarbă proaspătă și a muguri plesnind de sevă, (reîntinereau prin văi sălciile și plopii?) strângea fumul țigărilor de pe buzele țăranilor pe care tot el le crăpase, uscându-le și-l aducea în grădina făgăduită numai morților. Vântul îngroșa murmurul mulțimii, decupând din el ca o foarfecă ascuțită ocările femeilor, mult mai iritate și mai îndrăznețe decât bărbații, fiindcă una dintre ele, adunându-și poalele rochiei ca să poată sări, se avântă peste șanț, își vârî capul printre lăstarii de răchită, agățându-și basmaua într-o creangă ruptă și buf!:

– Ce, mă, ați ologit peste morții noștri?

– Înapoi!, a urlat un ofițer, dar fierul clopotelor i-a astupat clocotul din beregată, soldatul de la mitralieră, prost sau un speriat sau tembel, a tras pe deasupra salcânilor, femeile s-au pornit să țipe, copiii s-au trântit pe burtă în șanț, careva dintre ei a aruncat cu niște bulgări, soldații, năucii de vacarmul provocat al clopotului, și-au scos armele, iar ofițerul care urlase la femeie, smucindu-se din iarbă, a lungit arma spre firida clopotniței și a tras. Clopotele n-au tăcut imediat, dar au îngenuncheat într-o stingere nostalgică, lentă, picurând scâncete și zădărnice. Și în liniștea țipătoare ce s-a așezat, același mitralior prost, sau speriat sau tembel a scuipat măscări, dar toți ăilalți ședea palizi, sugrumați, înțelegând încet că nu se știe cine pusese la cale o improvizație a morții și, iată, moartea se arătase cu adevărat, toți se străduiau să-și întipărească în minte? numele satului ca pe un blestem al întregii vieți, știind că mullă vreme de acum înainte clopotul ăla li se va rostogoli în sânge și când sângele li se va sătura de trecut, cu grindină de sunete măcinând veșnicie și remușcări sălcii, clopotul ăla va bea chipul lui Ilie Roșioru, târându-se în cârji prin coridoarele somnului lor de oameni bătrâni, iar un copil va aștepta la nesfârșit să învieze și la nesfârșit învierea se va amâna.

Satul ăla se numește, zise Leb...

Știm numele satului mai bine decât tine și mai știm și cine ți-a turnat toate minciunile, Leb Betleem. Omul ăla poartă un nume frumos ca o ocupație nobiliară: Alexandru Măicănești.

– Nu l-am văzut niciodată, domnule, răspunse Leb, vorbele, poveștile circulă singure.

– Lăsați-ne numai pe noi doi, băieți, a cerut *Față-de-cocă*, și două șuvoaie de târșăituri s-au scurs dincolo de ușă. răsunând înfundat încă multe clipe lungi, ca și cum cismele ar fi luat cu ele pivnița din dedesubtul odăii, ca pe o încălțăminte auxiliară. Și când n-au mai fost nici reverberațiile ușii trântite, *Față-de-cocă* a băgat în buzunar broasca de tinichea și păianjenul de

plumb, închizând în sertar șopârla de nailon, ca să prolifereze în întuneric decor butaforic și poale și suflour pentru o piesă mică, jucată și pusă la punct ca o aplicație de luptă, și s-a sculat în picioare, impunător, colindat de o oboesală neutră.

Să ieșim din liniștea cimitirului ăla care te obsedează, pentru că nu mai e nimic de văzut acolo, cel mult scursorile alea de muieri care mai târziu, în fața tribunalului, mulțumeau în genunchi că scăpaseră ieftin, numai cu 3. 4 sau 5 ani de pușcărie; sâruru' mâna, dom judecător, să vă dea Dumnezeu sănătate și să vă trăiască copiii, să ieșim dar și să mergem să-l cunoaștem pe Alexandru Măicănești. Sau tot mai vrei să ne înfruntăm? – și s-a lipit de perete neclintit, ca un turn crescut din perete, mângâiat de-o rază de soare și de opintelile unui nebun oprit la poalele lui să-l dărâme doar fluierând o melodie de dragoste, spusă cu buzele aproape îngropate în varul roz.

Îl duse la cârciuma *Puiul de smirnă*, una curată, unde se fandoseau niște fete pe o estradă și-i comandă un rachiou. Pentru el comandă cafea turcească dulce, pregătită în cenușă de oase. Se așezase cu spatele la ușă și după o jumătate de oră de tăcere zise:

–Fii atent. Leb Betleem, ăla care intră acum pe ușă e Alexandru Măicănești. Din clipa asta e omul tău. E ultima datorie“ dată de Dumnezeul crucii, și a dispărut pe coridorul care duce în fundul curții.

Îl ascultam, uimit:

–Alexandru Măicănești, domnule Saltavu, era un omuleț mic, speriat, cu capul rotund, suav, aplecat pe umăr, ca un ins împușcat în ceafă și care continuă să meargă; se părea că glonțul, omorându-l trecuse mai departe și rămăsese înfipt în craniu numai ecoul lui, ca o sticlă în care ar continua zumzăitul unei albine, mult timp după ce albina a izbutit să se salveze. Căuta loc la o masă nu un om, ci însuși chipul nesomnului pe care-l îmbracă felinarul, iarna, într-o margine de sat de cimpie, chad viscolul te înăbușă. Mândru. răvășit, neprevăzător, luă loc

în fața mea, chiar pe scaunul unde șezuse blestemul lui, întimplarea dispune de o mie de vaduri, dar te varsă în Dunăre printr-un gătlej plin de copturi. A comandat o sticlură de vin și i-au adus unul galben, parcă anume făcut ca să semene cu el, căci Alexandru Măicănești era galben ca dropia care se ivește, toamna, din bălării, pe țâfna unui mal și se duce să bea Marea, orizontul, smârcurile galbene, pâcla depărtării. Se apropiase pășind crăcănat, ca și cum abia s-ar fi dat jos din spinarea calului și acum își lovea bocancii pe sub masă... Prăpăditule, l-am căinat în gând, va trebui să te aranjez, n-am încotro, așa e viața, scapă cine poate”. Și-am observat că și hainele pe el erau galbene, o catifea tocită, ieftină, cum purtau contabilii marilor cooperative de consum. Era un mic cais galben și nescuturat care nu străbătuse niciodată o livadă cu iarbă verde, ci numai pajiști de fân vechi, lanuri de grâu pârănit, galben ca un șanț în care ard mormane de frunze, ca un foc oglindindu-se într-un râu de ceară. Am intrat în vorbă și-am fost măgulit să constat că intuiția nu mă înșelase – da, era contabilul tuturor brutăriilor din oraș! – iar acum lucra într-o echipă de agitație care bătea satele de peste Dunăre, ca să-i lămurească pe țărani de avantajele colectivizării. Mi-am legat stânga în cătușe de dreapta lui și eu sunt într-o echipă d-astea“.

Până seara am trecut Dunărea împreună, ne-am odihnit, peste noapte în satul Cilibia de baltă, lungiți pe dușumele, la Sfatul popular și-a doua zi ne-am amestecat cu alți vreo cincizeci de inși aduși din Brăila ca să-i descopere pe țărani ascunși și să le smulgă iscăliturile pe cereri scrise la raion. Satul era pe trei sferturi pustiu, oamenii se pierduseră în lungi plecări pe grinduri, prin mlaștini, două șalupe îi căutau neîncetat, dar nu le dibuiau urmele – aerul primăverii, ridicându-se dintr-o pipă subțire (lut ars? spumă de mare? lemn de cireș?) filtra umbra unui dispreț jignit, o namilă de lună, îngropată în cerul îngâmfat de prevestiri crunte, fâta discuri de aramă strălucitoare pe care le ascundea repede sub poala rochiei,

tăcerea se întindea lungă, ca o cădere dincolo de marginea pământului, răsunau, puternice, doar râsetele noastre când intram într-o casă și nu găseam țipenie de om, cu toate că masa era întinsă și mâncarea pe ea caldă – iar când am dat peste o prăsilă de zdrențăroși, strânși la petrecere, și i-am luat în scurt, am descoperit că sunt cerșetori, veniți în baltă din oraș ca să se ospăteze și să prade, Alexandru Măicănești le-ar fi smuls limbile, dar cineva de la Galați, sătul de atâta zacere în bălți, l-a repezit, rânjind: „ia mai du-te-n mă-ta, contabile!; mâncați tot, mă, nenorociților și pe urmă căcați-vă în mijlocul casei, dumnezeii mamei lor de bălăguni, care ne țin pe noi aici să ne sugă vloga puhoaielor de țânțari” – și s-a suit în docarul care-i fusese pus la dispoziție și s-a dus să se scalde, iar Alexandru Măicănești, luându-mă de braț, mi-a zis: „hai până la Izidor”, adică la bufetul unde vinde Izidor și acolo a cerut o juma de vodcă pe care, neexistând pahare, am băut-o din două ventuze, în timp ce Izidor se plângea că ăia de la direcția comercială nu știu să facă comerț, ar trebui să-i trimită, idioții, cinci sute de lacăte, cu altă inimă intră omul în baltă dac-a pus un lacăt zdravăn pe ușă. Alexandru Măicănești, galben ca lintița, privea în scorbura unei sălcii și deodată strigă:

– Ieși, mă, de-acolo și vino să-ți dau niște bomboane.

S-a ivit un copil de vreo opt ani, în cămașă, cu pantalonii atârnați într-o singură bretea, desculț, cu două sfârcuri gelatinoase atârându-i din nări.

– Dă-i de trei lei bomboane, a comandat Alexandru Măicănești. Copilul le-a primit, s-a dat un pas înapoi și-a întrebat:

– Pupați-aș coama bălan?

– Ce-i asta? s-a mirat Măicănești.

– Adică vă întreabă dacă vreți să vă cânte cântecul acesta pentru că i-ați dat bomboane, a descifrat Izidor. Dar el știe unul mai frumos.

– Atunci să-l zică p-ăla, a convenit Măicănești.

Copilul s-a retras lângă salcie – acolo era scena, refugiul, pavăza, speranța, puterea lui, acolo era avantajul față de orice patrulea a lumii - a lungit gâtul și-a dat drumul unui fel de guițat, îngroșându-și glasul cât putea și umflând burta:

Autocriticăăă

Autodubă...

Au-top-sieeee...

– Al cui ești? a-ntrebat Măicănești, surâzând.

– E orfan, a răspuns Izidor. De-aia are curaj. Dacă-l înhață, el n-are ce pierde, ba poate că-i mai bine.

– Mai ține zece lei, a zis Măicănești.

„Ah, îți place să te căsăpești singur”, i-am spus în gând și, noaptea, m-am întors la Brăila, la *Față-de-cocă*.

– Ei, bine, Leb Betleem, ai cules din măricini cea mai grasă îmbucătură. De-acum înainte ești călător spre locurile sfinte și fiul Dumnezeuului lui Israel. Dar trebuie să mai adaugi câteva rânduri la declarația dată:

Și mi-a dictat-o: „După ce a pus să-i fie cântat de cinci ori la rând cântecul acela dușmănos, Alexandru Măicănești mi-a zis: pământul e proprietatea inalienabilă a țaranului și ceea ce se face azi e o batjocură. Chiar marele I.V. Stalin, când nemții ajunseseră în fața Stalingradului, de unde nu putea să mai existe retragere, l-a trimis acolo pe mareșalul Jucov, cu ordin să promită soldaților că după război li se va împărți pământul Rusiei și să ia cu el, ca să fie crezut, toți popii pe care i-o găsi, îmbrăcați în odăjdii, ca să săvârșească sfânta slujbă.”

– Așa ceva n-a spus Alexandru Măicănești, m-am împotrivit eu.

Dar era prea târziu.

– O să scrie Luiza-Maleta și tu o să semnezi lângă ea! O să semnezi, Leb, pentru că Măicănești e un salcâm galben, ornament care nu i se potrivește orașului Brăila.

– Așa că ți-ai împerecheat satârul cu al Luizei-Maleta. Iar a doua zi după ce-ați lovit, tu ai dispărut pe bulevardele lumii Occidentului.

– A doua zi după proces. Procesul s-a judecat noaptea, cu ușile închise.

– Și îți închipui că, acum, schimbând declarația, procesul se va redeschide?

– Nu, domnule Saltava. Nu sunt atât de idiot. Dar dumneavoastră aveți pe cineva la Departamentul Orhideelor cu ochi albaștri și mă veți ajuta să-l scot pe Alexandru Măicănești din țară. Plătesc zece mii de dolari.

– Ca să plimbi un salcâm galben prin Europa?

– Nevastă-mea, când eram la început și nu făceam altceva toată ziua decât să ne giugiulim, mi-a cumpărat un loc de veci pe Muntele măslinilor, în Grădina Ghetsimani, care-a ajuns un imens cimitir. Sunt al patrulea, la stânga ei, căci ține să ne aibă aliniați lângă ea pe toți câți ne-a iubit. Dau și acest loc de veci omului care mi-l scoate pe Măicănești din România. Loc de veci pe Muntele măslinilor. Cu fața spre colina unde s-a lăsat prins Mântuitorul.

– Numele omului meu!

– Bozar Garofeanu, adjunct la Departamentul Orhideelor din regiunea Galați. Ați luptat împreună împotriva nemților în batalionul U.T.C.

– Drept pedeapsă pentru că, împreună cu Luiza-Maleta, am încercat să vă subțiez gheața de sub picioare? Alexandru Măicănești a fost și el în batalionul U.T.C.

– Nu mi-l amintesc nici pe el. Nici de ce dracu capul acela de vacă fiartă turbase și împotriva lui Alexandru Măicănești?!

– Nu știu și nici nu-mi pot permite să avansez bănuiele... În orice țară, un străin n-are voie să se joace cu cuvintele. Azi dimineață, în port, am stat și m-am uitat la o țigancă tânără care-și scutura poalele fustei deasupra unei găleți de jar, ca să aprindă focul. „Ascultă, i-am zis, ce se întâmplă dacă o scânteie

perversă s-apucă să-ți sară tocmai în cotineța minunilor?! Și ea, cică: „vorbești așa, fiindcă ești o scursură venetică”. Am amuțit și mi-am adus aminte de povața lui Hirsch Betleem: „departe de casă, să nu faci niciodată totul, ci numai atât cât se poate și anume ceea ce se cuvine neapărat făcut din câte se pot face”.

– Spre deosebire de Luiza-Maleta, care e o canalie din vocație, tu ești o canalie prevăzătoare, Leb.

Irina-l găsi pe Nuni Robicek tocmai în septembrie. „S-a dat la fund, îi spusese Prințul de rouă, dar va scoate iar capul. Bucureștii sunt patima lui roșie”. Și, într-adevăr, în septembrie apăru, târând colane de scoici uriașe, despre care susținea că fuseseră aduse de maică-sa din India, de la Capul Komorin. Irina-i dădu târcoale și se lăsă agățată.

– Eu sunt Micul Dracula, îi zise, sunt pitic, dar longilin și tu vei fi Văduvița mea de argint.

– Văduvă după cine?

– După toți câți te-au iubit și te-au dorit. Deschide palma să-ți torn purpură din scoicile mele.

În vagonul de scândură cântau doi cocoși. Tot pitici. Nuni Robicek îi tăie și-i fripse. Carnea lor, o încântare. Mai cu seamă că-i fuseseră serviți într-un coșuleț de cartofi împlețiți, specialitate portugheză. El îi promisese că-i va mai dărui lumină topită-n tindă de biserici, un cuc păstrat viu în nisip, un arc de alun, cimbrul de pe malul bălții din câmpia de la Mioreni, un balaur, un dragon și o viperă cu colții smulși. Apoi multă șampanie și o trăsură cu doi catâri albi.

La început, ea se încordă excesiv, refuzându-i o pălărie de pai de orez, apoi deveni malițioasă, iar la urmă se schimbă într-o troiță, lăsându-l să pozeze în miel bucălat, mielul mistic sau numai motivul lui. O împodobea cu trandafiri galbeni, potrivii

cu vremea caldă și lumina hieratică. Vorbeau puțin, inundați de pierderea a nimic, zestrea toamnelor bucureștene, când lin moare Timpul, lăsând forme de aur, vlăstare ale unui belșug în destrămare, melancolic, argint în zbatere peste botul plăpând al turmelor de aramă, desene din frunză și umbră, iluzia și credința că, potrivit tuturor probelor, bufnița fierbe sânge sub cupolele palatului, apoi femei din lună, din Vechiul Testament și din grottele nimfelor, cărări galvanizate cu iarbă agonizând, pariuri amânate, tiparul lumii întorcându-se la rosturile de lemn, plopii gravați cu însemnele dragostei, stejarii tulburi, platanii triumfali, castanii în elocvență alcoolică, salcâmii pândiți de pustiu, tufișele mocnind de miresme amare, orgasmul iederii și legea, instituită în broboanele cărnii, în lipsa patetică de gânduri, în pasul moale, în sunetele filigranate, în esența lividă a dorului de moarte, că cel mai sigur lucru e neprevăzutul. Materializat, pentru Irina la sfârșitul toamnei, prin oferta de-a restaura biserica de la Mioreni. Timpul, care fusese numai plutire salvatoare, o cufunda (o înălța?) în oceanul nopților cu magi de smirnă, iesle de mărgăritar și săbii pentru ocrotirea nașterii copilului Isus, care mai târziu va fi un perete de aer, cu modulări permanent văratice, în mintea babelor bigote, și un cavaler adulterin, cu ochi albaștri, sorbiți de suferința pentru Doina Poloneza. Căci, acceptând oferta, Irina se mută la Mioreni, însoțită de Nuni Robicek și de Doina Poloneza – Doina fiind vestala care întreținea focul pentru fript găștele cărate din sat de la Micul Dracula pe o cobiliță; ca să nu plesnească sub greutate, la fiecare drum el își aduna pieptul hidos și coapsele turtite între două talere de aramă. Se mutaseră acolo în săptămâna Crăciunului. Lângă biserica în restaurare, ziduri vechi din veac bătrân, se mai afla una mică de lemn, un fel de har al celei dintâi, așa cum sunt mestecenii bulboanelor de vis ale pereților fără vegetație din fragmentele de calcar ale Carpaților. Ocupau împreună trei chilii, încălzite cu stuf și buturugi, în ambrazuri forfotea arborescența zăpezilor, vântul

se opintea cu burta goală în uși, Micul Dracula, prea puțin rezistent la frig, se învelea în două coperte de carton, Irina le croise, și scrisese pe ele *insectar*, din care pricină, el o înjura cu dragoste latentă, veselă și vanitos pățimașă, lunecată, un fel de coasă cu lama tocită culcând ierburi grase; l-ai fi împins, când îmbrăca frumosul lui costum de clovn, într-o celulă de fagure, punându-i deasupra un căpăcel de ceară – în chilie, pe vatra de piatră fierbeau oale cu carne de iepure, caltaboși de porc, țuică dreasă cu piper, vin roșu. Doina pusese niște nuiele de salcie și de ploaie de aur într-un ciubăr cu apă, mugurii se iviseră cu unghii verzi în solz cafeniu. Doina se pilea în fiecare seară, pilindu-se îngâna un cântec din mlaștini nordice, melancolic, mohorât, brazi fumegând, rășini dure, acoperișuri de ardezie, ferestre de mică, foc de turbă, lapte înghețat, cal poticnit, furci de fier, cerșetori, funii sleite; apoi dansa; apoi își smulgea părul. Când se îmbăta limpede, numai cu vin, își aranja pe cap, puțin într-o parte, și pe-o sprânceană, căciula lui Nuni Robicek și în spinare haina lui cu picățele, care n-o încăpea decât pe-un braț, șoldurile ei de iapă frământând mătăanii de sânge veninos în carne perversă, scuturau hameiuri în butoaiele voluptății, ochii i se aprindeau hrănind efecte fără cauză. Nordul calomniat de Sudul fermecat de sine însuși, dar neluând nimic în seamă, concentrat să interogheze fantasmalele de dincolo de căderea pământului, confraternitatea negurii, surugiii, vulpile, troica, apoteoza polară, disprețul, relaxarea jertfelor, buzele groase i se adunau în bot bun de mușcat, chiuia, fluiera sălbatic, încât dacă se nimerea cu caii la apă la fântâna din coasta bisericii de lemn (fântâna mânjilor din Cordoba, zicea Micul Dracula), țărani încremeneau uimiți; la urmă se azvârlea cu umerii în mormanul de buturugi pentru foc și se întreba repezit:

– Ce știi tu despre muieri, Nuni Robicek?! Te omor, dacă spui o prostie.

– Eu o cunosc bine numai pe Irina.

– Oh, i-auzi! O cunoști tu!? Cine-i Irina? Repede.

– Văduvița mea de argint.

– Văduvă după cine? Vreau s-aud. Uite, mă-ntorc cu fața spre fântână și tu spui ce știi. Stai nițel. A venit unul cu doi cai roibi. E ciung, saltă găleata numai c-un braț. Fiți atenți, toarnă-n jgheab și-o sticlă de vin. Oh, porcul, n-a vărsat decât două picături, restul îl bea el. (Ningea cu nesiguranță și umbros.) N-am văzut niciodată oi sau vaci bând din jgheabul acela. Numai cai. Să cumpărăm un vițel, care să doarmă cu noi în chilie. Îmi place când miroase-a balebă și-a ud de vită. Hai, Nuni Robicek, arată-te pe faleză.

– Părintele Urezeanu zice că Irina e...

– Părintele Urezeanu să-și caute păduchii de ouă la lumânare, să nu se holbeze la muieri.

– ... o lampă pe care s-o plimbi prin dreptul ferestrelor înghețate, seara, ca să-i dai semn lui Dumnezeu că pe pământ e pace...

– ... în casă miroase a ceai de lămâie, pisoiful toarce, gătejile pentru ațâțat focul a doua zi dimineată sunt la locul lor. Du-te dracului, Nuni Robicek!

– Poftim?

– Zât, Micule Dracula!

Înjurăturile de răspuns reverberau sub cupola afumată.

Și Doina:

– Fă-te pește-n Soho sau bucătăreasă la azilul actorilor. Irina, la primăvară, în martie, să-l scoți în curte, cu puii de cloșcă, să ți-l ia uliul.

– Și dacă te cârpesc?

– Îți smulge ciungul barba.

– În voi, în polonezi, sună secara, nici un bob de grâu, numai secara.

– Și ovăzul. Am avut un bunic care-n fiecare zi, toamna, semăna cu ovăz pereții odăilor din conac. Ca să se erodeze panourile din lemn și ca să nu-l uit eu în veci. Irina,

Robicekule, e cel mai parșiv pui de curvă pe care l-ai văzut tu vreodată. Hai, indignează-te pițigăiat.

– Ești isterică.

– Păstrez tradiția familiei.

Doina îl luă pe sus și-l azvârli în zăpadă. Se rostogoliră prin curte coperte roșii, cărbuni, pulpe dezvelite, nechezături, căciulă de oaie cu clape, ghetuțe cu butoni, o albie, năsălia pentru morți, un cap de marmură, buxus înghețat și icneli, icneli. Nuni Rodicek se gădila. Nu l-a omorât, Doina, definitiv, niciodată. S-au încins la joc toate zilele de Crăciun și săptămâna scurtă până la Anul nou. Mai veniseră din București încă șapte pitici. O sanie lungă cu cai de trestie i-a descărcat în fața chiliilor. Patru din ei călătoriseră în sacii de dormit, vârați în boabe de mazăre încălzită, doi erau beți sau se prefăceau, privilegiul piticilor e basmul, au pătruns în chilii sprijinindu-se-n bastoane de zahăr colorat, surugiul a scos din fân niște cai de lemn, ca să se hâțâne piticii pe ei, Doina a gătit bradul și l-a împodobit, cei șapte pitici îi sărutau picioarele, genunchii și câte unul se cățara să-i mângâie sânii, se încinseseră, scoteau din adâncul buzunarelor teancuri de sute, hai să te scaldăm în vin spumos și să-l bem, Doina se răstea la ei, veselă, îi împingea și-i dărâma în glumă, comentându-le agilitatea, îi bruftului și-i împăcat, pomul care se leapădă de fructe, nu de fructe, ci de miremele pe care le alungă și le cheamă înapoi, erau într-o colivie plutitoare, suiau în lacurile de deasupra nopții, pământul chiliilor era căptușit cu mușchi, călcau vraja, degetele li se împleteau în moliciuni de ierburi fermecate, erau în nemurire, uciseseră tot răul din lume, iederă veche se împletea peste iepuri buzați rozând toiege de scoțișoară, un bici trosnea la geamuri, sfărâmând paradoxul zăpezilor, ciungul veni să-i colinde, bălos, cu dinți de viplă și-un ciorchine de baloane agățat în cârligul de fier atârând de buretele brațului amputat, preotul Urezeanu îi sfinți cu smocul de busuioc înmuiat în căldărușă, bău vin roșu cu Doina – ce de minuni mincinoase se

răsfață-n ochii tăi jupâniță, stinge ispitele, mă înăbușă seul batjocurii! – dormeau pe apucate, somn picurat din lumi necunoscute, blânde, afectuoase, mâncau struguri păstrați în podul casei preotului, iubeau viscolul săltându-și greabănul din buruienile câmpiei, cinci pitici se juraseră c-o să intre sub gheața bălții să prindă pește, așteptau să răsară luna ca o știucă, luna fantomatică, Micul Dracula se legase c-o brățară de aur de brățara Irinei de mărgele, el – umilința și pofta – paianjenul țesând pânză și devorându-și victima, nu vocația ei, ci îndemnul trufaș de-a încerca dimensiunea valului căzut din constelații cinice, povești pe care le înghit pe nerăsuflăte femeile tinere și mai cu seamă amețală ce te cuprinde după ce valul ți s-a spart în cap – vâjâit în creier, inima bubuind, lumina Mării, bună, albastră, verde, curentându-l târându-se spre larg, nu poți și nu vrei să te opui, ehe, sunt toată de vânzare, ce profund sentiment al libertății, sălbăticie, soare, cretă, cimbru, oh, băieți, Micule Dracula, brațele-n cruce, curentul de fund e puternic, scoicile zuruie, nisipul inundă valul, comentează și deschide meduzele, voi trece pe sub Mare în Turcia, cei ce se supun, cei ce se abandonează ființial și sunt iarăși năclăiți de ambiție și iar se abandonează, căutând umerii goi ai morții la un bal al trandafirilor.

– Spunea Poloneza...

– ...că nu sunt basma curată. E dreptul fiecăruia să fie păcătos pe soarta lui.

Se plimbaseră de Crăciun, cu sfeșnice aprinse, în jurul chiliilor, scriseseră în aer cu flacăra lumânărilor: *orice supărare ține doar cât zăpada de ieri*, suiseră tolăniți pe farfurii de faianță pictate cu scene de vânătoare în dezamăgirile de dincolo de vifore, jos era încă întuneric dens, dar acolo sus răsărea soarele, frumos de parcă se nășteau cu toții a doua oară, după ce muriseră de bătrânețe, o inspirație mistică, gândurile luând închipuiri ce nu pot fi captate decât în vis, un răsărit ateu, plin de răsfrângeri evlavioase, pruncul Isus șlefuit binecuvântări,

bijuterii în azur, arhanghelul aflându-și spadele în comori, tonuri roșii, corole de bronz – vor începe atacul asupra veșniciei, ca să scoată din aerul viu Timpul schimonosit de prea multă uitare.

Și dintr-o dată, Micul Dracula, împins din adâncuri nevrednice, se lipi strâns (și trist) cu gura de înfricoșările arzându-i în simțuri.

– Cățea (savoarea suferinței), te-ai culcat pentru bani.

– Oh, da, și pentru bani, răspuse Doina în locul Irinei. Sau mai ales pentru bani. Dar numai atât.

– Leb, când îmi place să nu-mi placă ceva, îmi spun singur trei povești și n-ascult nimic din ce se spune lângă mine.

– Și ce povești v-ați spus acum?

– Una despre maci hipnotici, alta despre un pește de aur, alta despre-un coș cu fructe.

– Toate trei scoase din balta cinică, ineputabilă-n visări decrepite, baltă când aparent amorfă, când aparent năvălaşă...

– Balta cui?

– Balta din pajiștea Muzdalfa de pe Muntele Ararat, aia unde Adam și Eva au petrecut prima noapte după izgonirea din rai. Balta fricii.

– Crezi că-mi tremură măruntaiele, Leb?

– Când se produce invazia uliilor, când se deschide Timpul lor orgiac...

– E clipa ta de inspirație, Leb? Ascunsă sub crusta retoricii? Ne stoarcem unul pe altul ca pe niște șomoioage de iarbă din care-aștepți să cadă sunete.

– Urmărim amândoi descătușarea, domnule Saltava.

– Și n-o izbutim. Să învățăm cântecul orbilor...

– Dacă nu-i docil, dacă nu-i bolnav de extenuare...

Cei șapte orbi se întâlniră într-un sat pus pe un deal cu toate malurile rupte, în fostul han al Overzoaiei. Cumpărarea un berbec, îl fripseră într-o groapă cu jar, îl mâncară, mestecat cu

salată de pădăie, băură o vadră de vin și-n zorii ultimei dumineci de aprilie se așternură în trapul cailor, pe drumul Brăilei, ca să fie în orașul de pe Dunăre în dimineața Sărbătorii Privighetorilor de apă, ziua de 1 Mai. Doi veneau din Buzău, trei din Moldova și doi din Dobrogea. Mistuiau drumul împrejmuiți de sămânța tăcerii, pâlce de inițiați în eviscerarea Timpului, abrupti, nepăsători, mirosind a leșie de etuvă, bărboși, sluți, arși în sarea nădușelilor încărcate de insomnii, stegari ai eternității certificare nu ca odihna tuturor suferințelor ci ca perpetuă naștere de întuneric clocit. Ion Verde Coconu, șeful cetei, care pierduse vederea la vârsta de douăzeci de ani, și călărea acum un cal alb, anticipând puterea și ispitele drumului, îl angajase pe Ticu Patrucățele din comuna Movila-miresei să-i poarte, vreme de o săptămână, la Brăila și dacă va fi nevoie și la Galați, într-acolo unde îi chema o nebunie de nedezlegat. În orbi se tipărește numai timpul și în nici-un fel spațiul, lumea se întâmplă pentru ei exclusiv în funcție de auz și miros, de aceea, lunecând prin ceairul cu iarba ondulată de-o pală de vânt, ei adulmecau nesățios momentele primăverii. Sufletul pelinului amar și al frunzelor umede de plop, tinctura sălciilor fragede, aburul de izmă bună, de tătănese, de mierea ursului, de lemn câinesc și de răchită albă.

– Patrucățele, întreabă Ion Verde Coconu, mestecând o suviță de pastramă, grâul cum s-arată?

– Săltat bine, s-ascund porumbeii în el.

–Iarba zăzaniei a dat floare?

– Nu.

– Înseamnă că adierile alea străine, pe care le simt când și când sunt de zambilă turcească.

– Eu ziceam că le împrăștii matală. Cu ce te ungi pe păr?

– Cu ulei de garoafe.

– I-auzi? Și nu te costă scump?

– Patrucățele, tu vrei să știi neștiutul și crezi c-o să-l afli

de la noi. Sunt întâmplări la care noi avem urechile înfundate cu bani. Fulgeră?

– N-am văzut. M-a vopsit cu blegeală vântu' acesta călduț și umblăm cu ochii închiși. Iar dacă eu îi țin închiși, cine dracu din ceata asta poate să mai vadă ceva?

– Cum cine?! Caii. Bălanul meu a văzut și mi-a dat semn la genunchi. Dumitru Bazon, hai lângă mine.

De la urmă se undui spre fruntea convoiului, călare pe un ghidran roib, cu coama largă, împletită tot la două dește cu pănușă de porumb, un orb pierdut într-un cojoc greu. Veni, puse ghidranu cu botul în scara șei lui Ion Verde Coconu și, prefăcându-se apatic, rămase cu urechea la pândă. După un timp, când s-auzeau doar copitele cailor înfundându-se moale în pâsla ceaiarului, Coconu ridică biciușca împletită din nuiele de mlajă și-l croi pe Bazon în cap. Ăla înjură fără să se depărteze, iar Patrucățele, scuipând într-o parte, întrebă, jumătate scârbit, jumătate mirat:

– Bre, matale nu ți-e frică deloc de ăștia? Te porți cu ei de parcă ți-s slugi. Să nu te pomenești într-o noapte c-un cuțit înfipt în spinare! Mie mi-ar fi frică.

– Patrucățele, numai vânzătorii sunt închinați fricii. Numai voi îi ridicați rugăciuni: tu, stăpâno, care stai în scaunul singurății, puternică și neclintită ca noaptea, femeie nerobită și veșnică speranță a înmulțirii neamului omenesc, a cumineniei sub bici, simbol al morții, regină amestecată în inima celor patru anotimpuri, mulțimile trec pe lângă tine cu capul plecat, strălucind de bucurie când vreunul îndrăznește să te ciupească de cur, tu care ești groaza și desfătarea noastră și nu-ți cunoaștem decât spinarea ta cea teribil de frumoasă, spune-ne tu, nemuritoare domniță a lumii, cum sunt ochii tăi pe care nu ți-i întorci niciodată asupra noastră? De ce te uiți mereu în altă parte? Ea râde, Patrucățele, și nu răspunde, râde ca o ploaie caldă, de zici că te mângâie Dumnezeu. Sunt unii care ajung să dea ocol acelu scaun unde stă ea tolănită, dar întorși între

oameni nu știu, nu pot și nu-ndrăznesc să-i povestească chipul: e nemaipomenit de frumoasă? Cumplit de urâtă? Toți se cutremură și tac. Le e teamă că, ajungând încă odată să-i vadă fața, s-ar topi de fericire înaintea celei mai de seamă frumuseți pământeste sau ar îngheța sub râgâiala sluteniei? Vezi, nouă, orbilor, n-are de ce să ne fie frică să stăm cu mâna pe spătarul scaunului singurătății. Pe noi nu ne poate mișca nici ce-i frumos nici ce-i urât.

– Suntem pe moșia contesei Tescovina Nechezatu, anunță din urmă Iancu-cel-tânăr. Totdeauna, când ajung la locul acesta îmi miroase a lupoaică.

– Nu mai găsești pe-aici, de când cu tractoarele, nici urmă de lup, zise Patrucățele. Poți să faci sfeștanie în gropile unde iernau și să pui să-și clocească ouăle acolo toate păsările sălbatice bune de mâncat. Tescovina Nechezatu și-a vândut moșia ca să cumpere un inel.

– Spune-i adevărul, Dumitru Bazon. M-așteptam c-ai să repeți prostia asta, Patrucățele, zise Coconu, și de-aia l-am chemat pe băscăcărăul ăsta lângă mine.

– Așa știu de la tata, se dezvinovăți Patrucățele.

– Patrucățele bătrânul, când nu mințea, bătea câmpii. Era un bețivan fără pereche. Malstruc, Apostole, Gogi, Podarule, strigă peste umăr la cei din grosul cetei, ce fel de poamă era Patrucățele bătrânul?

– Cei numiți răcniră într-un glas: râios, secătură, tâlhar, turbat!

– Ho, mă, că speriați caii, nu v-ar mai zăbovi pământul!, râse Patrucățele tânărul. Și se mai zice, urmă el cu dispreț, că orbii sunt un fel de biserici!

– Se zice că suntem biserici, explică Coconu, nu pentru că suntem sfinți ca bisericile, ci pentru că suntem miluiți de oameni ca și bisericile.

– Mai zicea taica, reveni Patrucățele, că atunci când doamna contesă trecea pe lângă o priocă de cai, armăsarii se aruncau în două picioare și rânchezau. De-aici și porecla ei.

– De-aici și de la țuica făcută din boștină de struguri, completă băscăcărăul. Dar moșia a vândut-o ca să meargă să se-mperecheze c-un rege arap într-o junglă de ibiscus și dafini.

– Ce-i aia ibiscus? întrebă Patrucățele.

– Nu știu. Dar eu am auzit-o strigând: vreau să-mi fac o viață de cleștar în Africa.

– Ne apropiem de Siliștea, anunță Patrucățele. Ce ziceți, intrăm azi în Brăila?

– Rămânem la Siliștea. Ocolim satul prin margine și tragem la Joița.

– Să fac țâțe vinete pe burtă cât zece cățele, dacă nu sunteți zurlii!

– Noi plătăm, noi comandăm.

– Bravo mie, se căină Patrucățele, am ajuns să mă-njug la toate haramurile și haimanalele.

– Mă, pe lume nu importă cine ești, bani să ai. Tu ai? N-ai!

– N-am bani, dar o bucurie tot am.

– Care? Că ești cu ochii teferi? Te umfli-n foale degeaba, aștia din ceata mea nici nu știu ce-i aia să vezi, să te uimești de culoarea ierbii sau de-un nuc când i se face frunza roșie.

– Eu mă gândeam la altă bucurie. Că într-o zi comuniștii o să vă stârpească de pe fața pământului. O să vă bage la azil și aleluia! Sau o să vă dea foc ca Țepeș-vodă.

– Parcă pe voi nu vă bagă la colhoz! scui pă Coconu, lăbărțat. Decât la azil, mai bine la pârnaie. Mă dau prins de sperjur. Ion Verde Coconu e om liber. Noi, orbii, suntem zămisliți pe măsura nopții, puternici adicătelea.

– Băscăcărăul e potlogar.

– Te bizui pe-o idee proastă. Hei, ce se-aude?

Intraseră pe un drum scufundat între două tufe de păducel și Patrucățele se lipi cu pieptul de greabănul calului, ca să asculte. Sângele lui, primenit în șapte săptămâni de post (era o șarlă de om, dar șarla cea mai nezdruncinată în credința lui Dumnezeu) deslușea foșnete rupte, încolăcirile vântului prin

buruieni, crâmpie din cântecul unor roți de căruță, schelălăit de vulpe ieșită să se joace sub adormirile înserării.

– N-aud nimic primejdios, anunță el.

Dar ceea ce în urechea lui Patrucățele era un zvon incert, se încheaga în urechea orbilor ca o vină de apă gâlgâind și amenințând să se spargă chiar în capul lor.

– Umblă niște șerpi prin aer, cum dracu de nu-i auzi!

– Păi așa spune, se luminează Patrucățele. Sunt cablurile de înaltă tensiune. Ele zbârnâie. Electricitatea e o forță!

– Aha, va să zică electricitatea flecărește-așa. Fii atent, mergem până-n drumul oilor de la Moldova și numai după aia ne lăsăm în Siliștea. Trebuie să se creadă că venim din Moldova.

– De sub sprânceana Prutului, râse băscăcărăul, către jungla de ibiscus și dafini.

– Ce tâlc au vorbele-astea? se interesă pentru a doua oară Patrucățele.

– Întrebi aiurea, îl repezi Coconu. Cu cât știi mai puțin cu atât ești mai ferit de necazuri.

– Călăuza orbilor, aruncă Iancu-cel-tânăr, râzând, trebuie să fie un om searbăd.

– Tare mi-e poftă să vă dau dracului! rosti înverșunat Patrucățele.

– Undeva-n față, zise Coconu, la Galați sau mai aproape, plouă. Și se lasă-ncoace ploaia. Ticule, dac-ar mai fi să-mi deschidă Dumnezeu ochii și mi-ar zice: Ion Verde Coconu, alege-ți locul pe care să-ți dau dreptul să-l mai vezi un minut, iar pe urmă să te cari îndărăt în blestemul tău, ce crezi c-aș alege? Doamne, i-aș zice, lasă-mă pe un drum de câmpie. Să fie primăvară, ca acum, să plouă și să treacă prin grâu, cu poalele ridicate nițel deasupra genunchilor, un cârd de fete, iar una dintre ele, pe care-aș arăta-o cu deștul, să se dezbrace și să se tăvălească goală prin grâu. Pozna asta i-aș face-o lui Dumnezeu. Și pe urmă, dacă mi-ar acorda încă un minut, i-aș

editie on-line www.cartesiarte.ro

Aceasta carte poate fi comandata la adresa :www.semneartemis.ro